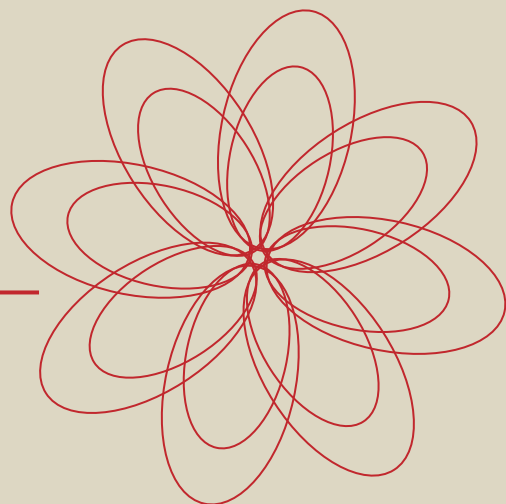

Ársskýrsla 2008

Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins
Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga

Efnisyfirlit

Ársskýrsla LSR og LH 2008

Ávarp stjórnarformanns LSR	2
Stjórn LSR	3
Ávarp stjórnarformanns LH	4
Stjórn LH	5
Hrein eign til greiðslu lífeyris og tekjur af fjárfestingum	7
Ávöxtun	9
Fjárfestingar	15
Verðbréfaeign	16
Fjárfestingarstefna	18
Sjóðfélagalán	20
Séreign LSR	22
Iðgjöld	24
Lífeyrisþegar og lífeyrisgreiðslur	27
Skuldbindingar LSR og LH	35
Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar	41
Starfsemi LSR og LH	44

Samstæðuyfirlit LSR og LH 2008

Yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris	48
Efnahagsreikningur	50
Sjóðstreymi	52

Ársreikningur LSR 2008

Skýrsla stjórnar	56
Áritun endurskoðenda	59
Yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris	60
Efnahagsreikningur	62
Sjóðstreymi	64
Sérgreint yfirlit um rekstur og fjárhag Séreignar	66
Skýringar	67
Kennitölur LSR	84
Kennitölur A-deildar	85
Kennitölur B-deildar	86
Kennitölur Séreignar Leið I	87
Kennitölur Séreignar Leið II	88
Kennitölur Séreignar Leið III	89

Ársreikningur LH 2008

Skýrsla stjórnar	92
Áritun endurskoðenda	95
Yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris	96
Efnahagsreikningur	97
Sjóðstreymi	98
Skýringar	99
Kennitölur	110

Consolidated statement for LSR & LH 2008

Statement of changes in net assets available for benefits	114
Balance sheet	115
Statement of cash flow	116
Financial indicators – LSR	117
Financial indicators – LH	118
Appendix – LSR & LH	119

Hrein raunávöxtun

	2008	2007	5 ára meðaltal	
			2008	2007
A-deild LSR	-24,0%	-1,3%	0,7%	8,6%
B-deild LSR	-26,1%	-0,6%	0,3%	8,8%
Séreign LSR (Leið 1)	-27,7%	-1,6%	-1,2%	8,0%
Séreign LSR (Leið 2)	-17,9%	0,2%	-0,5%	5,3%
Séreign LSR (Leið 3)	8,0%	6,4%	5,7%	5,5%
LSR samstæða	-25,3%	-0,8%	0,5%	8,7%
Lsj. hjúkrunarfræðinga	-26,7%	-1,5%	-0,1%	8,8%

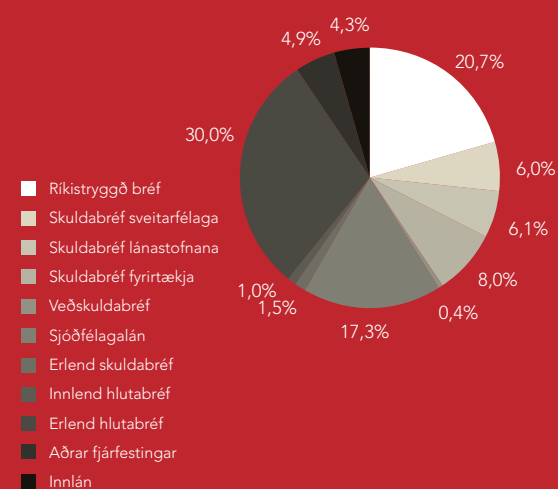
Hrein eign til greiðslu lífeyris

Í millj. kr.	2008	2007	Breyting	
			2007-08	2006
A-deild LSR	107.425	107.248	0,2%	91.185
B-deild LSR	172.873	203.013	-14,8%	185.401
Séreign LSR	6.558	6.580	-0,3%	5.674
Lsj. hjúkrunarfræðinga	19.626	23.132	-15,2%	22.148
Samtals	306.482	339.974	-9,9%	304.408
				11,7%

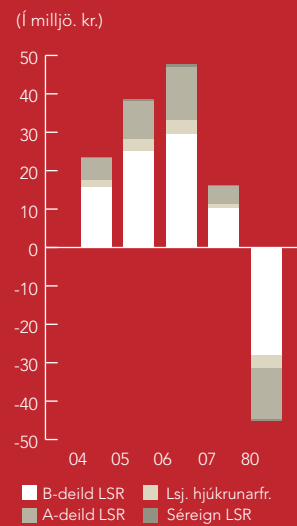
Hrein raunávöxtun LSR og LH

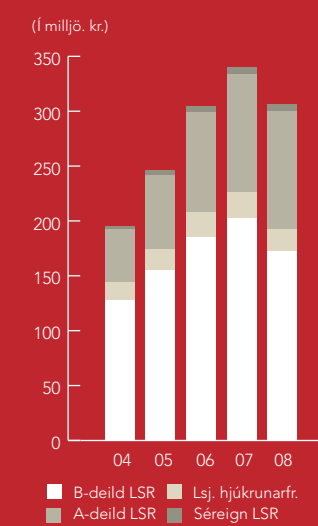
Verðbréfaeign LSR og LH 2008

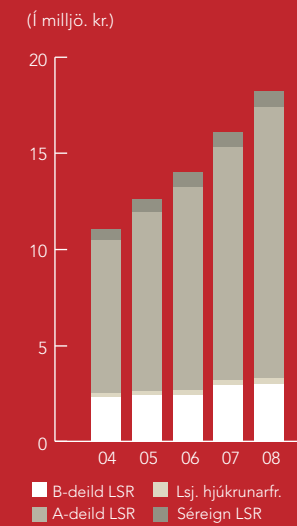
Fjárfestingartekjur – LSR og LH

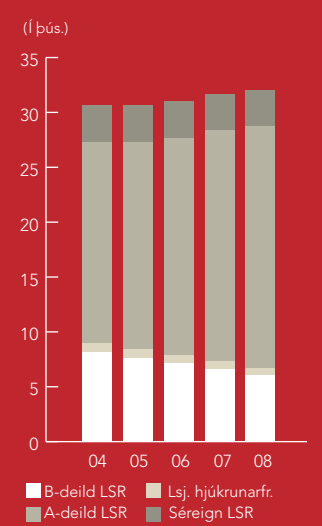
Hrein eign til greiðslu lífeyris

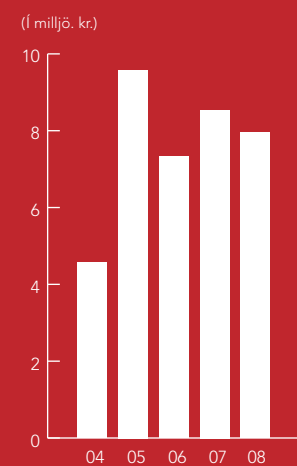
Lögbundin iðgjöld

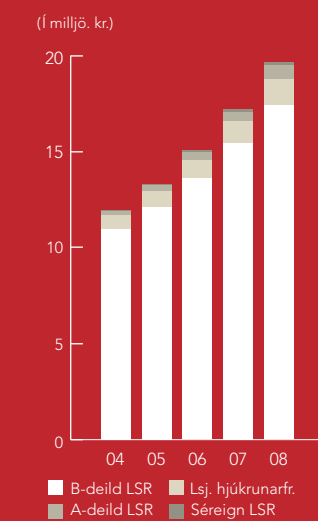
Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga

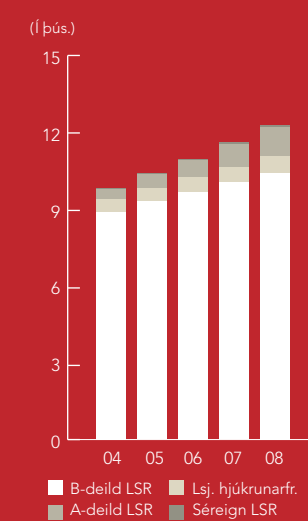
Veitt lán til sjóðfélaga LSR og LH

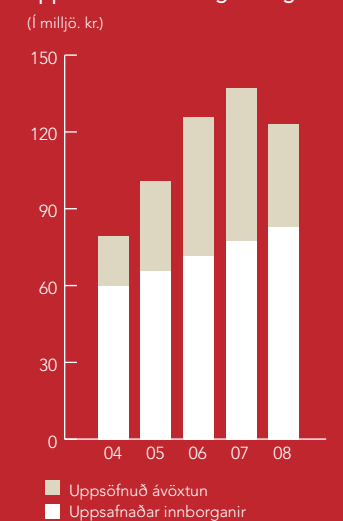
Lífeyrisgreiðslur

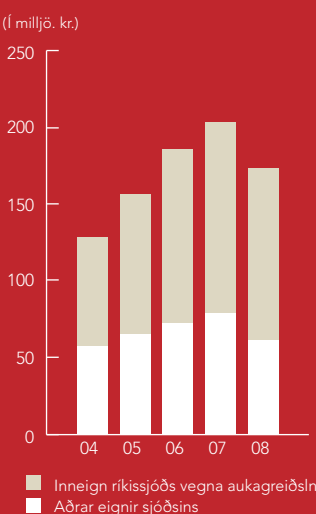
Meðalfjöldi lífeyrisþega

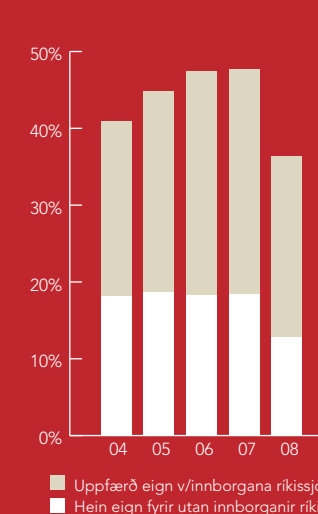
Innborganir ríkissjóðs Uppsafnaðar innborganir og ávöxtun

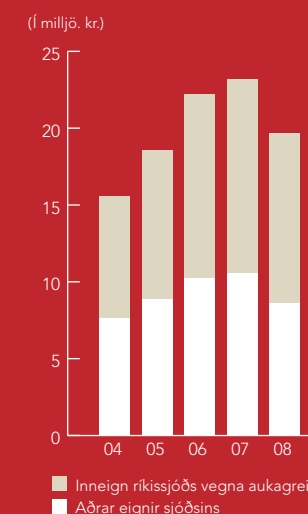
B-deild LSR – hrein eign til greiðslu lífeyris

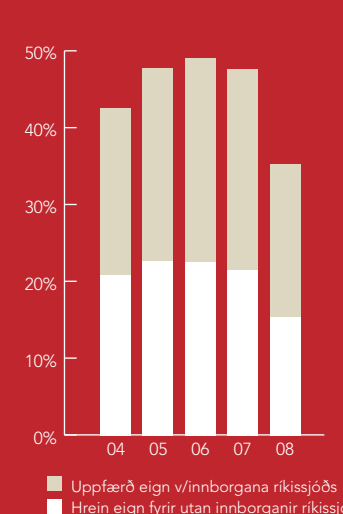
Núvirtar eignir B-deildar LSR sem hlutfall af áföllnum skuldbindingum

LH – hrein eign til greiðslu lífeyris

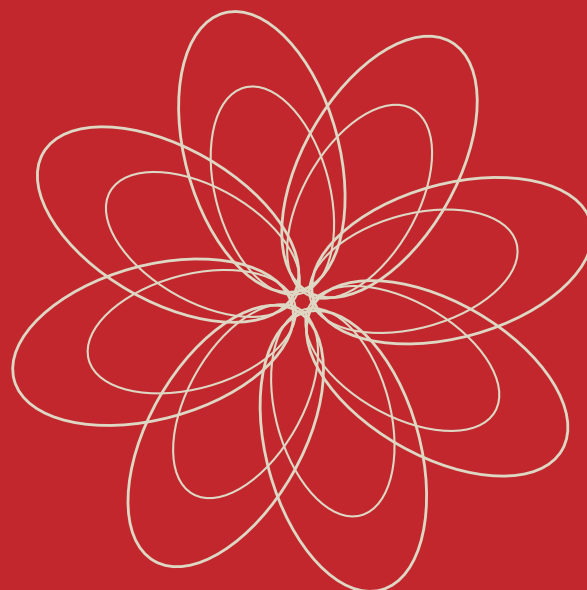
Núvirtar eignir LH sem hlutfall af áföllnum skuldbindingum

Ársskýrsla 2008

Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins
Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga

Ávarp stjórnarformanns LSR

Í árslok 2008 voru samanlagðar eignir allra deilda LSR 287 milljarðar króna og höfðu þær lækkað um 30 milljarða frá árinu á undan. Eignir B-deildar voru 173 milljarðar króna og þá er ekki tekið tillit til krafna á launagreiðendur um endurgreiðslu á hluta af lífeyrisgreiðslum í framtíðinni. Eignir A-deildar voru 107 milljarðar króna og eignir í sér-eign LSR voru tæplega 7 milljarðar króna.

Erfiðleikar á innlendum og erlendum fjármálamörkuðum höfðu mikil áhrif á afkomu sjóðsins á árinu 2008. Fall Glitnis, Kaupþings og Landsbankans í byrjun október hafði í för með sér afskriftir hlutabréfa og mikla niðurfærslu á skuldabréfaeign. Íslenska krónan féll um 80% á árinu og verðbólga mældist 16,4%. Hvort tveggja hafði slæm áhrif á stöðu margra fyrirtækja sem aftur hafði áhrif á afskriftir skuldabréfa sem sjóðurinn hafði keypt. Þá voru erlendir hlutabréfamarkaðir einnig óhagstæðir en heimsvísitala hlutabréfa lækkaði um 40,7% á árinu.

Við fall bankanna þriggja tapaði LSR þeim hlutabréfum sem sjóðurinn átti í þeim. Þessu til viðbótar er ekki gert ráð fyrir að neitt fái upp í víkjandi skuldabréf á bankana. Hlutabréf annarra fyrirtækja lækkuðu einnig mikið og verðmæti nokkurra fór nánast niður í ekki neitt. Bankahrúnið hafði afdrifarík áhrif á mörg fyrirtæki sem höfðu gefið út skuldabréf. Mikil óvissa er um afdrif margra fyrirtækja og um endurheimtur á afborgunum og vöxtum af þessum skuldabréfum. Í uppgjöri sjóðsins er leitast við að meta þær kröfur sem kunna að tapast vegna þeirra bréfa sem LSR hefur fjárfest í. Þörf fyrir niðurfærslu var áætluð miðað við bestu fánlegu upplýsingar og hafa færslur á afskriftareikning verið hækkaðar um 11,9 milljarða króna eða 3,8% af eignum LSR og er það til viðbótar afskriftarfærslum vegna víkjandi lána á bankana þrjá. Þá er óvissa um uppgjör gjaldeyrissvarnasamninga sem sjóðurinn gerði vegna erlendra eigna en leitast er við að ná samningum við skilanefndir bankanna um lúkningu þeirra mála.

Nafnávöxtun LSR var -13% á árinu 2008 sem svarar til -25,3% hreinnar raunávöxtunar. Ár sem þetta hefur veruleg áhrif þegar meðalávöxtun síðustu ára er reiknuð út. Undanfarin 5 ár er meðaltal hreinnar raunávöxtunar 0,5%, en 2,1% sé horft til síðustu 10 ára. Frá árinu 1991 er meðaltal hreinnar raunávöxtunar 3,7% en í tryggingafræðilegum forsendum um uppgjör lífeyrissjóða er gert ráð fyrir að ávöxtun til langs tíma sé 3,5%.

Í árslok 2008 voru 58,9% af eignum sjóðsins í innlendum skuldabréfum, 1,4% í erlendum skuldabréfum, 1,0% í innlendum hlutabréfum, 34,6% í erlendum hlutabréfum og 4,2% í sjóði. Þetta er veruleg breyting frá árinu á undan. Fall bankanna og lækun á öðrum innlendum hlutabréfum hefur leitt til þess að sá eignaflokkur er nú einungis rúmlega eitt prósent af heildareignum.

A-deild LSR tók til starfa í ársbyrjun 1997. Á þessum tíma hefur hún vaxið upp í að vera sterkur lífeyrissjóður með yfir 100 milljarða króna eignir til greiðslu lífeyris. Allir nýir sjóðfélagar greiða í A-deildina og nú er svo komið að u.þ.b. 80% virkra sjóðfélaga greiða til þeirrar deildar sjóðsins.

Í reglum um A-deild LSR segir að deildin skuli á hverjum tíma eiga eignir til að mæta skuldbindingum. Nánar tiltekið segir að stjórn sjóðsins skuli árlega ákveða iðgjald launagreiðenda þannig að það dugi til greiðslu á skuldbindingum í samræmi við niðurstöður tryggingafræðilegrar athugunar. Ákvörðun stjórnar skuli við það miðuð að hrein eign, að viðbættu núvirði framtíðariðgjalda vegna sjóðfélaga á hverjum tíma, sé jafnhá núvirði væntanlegs lífeyris vegna áunninna réttinda og réttinda sem byggjast á framtíðariðgjöldum sjóðfélaganna.

Þetta ákvæði hefur verið túlkað þannig að heildarstaða sjóðsins skuli vera innan þess ramma sem gildir um almenna lífeyrissjóði, það er að heildarstaða skuli að jafnaði vera innan 5% marka og aldrei verri en 10%. Efra markið var síðan með lagabreytingu hækkað í 15% fyrir árið 2008. Samkvæmt niðurstöðu tryggingafræðilegrar úttektar á stöðu A-deildar LSR er heildarstaða deildarinnar ne kvæð um 13,1%. Staða deildarinnar er því innan þess ramma sem reglur kveða á um, en nauðsynlegt er að huga að framtíðarþróun hennar.

Eignir B-deildar eru ekki hvað síst tilkomnar vegna viðbótargreiðslna ríkissjóðs inn á skuldbindingar, en á árinu 1999 ákvað fjármálaráðherra að ríkissjóður skyldi hefja viðbótargreiðslur til B-deildar LSR til að mæta framtíðarskuldbindingum. Frá þeim tíma hefur ríkissjóður greitt 75 milljarða króna til sjóðsins umfram lagaskyldu. Fjárhæð þessi, uppfærð í samræmi við ávöxtun lífeyrissjóðsins, er nú orðin 112 milljarðar króna. Með innborgunum ríkissjóðs hefur þannig verið safnað upp verulegri fjárhæð vegna ábyrgðar ríkisins á skuldbindingum B-deildar sem ella hefði lent á ríkissjóði að greiða í framtíðinni.

Í fjárlögum fyrir árið 2009 er í fyrsta skipti í 10 ár ekki gert ráð fyrir greiðslum inn á skuldbindingar ríkissjóðs við B-deild LSR. Það er skiljanlegt í ljósi stöðu ríkissjóðs. Nauðsynlegt er hins vegar að taka þetta til endurskoðunar eins fljótt og unnt er. Ella mun B-deildin tæmast innan ekki svo margra ára og skuldbindingar lenda þá af fullum þunga á ríkissjóði, hvernig svo sem árar í ríkisfjármálum á þeim tíma.

Á árinu 2008 fengu 13.759 einstaklingar lífeyrisgreiðslur frá LSR, samtals 18 milljarða króna. Hér er um verulegar fjárhæðir að ræða eða tæplega 1.500 milljónir króna að jafnaði á mánuði. Mestur hluti þessara greiðslna var úr B-deild sjóðsins, eða alls 17 milljarðar króna á árinu.

Frá árinu 2004 hafði orðið veruleg aukning í lánum til sjóðfélaga en eftir hrun bankanna hafa útlánin dregist saman hröðum skrefum. Á árinu 2008 lánaði sjóðurinn sjóðfélögum alls 8 milljarða króna og var meðalfjárhæðin 6 milljónir. Vanskil á sjóðfélagalánum hafa yfirleitt verið í lágmarki og þrátt fyrir erfitt efnahagsástand er ekki hægt að segja að mikil breyting hafi orðið þar á þó svo vissulega sé aukningin mælanleg. Lífeyrissjóðurinn hefur gripið til margvíslegra ráðstafana til að koma til móts við sjóðfélaga sem lent hafa í erfiðleikum með afborganir lána eða sjá fram á greiðsluvandræði. Boðið hefur verið upp á skilmálabreytingar af ýmsu tagi, samninga um uppgjör vanskila, frystingu lána o.fl.

Eðlilegt er að LSR og aðrir lífeyrissjóðir yfirfari ýmsa þætti í starfseminni eftir fall íslensku bankanna og atburði á fjármálamörkuðum á undanförunum mánuðum. Fjárfestingarstefna einstakra deilda LSR hefur verið endurskoðuð og þeirri vinnu verður fram haldið. Tryggingafræðileg staða sjóðsins hefur versnað og huga þarf vel að framtíðarsjóðstreymi. Hagur ýmissa sjóðfélaga hefur versnað og það kann að hafa áhrif á getu þeirra til að standa í skilum með sjóðfélagalán. Það er því að mörgu að hyggja fyrir stjórnendur lífeyrissjóðsins.

Fyrir hönd stjórnar LSR þakka ég sjóðfélögum, launagreiðendum og starfsmönnum sjóðsins fyrir samstarfið á árinu.

Eiríkur Jónsson

Stjórn LSR

Stjórn LSR skipa átta menn. Fjármálaráðherra skipar fjóra stjórnarmenn, stjórn BSRB skipar tvo stjórnarmenn, stjórn BHM skipar einn stjórnarmann og stjórn Kennarasambands Íslands skipar einn stjórnarmann. Síðastliðið ár var nokkuð annasamt, m.a. vegna efnahagsástandsins en alls kom stjórnin 27 sinnum saman til formlegra fundahalda. Stjórnin er kjörin til þriggja ára í senn og fer hún með yfirstjórn

sjóðsins. Á árinu 2008 var Marianna Jónasdóttir formaður stjórnar sjóðsins, en í ársbyrjun 2009 tók Eiríkur Jónsson við formennskunni.

Í upphafi árs 2009 varð nokkur endurnýjun í stjórn sjóðsins. Inn í stjórnina komu Árni Stefán Jónsson og Ásta Lára Leósdóttir í stað Ögmundar Jónassonar og Sigrúnar V. Ásgeirsdóttur.

Stjórn LSR (frá vinstri): Ásta Lára Leósdóttir, Ingvi Már Pálsson (varamaður), Gunnar Björnsson, Marianna Jónasdóttir, Eiríkur Jónsson, Trausti Hermannsson, Árni Stefán Jónsson og Páll Halldórsson. Á myndina vantar Birnu Lárusdóttur.

Ávarp stjórnarformanns LH

Erfiðleikar á innlendum og erlendum fjármálamörkuðum höfðu mikil áhrif á afkomu Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga (LH) á árinu 2008. Fall viðskiptabankanna þriggja í byrjun október hafði í för með sér afskriftir hlutabréfa og mikla niðurfærslu á skuldabréfaeign. Þá voru erlendir hlutabréfamarkaðir einnig óhagstæðir en heimsvísitala hlutabréfa lækkaði um rúmlega 40% á árinu. Þessi þróun leiddi til þess að eignir LH lækkuðu um 15% frá árinu 2007 og námu 20 milljörðum króna í árslok 2008.

Eftir nokkur ár, þar sem ávöxtun lífeyrissjóðsins var mjög góð, tók að halla undan fæti um mitt ár 2007. Erfiðleikarnir héldu áfram og margfölduðust á árinu 2008 sem verður að teljast hið erfiðasta í sögu sjóðsins. Nafnávöxtun á árinu var -14,6%, sem svarar til að hrein raunávöxtun hafi verið neikvæð um 26,7%.

Góð áhættudreifing hefur verið lykilatriði í fjárfestingarstefnu sjóðsins. Við fjárfestingar hefur þess verið gætt að dreifa áhættu á ólíka eignaflokka og mismunandi markaðssvæði. Á undanförunum árum hefur það skilað góðum árangri. Fjármálakreppan hefur hins vegar haft áhrif á alla eignaflokka í öllum heimshlutum.

Á árinu 2008 fengu 723 sjóðfélagar lífeyrisgreiðslur frá LH, samtals rúmlega 1 milljarð króna. Virkum sjóðfélögum fer fækkandi en að meðaltali greiddu 628 sjóðfélagar iðgjald til LH í hverjum mánuði á árinu og fækkaði þeim um 8,8% milli ára. Í þessu sambandi má geta þess að samkvæmt lögum um starfsemi lífeyrissjóða skulu að jafnaði minnst 800 sjóðfélagar greiða iðgjald til lífeyrissjóðs í hverjum mánuði. Lífeyrissjóðir sem njóta bakábyrgðar ríkisins eru þó undanþegnir þessu ákvæði og það á við um LH.

Alls voru tæplega 3.100 sjóðfélagar með skráð réttindi hjá sjóðnum um áramót og er það samanlagður fjöldi iðgjaldgreiðenda, lífeyrisþega og þeirra sem eiga geymd réttindi hjá sjóðnum, þ.e. eru hættir að greiða iðgjald til sjóðsins en ekki komnir á lífeyri.

Í árslok 2008 voru áfallnar skuldbindingar sjóðsins metnar 57 milljarðar króna. Eignir sjóðsins, að viðbættu endurmati verðbréfa, eru hins vegar 20,2 milljarðar króna. Eignir LH eru að talsverðu leyti tilkomnar vegna viðbótargreiðslna ríkissjóðs inn á skuldbindingar en á árinu 1999 ákvað fjármálaráðherra að ríkissjóður skyldi hefja viðbótargreiðslur til LH og B-deildar LSR til að mæta framtíðarskuldbindingum. Frá þeim tíma hefur ríkissjóður greitt tæplega 7,4 milljarða króna til sjóðsins umfram lagaskyldu. Fjárhæð þessi, uppfærð í samræmi við ávöxtun lífeyrissjóðsins, er nú orðin 11,1 milljarður króna. Með innborgunum ríkissjóðs hefur þannig verið safnað upp verulegri fjárhæð vegna ábyrgðar ríkisins á skuldbindingum LH sem ella hefði lent á ríkissjóði að greiða í framtíðinni.

Í fjárlögum fyrir árið 2009 er ekki gert ráð fyrir greiðslum inn á skuldbindingar ríkissjóðs við LH og B-deild LSR. Í ljósi stöðu ríkissjóðs og efnahagsástandsins almennt er það vel skiljanlegt. Hins vegar er nauðsynlegt að huga að því hvernig slíkum greiðslum verði háttáð á næstu árum. Ef ekki, þá munu sjóðirnir tæmast og skuldbindingar vegna sjóðfélaga lenda af fullum þunga á ríkissjóði.

LH er lokaður sjóður í þeim skilningi að ekki bætast við neindir nýir sjóðfélagar. Meirihluti hjúkrunarfræðinga greiðir nú í A-deild LSR. Réttindakerfi hjá LH er að mestu leyti eins og B-deild LSR. Með þessum tveimur sjóðum er mikið samstarf; skrifstofa og starfsmannahald er sameiginlegt og út á við koma sjóðirnir oft fram sem einn sjóður. Þetta fyrirkomulag hefur verið heppilegt og LH notið þeirrar stærðarhagkvæmni sem LSR nýtur og hefur getað boðið sjóðfélögum sínum upp á sambærilega þjónustu og stærstu lífeyrissjóðirnir.

Fyrir hönd stjórnar LH þakka ég starfsmönnum sjóðsins, sjóðfélögum og launagreiðendum góð samskipti á árinu.

Marianna Jónasdóttir

Stjórn LH

Stjórn Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga er skipuð fjórum mönnum. Fjármálaráðherra skipar tvo stjórnarmenn og Félag íslenskra hjúkrunarfræðinga tvo. Alls kom stjórnin 16 sinnum saman til fundar á liðnu ári. Stjórnin er kjörin til þriggja ára í senn og fer hún með yfirstjórn sjóðsins. Á árinu 2008 var Ásta Möller formaður stjórnar sjóðsins en í ársbyrjun 2009 tók Marianna Jónasdóttir við formennskunni.

Í upphafi árs 2009 komu inn í stjórnina Jón Aðalbjörn Jónsson og Oddur Gunnarsson í stað Ástu Möller og Jóhannesar Pálmasonar.

Stjórn LH (frá vinstri): Oddur Gunnarsson, Marianna Jónasdóttir, Elsa B. Friðfinnsdóttir og Jón Aðalbjörn Jónsson.

Í árslok 2008 voru
samanlagðar eignir
LSR og LH 306,5
milljarðar króna.

Til samanburðar voru
þær 304,4 milljarðar
kr. í árslok 2006.

Hrein eign til greiðslu lífeyris og tekjur af fjárfestingum

Samanlagðar eignir LSR og LH voru 306,5 milljarðar kr. í árslok 2008 og lækkuðu þær um 33,5 milljarða milli ára eða sem nemur 9,9%. Eignarýrnun í kjölfar fjármálakreppunnar færir eignauppbyggingu sjóðanna að meðaltali aftur um tæplega 2 ár en eignir í árslok 2008 voru 0,7% hærrí en þær voru í lok árs 2006. Eignauppbygging A-deildar LSR færir þó ekki aftur um nema eitt ár þar sem sá sjóður er yngri og lífeyrisgreiðslur úr honum litlar samanborið við iðgjöldin. Af samanlögðum eignum LSR og LH í árslok 2008 námu eignir B-deildar 172,9 milljörðum kr. eða 57,6% af eignum sjóðanna, eignir A-deildar LSR námu 107,4 milljörðum í árslok og eignir LH 19,6 milljörðum.

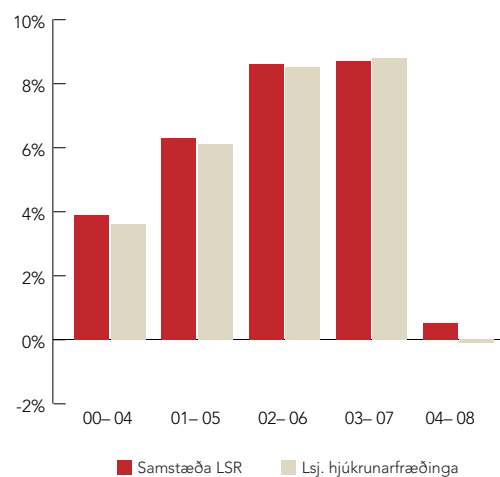
Frá árslokum 1998 til loka árs 2008 hefur samanlögð hrein eign LSR og LH til greiðslu lífeyris aukist úr 44,5 milljörðum kr. í 306,5 milljarða. Þrátt fyrir verulega eignarýrnun á síðasta ári hafa eignir sjóðanna engu að síður tæplega áttfaldast á undanförunum 10 árum. Það jafngildir því að árleg meðalaukning eigna hafi verið 21,3%. Ef síðasta ár er hins vegar undanskilið var árleg meðalaukning eigna 25,4%.

Fjárfestingatekjur sjóðanna voru neikvæðar um 45,2 milljarða kr. á síðasta ári. Á árinu 2007 voru þær hins vegar jákvæðar um 16,3 milljarða kr. og um 47,6 árið 2006 sem var metár. Það er því skammt stórra högga á milli hvað varðar ávöxtun eigna og miklar sveiflur milli ára.

Ávöxtun sjóðanna hefur verið mjög breytileg undanförunum 10 ár og endurspeglar hún vel þær sveiflur sem hafa verið á verðbréfamörkuðum. Segja má að

verðbréfamarkaðir hafi verið í lægð í fimm af undanförunum tíu árum, en hvað síðasta ár varðar er þó eðlilegra að tala um hrun frekar en lægð. Þegar ávöxtun er jafn slæm og síðasta ár ber vitni um hefur það mikil áhrif á langtíma meðaltöl ávöxtunar. Sem dæmi um það lækkar meðaltal hreinnar raunávöxtunar LSR síðustu 5 árin úr 8,7% í 0,5%. Að sama skapi lækkar meðalávöxtun LSR umfram verðbólgu síðustu 10 árin úr 5,7% í 2,1% og úr 5,6% í 1,7% hjá LH. Sé horft enn lengra aftur í tímann, eða til ársins 1991, er meðaltal hreinnar ávöxtunar LSR og LH hins vegar 3,7%. Samkvæmt tryggingafræðilegum forsendum um uppgjör sjóðanna er gert ráð fyrir að ávöxtun til langs tíma sé 3,5%.

5 ára meðaltal hreinnar raunávöxtunar LSR og LH

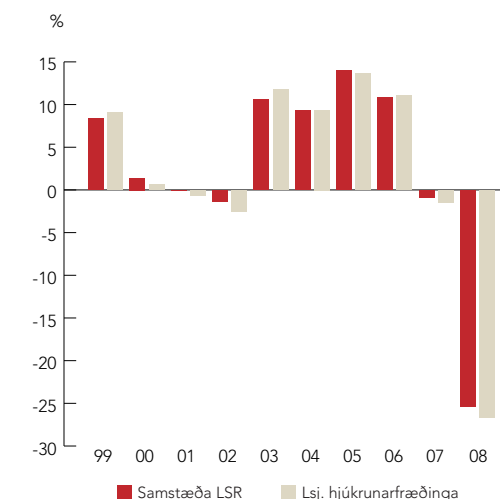
Hrein eign til greiðslu lífeyris

Í millj. kr.	2008	2007	Breyting milli ára
A-deild LSR	107.425	107.248	0,2%
B-deild LSR	172.873	203.013	-14,8%
Séreign LSR	6.558	6.580	-0,3%
Lsj. hjúkrunarfræðinga	19.626	23.132	-15,2%
Samtals	306.482	339.974	-9,9%

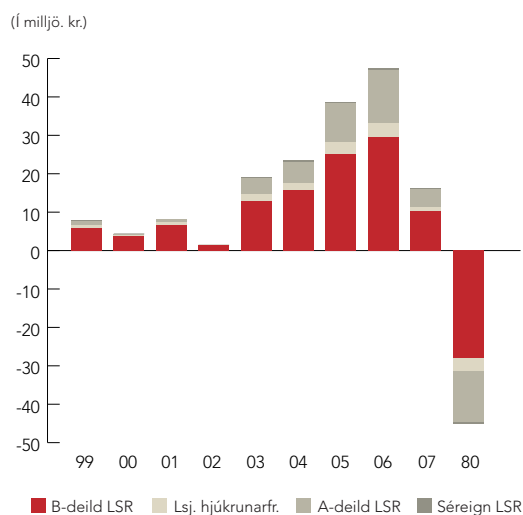
Fjárfestingartekjur

Í millj. kr.	2008	2007	2006
A-deild LSR	-13.063	4.606	13.682
B-deild LSR	-28.074	10.328	29.643
Séreign LSR	-660	317	758
Lsj. hjúkrunarfræðinga	-3.358	1.019	3.558
Samtals	-45.156	16.270	47.642

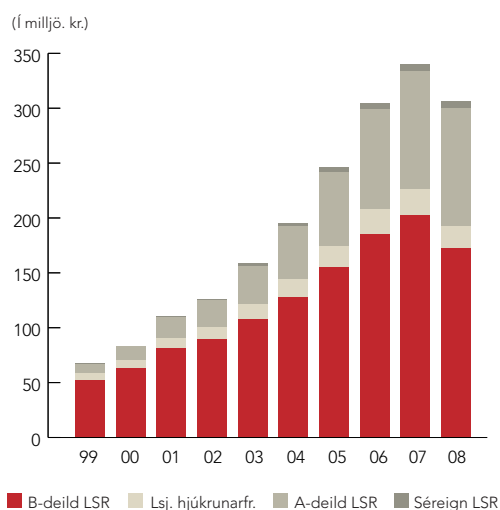
Hrein raunávöxtun LSR og LH

Fjárfestingartekjur – LSR og LH

Hrein eign til greiðslu lífeyris – LSR og LH

Skv. tryggingafræðilegum forsendum um uppgjör lífeyrissjóða er gert ráð fyrir að ávöxtun til langs tíma sé 3,5%. Frá árinu 1991 hefur meðaltal hreinnar raunávöxtunar LSR og LH verið 3,7%.

Ávöxtun

Nafnávöxtun LSR á árinu 2008 var -13% sem samsvavar -25,2% raunávöxtun samanborið við -0,8% raunávöxtun á árinu 2007. Hrein raunávöxtun, þ.e. raunávöxtun þegar rekstrarkostnaður hefur verið dreginn frá hreinum fjármunatekjum, var -25,3% á árinu samanborið við -0,8% á árinu 2007. Meðaltal hreinnar raunávöxtunar LSR síðustu 5 árin er 0,5% og meðaltal síðustu 10 árin er 2,1%.

Nafnávöxtun LH á árinu 2008 var -14,6% sem samsvavar -26,6% raunávöxtun samanborið við -1,4% á árinu 2007. Hrein raunávöxtun LH var -26,7% á árinu 2008 samanborið við -1,5% árið áður. Meðaltal hreinnar raunávöxtunar LH síðustu 5 árin er -0,1% og meðaltal síðustu 10 árin er 1,7%.

Í meðfylgjandi töflum má sjá ávöxtun og eignasamsetningu A- og B-deilda LSR, LH og Séreignar LSR á árinu 2008, ásamt sundurliðun ávöxtunar eftir tegundum verðbréfa. Skuldabréfaeign LSR og LH er gerð upp á kaupkröfu sem þýðir að breytingar á ávöxtunarkröfu skuldabréfa hafa ekki áhrif á bókfært virði þeirra bréfa sem sjóðirnir áttu í árslok 2008. Tekið hefur verið tillit til afskrifta fyrirtækja- og lána- stofnanskuldabréfa í ávöxtun allra deilda. Skuldabréfaeign Séreignar LSR er í skuldabréfasjóðum og er gerð upp á markaðsvirði sem þýðir að þegar ávöxtunarkrafa á markaði lækkar, þá hækkar virði bréfa og öfugt. Eign í þeim skuldabréfasjóðum, sem höfðu fjárfest í lánastofnana- og fyrirtækjaskuldabréfum, hefur verið lækkuð sem nemur áætlunum afskriftum þessara sjóða. Ávöxtun er reiknuð samkvæmt reglum um ársreikninga lífeyrissjóða.

Ávöxtun og eignasamsetning 2008

	A-deild	B-deild	Séreign Leið I	Séreign Leið II	Séreign Leið III	LSR	LH
Nafnávöxtun	-11,5%	-14,0%	-15,8%	-4,4%	25,8%	-13,0%	-14,6%
Hrein raunávöxtun	-24,0%	-26,1%	-27,7%	-17,9%	8,1%	-25,3%	-26,7%
Hrein raunávöxtun (5 ára meðaltal)	0,7%	0,4%	-1,2%	-0,5%	5,7%	0,5%	-0,1%

Eignasamsetning í árslok 2008

Innlán	6,6%	2,0%	23,4%	29,5%	100,0%	4,5%	1,3%
Innlend skuldabréf	58,1%	60,0%	37,0%	50,9%		58,7%	56,2%
Innlend hlutabréf	1,0%	0,9%	1,5%	0,7%		1,0%	0,9%
Erlend hlutabréf	27,4%	31,1%	33,0%	15,1%		29,7%	34,2%
Erlend skuldabréf	1,5%	1,4%	1,4%	2,1%		1,4%	1,8%
Aðrar fjárfestingar	5,4%	4,7%	3,7%	1,7%		4,9%	5,5%

Skipting ávöxtunar eftir tegundum verðbréfa

Nafnávöxtun	A-deild	B-deild	Séreign Leið I	Séreign Leið II	LH	Samtals
Innlend skuldabréf*	10,5%	8,4%	1,1%	4,2%	9,4%	9,0%
Erlend skuldabréf	34,4%	26,9%	18,6%	23,7%	23,3%	29,1%
Innlend hlutabréf	-100,1%	-96,0%	-91,3%	-91,0%	-95,7%	-97,3%
Erlend hlutabréf	-9,7%	-12,3%	-7,2%	-5,7%	-13,2%	-11,4%
Aðrar fjárfestingar	73,2%	77,2%	46,7%	70,4%	76,6%	75,7%

Raunávöxtun

Innlend skuldabréf*	-5,0%	-6,8%	-13,1%	-10,5%	-6,0%	-6,3%
Erlend skuldabréf	15,5%	9,1%	1,9%	6,3%	5,9%	11,0%
Innlend hlutabréf	-100,1%	-96,6%	-92,5%	-92,3%	-96,3%	-97,7%
Erlend hlutabréf	-22,4%	-24,6%	-20,2%	-18,9%	-25,4%	-23,9%
Aðrar fjárfestingar	48,8%	52,3%	26,1%	46,4%	51,8%	51,0%

* ávöxtun m.t.t. niðurfærslu bréfa

Innlend skuldabréf

Seðlabanki Íslands hækkaði stýrivexti sína í mars úr 13,75% í 15% og svo aftur í apríl í 15,5%. Það umrót sem varð á fjármálamarkaði í september og október gerði það síðan að verkum að Seðlabanki Íslands lækkaði stýrivexti niður í 12% um miðjan október. Sú lækkun stóð ekki lengi því í lok október voru stýrivextir hækkaðir upp í 18% í takt við viljayfirlýsingu ríkisstjórnarinnar og Alþjóðagjaldeyrissjóðsins.

Verðbólgan mældist 18,1% á árinu 2008 samanborið við 5,9% árið áður. Framan af ári var krafa verðtryggðra íbúðabréfa tiltölulega há en fór lækkandi þegar líða tók á árið og tók svo snögga dýfu í byrjun fjórða ársfjórðungs í kjölfar umrótis og óvissu við fall viðskiptabankanna. Jafnvægi komst á skuldabréfamarkaðinn á nýjan leik eftir að ríkisstjórnin hafði gefið út yfirlýsingu þann 10. október sl. um að allar innistæður í bönkum væru tryggðar. Mikil óvissa er þó um afdrif margra fyrirtækja og um endurheimtur á afborgunum og vöxtum af þessum skuldabréfum. Í ársreikningi er leitast við að meta þær kröfur sem kunna að tapast og þær niðurfærslur færðar á afskriftareikning.

Meðfylgjandi línurit sýna annars vegar þróun ávöxtunarkröfu langra og hins vegar þróun stuttra verðtryggðra íbúðabréfa á árinu 2008 og þar sést vel lækkandi ávöxtunarkrafa ársins.

Á árinu 2008 var nafnávöxtun innlendra skuldabréfaeignar sjóðanna 21,6% og raunávöxtun 4,5%. Sé tekið tillit til niðurfærslna í skuldabréfasafni sjóðanna var nafnávöxtunin 9,0% og raunávöxtun -6,3%. Nettófjárfestingar sjóðanna í innlendum skuldabréfum námu 17 milljörðum kr.

Afskriftir skuldabréfa

LSR og LH áttu víkjandi bréf á Glitni, Landsbankann, Kaupþing, SPRON og Straum að fjárhæð 10,6 milljarðar kr. og í ársreikningi sjóðanna hefur verið gert ráð fyrir að ekkert fái upp í þau. Þar sem mikil óvissa er um afdrif margra fyrirtækja og um endurheimtur á afborgunum og vöxtum af skuldabréfum útgefnum af þeim, hefur verið leitast við

að leggja mat á þær kröfur sem kunna að tapast. Þörf fyrir niðurfærslu hefur verið áætluð og hafa verið lagðir til hliðar 12,7 ma.kr. til að mæta hugsanlegu tapi í framtíðinni. Kemur sú fjárhæð til viðbótar afskriftafærslum vegna víkjandi lána á fyrrgreindar lánastofnanir.

Erlend skuldabréf

Í íslenskum krónum talið gáfu erlend skuldabréf góða ávöxtun og þá aðallega vegna mikillar veikingar krónunnar á árinu. Nafnávöxtun erlendra skuldabréfaeignar sjóðanna á árinu 2008 var 29,1% og raunávöxtun 11,0%. Seld voru erlend skuldabréf fyrir 3,5 milljarða kr. á árinu.

Innlend hlutabréf

Ávöxtun innlends hlutabréfasafns sjóðanna endurspegladist af því hruni sem varð á innlendum hlutabréfamarkaði á árinu 2008 og nam nafnávöxtun -97,3%. Til samamburðar lækkaði Úrvalsvisitatala Kauphallar, OMXI15, um 94,4%. Fyrstu níu mánuðir ársins 2008 einkenndust af miklum flóttá fjárfesta úr áhættumeiri fjárfestingakostum yfir í áhættuminni fjárfestingakosti. Mikil fjármagn streymdi úr hlutabréfum og hávaxtamýntum yfir í áhættuminni fjárfestingakosti, s.s. skuldabréf, lágvaxtamýntir og hrávöru. Fjórði ársfjórðungur ársins 2008 á sér vart hliðstæðu hvort sem er á Íslandi eða á heimsvísu þar sem hlutabréfamarkaðir um allan heim nánast hrundu. Ríkisstjórnir fjölmargra ríkja stigu fram og gripu inn í atburðarásina ýmist með neyðarlánum, neyðarlögum eða neyðarábyrgðum. Glitnir, Kaupþing og Landsbankinn voru yfirteknir af Fjármálaeftirlitinu og fóru í greiðslustöðvun og virði annarra íslenskra skráðra félaga lækkaði gríðarlega. OMXI15 lækkaði um 89,6% á fjórða ársfjórðungi. Á fyrsta ársfjórðungi 2009 voru Straumur og SPRON yfirteknir af Fjármálaeftirlitinu og hefur verið tekið tillit til þeirra aðgerða við útreikning ávöxtunar ársins 2008. Á árinu námu nettókaup á innlendum hlutabréfum sjóðanna samtals 2,5 milljörðum kr.

Á myndinni hér að neðan er sýnd þróun Úrvalsvisitölunnar á árinu 2008.

Ávöxtunarkrafa meðallangra og langra íbúðabréfa á tímabilinu

Þróun Úrvalsvisitölunnar árið 2008

Erlend hlutabréf

Erlent hlutabréfasafn sjóðanna hækkaði að nafnvirði um 15,3% án tillits til gjaldeyrisvarna á árinu 2008. Nafnlækkun safnsins að meðtöldum gjaldeyrisvörnum var 11,4%.

Gríðarlegar sveiflur voru á erlendum hlutabréfamörkuðum á síðasta ári og slógu helstu vísitölur met í lækkunum innan fjórðunga sem og innan mánaðar. Í dollurum talið lækkaði MSCI, heimsvísitala hlutabréfa sem mælir breytingu á hlutabréfaverði í heiminum, um 40,7%. Gengisvog íslensku krónunnar hækkaði um 80% á árinu en hækkaði mun meira gagnvart Bandaríkjadollar eða um 95%. Umreiknað í íslenskar krónur hækkaði heimsvísitalan því um 15,6% þar sem veiking íslensku krónunnar hefur jákvæð áhrif á ávöxtun erlendra eigna sjóðanna og öfugt. Meðfylgjandi er yfirlit yfir þróun MSCI, heimsvísitölu hlutabréfa, í dollurum ásamt yfirliti yfir þróun íslensku krónunnar á árinu 2008.

Á árinu 2008 var nettósala í erlendum hlutabréfum 752,3 milljónir kr. Vægi erlendra hlutabréfa í verðbréfasafni sjóðanna hækkaði talsvert frá árinu áður. Í árslok var hlutfallið 30% af eignum miðað við 27% í árslok 2007.

LSR og LH eru í samstarfi við erlenda fjárvörsluaðila um ávöxtun fjármuna sjóðanna á erlendum verðbréfamörkuðum. Við val á fjárvörsluaðilum er horft til áhættudreifingar, ólíkrar aðferðafræði, reynslu, árangurs og mismunandi fjárfestingarstefnu. Leitað er eftir samstarfi við trausta aðila sem hafa náð góðum árangri yfir lengri tíma og veita góða og samkeppnishæfa þjónustu. Í töflunni á næstu opnu má líta sundurliðun erlendra verðbréfasjóða LSR og LH eftir fjárvörsluaðilum. Erlendir markaðir hafa verið mjög erfiðir undanfarið og í raun hvergi skjól fyrir gríðarlegum sölubunga. Stærstu höggin komu vafalaust í septembermánuði þegar fasteignaveðlánafyrirtækin Fannie Mae og Freddie Mac þurftu aðstoð

frá bandaríska ríkinu. Viku síðar eða 15. september sótti Lehman Brothers-bankinn í Bandaríkjunum um gjaldþrotaskipti. Fall þessa 158 ára gamla banka jók enn á þau áhrif sem lausafjárkrísan var farin að valda í heiminum. Fjöldmargir töpuðu eign sinni í bankanum og skuldabréfum sem bankinn hafði gefið út auk þess sem fjármögnun bankans á verkefnum, strúktúrum og fjárfestingum hans úti á almennum markaði olli gríðarlegum sviptingum í fjármálakerfi heimsins. Bandaríska tryggingarfélagið AIG, eitt það stærsta í heimi, þurfti einnig aðstoð frá bandaríska ríkinu og fékk um \$85 milljarða rétt um viku eftir að Lehman Brothers fór í gjaldþrot. Vandamál fjármálakerfa heimsins hafa orðið að alheimssamdrætti og fréttir af aðstoð ríkisvaldsins í þróuðum ríkjum jafnt sem þróunarríkjum berast með reglulegum hætti.

Hlutabréfavísitölur í Bandaríkjunum lækkuðu töluvert en vegna styrkingu dollars gagnvart krónu þá var ávöxtun þeirra betri mæld í krónum. Þannig lækkaði S&P 500 um 38,5%, NASDAQ lækkaði um 40,5% og Dow Jones lækkaði um 33,8%. Þróun í Evrópu var mjög misjöfn. Á meðan FTSE 100 í Englandi lækkaði um 31,3% lækkuðu vísitölur í Frakklandi um 42,9% og í Þýskalandi um 40,4%. Asíulöndin Kína og Japan lækkuðu töluvert en Japan þó minna. Nikkei í Japan lækkaði um 42,1% og Hang Seng í Hong Kong um 48,3%. Þessar tölur miðast við þróun í erlendum myntum. Landsvæðaskiptingu erlendra eigna LSR og LH má sjá nánar í skýringum.

Þróun MSCI árið 2008 í USD

Þróun gengisvísitölu krónunnar á árinu 2008

Á árinu 2008 lækkaði heimsvísitala hlutabréfa um 40,7% og gengisvog íslensku krónunnar hækkaði um 80% á árinu.

Aðrar fjárfestingar

Aðrar fjárfestingar eru langtímafjárfestingar sem skráðar eru á kostnaðarverði og verðmæti þeirra er uppfært samkvæmt upplýsingum frá fjárvörsluaðilum. Á árinu 2008 voru nettófjárfestingar í öðrum fjárfestingum tæpir 4,3 milljarðar kr., og skiptust þannig að fjárfest var fyrir 3,7 milljarða kr. í framtakssjóðum og 0,5 milljarða kr. í fasteignasjóðum. Í árslok var vægi eignaflokksins 4,9% eða tæpir 15,9 milljarðar kr.

Afleiðusamningar

Frá árinu 2001 hafa sjóðirnir gert samninga sem hafa það að markmiði að draga úr sveiflum í ávöxtun af erlendum verðbréfum og verja sjóðina fyrir falli á erlendri verðbréfaeign þegar gengi íslensku krónunnar breytist. Auk þess hafa sjóðirnir notið góðs af þeim mikla vaxtamun sem hefur ríkt milli Íslands og annarra landa. Skuldbindingar sjóðanna eru í íslenskum krónum en erlend verðbréf eru í öðrum gjaldmiðlum. Á árinu 2008 veiktist gengi krónunnar verulega og sjóðirnir juku varnarstöðu sína smám saman eftir því sem leið á árið. Krónan hélt áfram að veikjast og í ofanálág lækkuðu erlendir hlutabréfamarkaðir mikið á síðasta ársfjórðungi ársins. Það hafði aftur þau áhrif að varnarhlutfallið hækkaði verulega. Lífeyrissjóðirnir voru með afleiðusamninga við Glitni, Kaupþing og Landsbanka. Í aðdraganda að falli bankanna og við fall þeirra brustu forsendur fyrir þessum samningum. Sjóðirnir hafa boðist til að gera samningana upp með tilteknum hætti í tengslum við uppgjör á kröfum þeirra á hendur bönkunum, þrátt fyrir að óvissa sé um lagalega skyldu til þess. Auk óvissu um greiðsluskyldu sjóðanna er óljóst við hvaða tíma og gengi á að miða. Miðað við tilboð lífeyrissjóðanna er staða vegna þessara samninga 17,8 milljarðar kr. en frá þeirri fjárhæð á eftir að draga verðmæti þeirra skuldabréfa sem koma til skuldajöfnunar. Til viðbótar er þessi fjárhæð vaxtareiknuð frá falli bankanna til áramóta. Samanlögð fjárhæð er í varúðarskyni færð til skuldar í ársreikningi og sundurliðast þannig að 5,7 milljarðar kr. færast á A-deild, 11,0 milljarðar kr. á B-deild, 1,4 milljarðar kr. á LH og 138,1 milljón kr. á Séreign. Skilaneindir bankanna hafa gert kröfu um að samningarnir verði gerðir upp miðað við gengi á gjalddaga. Miðað við það og að samningar sem ekki voru fallnir í gjalddaga um áramót verði gerðir upp á gengi í árslok, væri skuldin 36 milljarðar kr. en eins og áður á eftir að taka tillit til skuldajöfnunar.

Erlend verðbréf eftir fjárvörsluaðilum (LSR og LH) 2008

Ségreind söfn	Í millj. kr.	Hlutföll
Morgan Stanley	15.277	13,6%
MFS Institutional Advisors	11.729	10,5%
EFG Global Equity	1.128	1,0%
	28.133	25,1%

Erlend hlutdeildarskírteini

State Steet Global Advisors	12.346	11,0%
Vanguard Global Stock Index	9.931	8,9%
ACM Global Growth Trends	9.913	8,8%
J.P. Morgan Global Dynamic Fund	8.265	7,4%
ACM Global Value	7.619	6,8%
Schroder Global Sigma	7.213	6,4%
Templeton Growth Fund	3.862	3,4%
Schroder Global Quant Value	3.734	3,3%
T.Rowe.Price US Small Cap Fund	1.375	1,2%
Seilern Stryx fund	935	0,8%
Aðrir sjóðir	2.888	2,6%
	68.082	60,7%

Framtakssjóðir

Schroder Private Equity III	1.921	1,7%
Morgan Stanley Private Equity III	1.609	1,4%
Schroder Private Equity II	1.456	1,3%
Black Rock Private Opportunity Fund II	1.363	1,2%
DLJ Merchant Banking Partner IV	1.252	1,1%
Morgan Stanley Private Equity II	987	0,9%
Alþjóða Framtakssjóðurinn II	897	0,8%
Partners Group Private Equity	813	0,7%
LGT Crown European Private Equity Fund	526	0,5%
SVG Diamond Private Equity III	517	0,5%
Aðrir sjóðir	3.243	2,9%
	14.584	13,0%

Fasteignasjóðir

Templeton Real Estate Fund	767	0,7%
Alþjóða Fasteignasjóðurinn	490	0,4%
	1.257	1,1%

Vogunarsjóðir

Artemis Holding ISK Class	16	0,0%
---------------------------	----	------

Erlend skuldabréf

Landsbanki Diversified Yield	8	0,0%
------------------------------	---	------

Samtals	112.080	100,0%
----------------	----------------	---------------

Verðbréfakaup LSR og LH umfram seld verðbréf námu 21 milljarði kr. á árinu 2008. Þar af námu kaup á skuldabréfum 13,5 milljörðum kr. Fjárfestingar A-deildar LSR námu 15,7 milljörðum kr. eða 75% af verðbréfa-kaupum sjóðanna.

Fjárfestingar

Á liðnu ári ráðstöfuðu LSR og LH, að teknu tilliti til seldra verðbréfa, samanlagt rúmum 21,0 milljarði kr. til lánveitinga og verðbréfakaupa. Alls voru keypt skuldabréf fyrir 13,5 milljarða kr. og hlutabréf keypt fyrir 1,8 milljarða kr. Aðrar fjárfestingar námu nettó 4,3 milljörðum kr. Útlán til sjóðfélaga námu 7,9 milljörðum kr. og uppgreiðslur 2,2 milljörðum kr. Þannig að nettóútlán námu 5,7 milljörðum kr. árið 2008. Aukning innlána á árinu 2008 nam rúmum 1,5 milljörðum kr. Sundurliðun fjárfestinga A- og B-deilda LSR, LH og Séreignar LSR á árinu 2008 má sjá í meðfylgjandi töflu.

örðum kr. og uppgreiðslur 2,2 milljörðum kr. Þannig að nettóútlán námu 5,7 milljörðum kr. árið 2008. Aukning innlána á árinu 2008 nam rúmum 1,5 milljörðum kr. Sundurliðun fjárfestinga A- og B-deilda LSR, LH og Séreignar LSR á árinu 2008 má sjá í meðfylgjandi töflu.

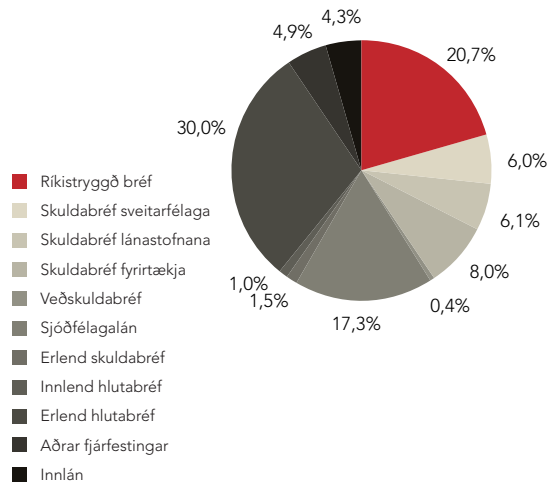
Nettófjárfestingar LSR og LH 2008

(í millj. kr.)

	A-deild	B-deild	Séreign	LSR	LH	Samtals
Ríkistryggð bréf	2.877	3.881	0	6.757	114	6.871
Skuldabréf lánastofnana	422	1.270	-75	1.616	-262	1.355
Skuldabréf sveitarfélaga	1.578	1.157	0	2.735	92	2.827
Skuldabréf fyrirtækja	214	27	25	266	1	267
Veðskuldabréf	483	620	18	1.121	80	1.201
Sjóðfélagalán	3.377	2.208	0	5.584	97	5.681
Innlendir skuldabréfasjóðir	0	0	-1.219	-1.219	0	-1.219
Erlend skuldabréf	-1.331	-1.833	-100	-3.263	-246	-3.510
Skuldabréf	7.619	7.328	-1.352	13.596	-124	13.472
Innlend hlutabréf	1.510	872	72	2.455	67	2.529
Erlend hlutabréf	-138	-437	-6	-580	-172	-752
Hlutabréf	1.373	436	66	1.875	-106	1.777
Framtakssjóðir	1.747	1.775	48	3.570	170	3.740
Fasteignasjóðir	189	291	8	488	39	527
Aðrar fjárfestingar	1.936	2.066	56	4.058	209	4.267
Innlán	4.790	-5.473	1.990	1.306	225	1.531
Fjárfestingar alls	15.718	4.356	761	20.835	204	21.039

Verðbréfaeign LSR og LH 2008

Í lok árs 2008 námu skuldabréf á ríki og sveitarfélög, ásamt sjóðfélagalánum, 44% af verðbréfaeign sjóðanna.

Fjárfestingarstefna

Í fjárfestingarstefnu LSR og LH eru tilgreindar megináherslur sem unnið er eftir við ávöxtun á fjármunum sjóðanna. Þær miða að því að tryggja góða ávöxtun þegar til lengri tíma er litið en jafnframt að takmarka áhættu eftir því sem kostur er. Leitast er við að ná þessu með því að ákveða eignasamsetningu samkvæmt fyrirfram mótaðri fjárfestingarstefnu, tryggja eignir sem best og vanda til allra ákvarðana um fjárfestingar og vörslu á eignum sjóðanna. Stjórnir LSR og LH endurskoða fjárfestingarstefnu sjóðanna eigi sjaldnar en einu sinni á ári. Við þá endurskoðun er tekið tillit til breytinga sem orðið hafa á innlendum og erlendum verðbréfamörkuðum, breytinga sem orðið hafa á umhverfi lífeyrissjóðanna og annarra ytri skilyrða sem áhrif hafa á rekstur og starfsumhverfi þeirra. Í fjárfestingarstefnunni eru sett markmið um eignasamsetningu sjóðanna.

Í lok árs 2008 voru gerðar nokkrar breytingar á fjárfestingarstefnum LSR og LH. Helsta breytingin er sú að fjárfestingarstefna A-deildar hefur verið aðgreind frá stefnum B-deildar og LH og er ástæðan sú að greiðsluflæði þessara deilda hefur þróast með ólíkum hætti. Einungis A-deild LSR tekur við nýjum sjóðfélögum á meðan B-deild og LH eru lokaðar. Það veldur því að hlutfall iðgjalda af ráðstöfunarfé B-deildar og LH fer minnkandi á meðan hlutfall lífeyrisgreiðslna fer vaxandi og mun gera svo um ókomna tíð.

Aðrar breytingar á fjárfestingarstefnum sjóðanna eru þær að innlán eru nú skilgreind sem eignaflokkur í

fjárfestingarstefnu og nema 3% af eignum. Hlutfall þess eignaflokks sem kallaður hefur verið „aðrar fjárfestingar“ hefur lækkað úr 10% í 7% í A-deild og í 5% í B-deild og LH. Þá hefur eignaflokkurinn vögunarsjóðir verið tekinn úr stefnu B-deildar og LH. Hlutfall innlendra hlutabréfa var lækkað úr 10% í 5% og hlutfall skuldabréfa var hækkað úr 50% í 55% í A-deild og í 57% í B-deild og LH. Þá hefur vikmörkum nokkurra eignaflokka verið breytt lítillega.

Á árinu 2008 voru jafnframt gerðar breytingar á fjárfestingarstefnu Séreignar LSR. Eftir sem áður er henni skipt í þrjár fjárfestingarleiðir. Leið I fjárfestir nú 40% í skuldabréfum í stað 50% áður og 5% í eignaflokknum „aðrar fjárfestingar“ í stað 10% áður. Fjárfestingar í hlutabréfum eru áfram 40%. Þá hefur innlánum verið bætt í fjárfestingarstefnu og nema þau 15% af fjárfestingum leiðar I. Leið II fjárfestir nú 20% í hlutabréfum í stað 17% áður, 50% í skuldabréfum í stað 75% áður og 5% í eignaflokknum „aðrar fjárfestingar“ í stað 8% áður. Þá hefur innlánunum verið bætt í fjárfestingarstefnu og nema þau 25% af fjárfestingum leiðar II. Leið III er áfram bundinn verðtryggður innlánsreikningur. Jafnframt geta sjóðfélagar valið svokallaða Sér-leið þar sem sjóðfélagar hafa val um Leið I og II framan af en svo flyst inneign sjálfkrafa yfir í Leið III við 55 ára aldur. Þá hefur vikmörkum einstakra eignaflokka verið breytt lítillega. Nánar er gerð grein fyrir fjárfestingarstefnu Séreignar í kaflanum um Séreign LSR á bls. 22-23 í ársskýrslu.

Fjárfestingarstefna A-deildar

	Stefna	Vikmörk	
		0%	10%
Innlán	3%	0%	10%
Skuldabréf	55%	40%	70%
Ríkistryggð bréf	23%	15%	30%
Skuldabréf lánastofnana	5%	0%	15%
Skuldabréf sveitarfélaga	5%	0%	15%
Skuldabréf fyrirtækja	5%	0%	15%
Veðskuldabréf	12%	5%	30%
Erlend skuldabréf	5%	0%	5%
Hlutabréf	35%	30%	60%
Innlend hlutabréf	5%	0%	15%
Erlend hlutabréf	30%	25%	45%
Aðrar fjárfestingar	7%	0%	10%
Framtakssjóðir	3%	0%	7%
Fasteignasjóðir	2%	0%	5%
Vögunarsjóðir	2%	0%	5%

Fjárfestingarstefna B-deildar og LH

	Stefna	Vikmörk	
		0%	10%
Innlán	3%	0%	10%
Skuldabréf	57%	40%	70%
Ríkistryggð bréf	25%	15%	30%
Skuldabréf lánastofnana	5%	0%	15%
Skuldabréf sveitarfélaga	5%	0%	15%
Skuldabréf fyrirtækja	5%	0%	15%
Veðskuldabréf	12%	5%	30%
Erlend skuldabréf	5%	0%	5%
Hlutabréf	35%	30%	60%
Innlend hlutabréf	5%	0%	15%
Erlend hlutabréf	30%	25%	45%
Aðrar fjárfestingar	5%	0%	10%
Framtakssjóðir	3%	0%	7%
Fasteignasjóðir	2%	0%	5%

Fjárfestingarstefna Séreignar

	Séreign I		Séreign II			Séreign III	
	Stefna	Vikmörk	Stefna	Vikmörk	Stefna	Vikmörk	
Innlán	15%	0%	60%	25%	0%	70%	100%
Skuldabréf	40%	20%	70%	50%	20%	90%	
Ríkistryggt bréf	20%	10%	60%	30%	20%	70%	
Önnur innlend skuldabréf	15%	0%	30%	15%	0%	40%	
Erlend skuldabréf	5%	0%	10%	5%	0%	10%	
Hlutabréf	40%	25%	60%	20%	0%	30%	
Innlend hlutabréf	5%	0%	15%	5%	0%	15%	
Erlend hlutabréf	35%	25%	45%	15%	0%	30%	
Aðrar fjárfestingar	5%	0%	10%	5%	0%	10%	

Í lok árs 2008 voru gerðar breytingar á fjárfestingarstefnum LSR og LH. Vægi einstakra eignaflokka var breytt sem og vikmörkum. Þá eru innlán nú skilgreind sem sérstakur eignaflokkur. Fjárfestingarstefna A-deildar LSR var auk þess aðgreind frá stefnum B-deildar LSR og LH þar sem greiðsluflæði þessara deilda hefur þróast með ólíkum hætti.

Sjóðfélagalán

Útlán LSR og LH til sjóðfélaga á árinu 2008 námu 7,9 milljörðum króna samanborið við 8,5 milljarða á árinu 2007 en þess má geta að viðskipti á fasteignamarkaði drógust verulega saman á síðasta ári. Alls lækkuðu útlán um 7,6% milli ára en að meðaltali lánuðu sjóðirnir um 660 milljónir króna á mánuði. Uppgreiðslur námu 2,3 milljörðum króna á árinu 2008 og jukust um tæplega 80% milli ára. Þar af voru uppgreiðslur síðustu 3 mánuði ársins, í kjölfar falls bankanna, tæplega 1,3 milljarðar kr. Nettó útlán ársins námu 5,6 milljörðum króna og drógust saman um 22,8%. Alls voru veitt 1.396 lán á árinu 2008 samanborið við 1.553 lán árið áður sem er 10,1% fækkun útlána milli ára.

Sjóðfélagalán í vanskilum námu samtals 100 millj. kr. í árslok 2008 og hækkuðu um 63,1% milli ára. Hlutfall sjóðfélagalána í vanskilum er hins vegar enn lágt eða 0,18% í stað 0,13% í árslok 2007. Þá voru 143 lán í meira en 3ja mánaða vanskilum í árslok 2008 og fjölgaði þeim um 32 milli ára. Lán sem fóru til uppboðsmeðferðar voru 57 eða 7 færri en árið áður.

Sjóðirnir hafa ávallt eftir fremsta megni komið til móts við greiðendur sjóðfélagalána með það að markmiði að hjálpa fólki að standa við skuldbindingar sínar og forðast að eignir fari á uppboð. Það hefur m.a. verið gert með því að skuldbreyta lánnum þannig að vanskil leggist við höfuðstól og með því lengja í lánstímanum. Jafnframt hafa sjóðirnir boðið upp á greiðslufrest við ákveðin skilyrði, fjölgun eða fækkun gjalddaga á ári og breytingu á tegund afborgunar.

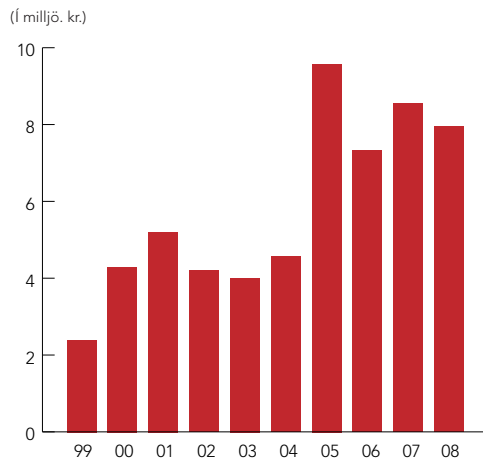
Í kjölfar fjármálakreppunnar hafa sjóðirnir boðið upp á fleiri greiðsluferfiðleikaúrræði. Annars vegar er um að ræða svokallaða frystingu lána þar sem afborgunum af láni er frestað um tiltekinn tíma og dreift á greiðslutíma láns að frystingartíma loknum. Hins vegar er boðið upp á að afborganir láns fylgi greiðslujöfnunarvísitölu í stað neyslúvísitölu sem gerir það að verkum að greiðslubyrði láns lækkar, a.m.k. til að byrja með. Ásókn í þessi nýju greiðsluferfiðleikaúrræði hefur farið frekar rólega af stað enda eru langflest sjóðfélagalán í góðum skilum. Í apríl 2009 voru 1,8% af lánunum í frystingu og 0,2% lána fylgdu greiðslujöfnunarvísitölu.

Sjóðfélagalán

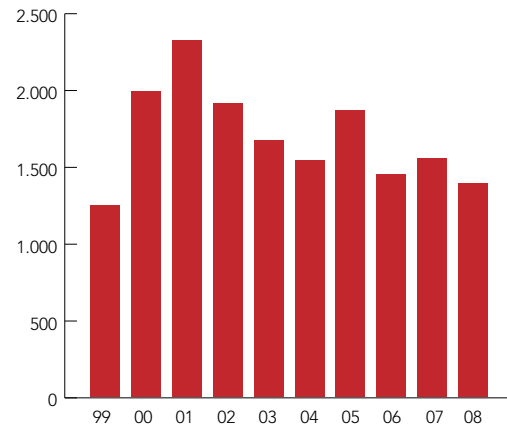
(í þús. kr.)

Veitt lán á árinu:	2008	2007	Breyt.
Fjárhæð	7.898.971	8.549.845	-7,6%
Fjöldi lána	1.396	1.553	-10,1%
Meðalfjárhæð	5.658	5.505	2,8%
Lán í árslok:			
Heildarfjárhæð	56.032.655	45.582.545	22,9%
Fjöldi lána	15.199	15.589	-2,5%
Meðalfjárhæð	3.687	2.924	26,1%
Vanskil:			
Fjöldi lána í meira en 3ja mán. vanskilum	143	111	28,8%
Fjöldi lána í uppboðsmeðferð í árslok	22	11	100,0%
Fjöldi útsendra uppboðsbeiðna	57	64	-10,9%
Fjöldi skuldbreyttra lána	89	22	304,5%
Fjárhæð í vanskilum alls (í þús. kr.)	99.965	61.299	63,1%
Hlutfall af sjóðfélagalánum	0,18%	0,13%	32,7%

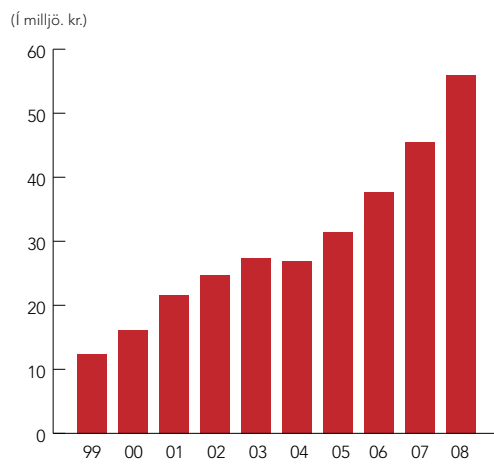
Veitt lán til sjóðfélaga LSR og LH

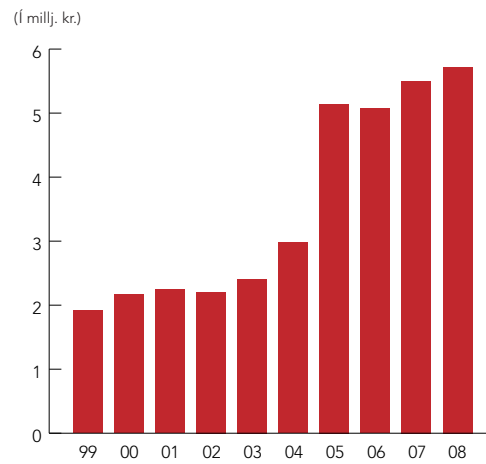
Fjöldi veittra sjóðfélagalána LSR og LH

Útistandandi lán til sjóðfélaga LSR og LH

Meðalfjárhæð veittra sjóðfélagalána LSR og LH

Séreign LSR

Iðgjöld og eignir

Iðgjöld á árinu 2008 námu 847,8 milljónum kr. og hækkuðu um 11,9% milli ára, sem má m.a. rekja til hækkunar launa. Heildareignir sjóðfélaga námu 6.558,5 milljónum kr. í árslok 2008 og lækkuðu um 21,8 milljón kr. eða um 0,3% á milli ára. Á árinu 2008 greiddu 3.545 sjóðfélagar iðgjald til Séreignar LSR. Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga var 3.257 og fækkaði þeim um 1,7% milli ára. Heildarfjöldi þeirra sem áttu eign í sjóðnum í árslok 2008 var 4.895.

Fjárfestingarleiðir

Á árinu 2008 voru gerðar nokkrar breytingar á fjárfestingarstefnu Séreignar. Helstu breytingar voru þær að innlánum var bætt við sem eignaflokkur í fjárfestingarstefnu Leiða I og II. Hlutfall innlána í leið I er 15% með vikmörk 0-60% og hlutfall innlána í leið II er 25%

með vikmörk 0-70%. Þá var dregið úr vægi annarra fjárfestinga sem og vægi innlendra hlutabréfa í leið I og vikmörkum í vægi eignaflokka var breytt lítillega.

Leið I

Í leið I er vægi hlutabréfa 40%, vægi skuldabréfa 40%, vægi innlána 15% og vægi annarra fjárfestinga 5%. Það þýðir að sveiflur í ávöxtun geta orðið nokkrar. Leið I hentar þeim sem eiga mörg ár til starfsloka og eru reiðubúnir að taka á sig sveiflur í ávöxtun.

Leið II

Í leið II er vægi hlutabréfa 20%, vægi skuldabréfa 50%, vægi innlána 25% og vægi annarra fjárfestinga 5%. Sveiflur í ávöxtun í leið II eru minni en í leið I og áhættan því minni. Leið II hentar þeim sem eiga mörg ár til starfsloka og vilja taka miðlungsáhættu í séreignarsparnaði sínum.

Leið III

Í leið III er séreignarsparnaður ávaxtaður á verðtryggðum innlánsreikningi. Þessi leið hentar einkum þeim sem eiga skammt í lífeyristöku eða þeim sem vilja taka lágmarksáhættu og lágmarka sveiflur í ávöxtun. Ávöxtun leiðar III er sambærileg við bankareikninga með hæstu verðtryggðu vöxtum og breytast vextirnir með almennu vaxtastigi. Séreign LSR velur hagstæðustu innlánskjör hverju sinni.

Sér-leið

Sér-leið er hentugt sparnaðarform þar sem fjárfestingarstefna fylgir aldri sjóðfélaga og viðhorfi hans til áhættu. Sjóðfélagar hafa val um leið I og II framan af en inneign og iðgjöld flytjast svo yfir í leið III við 55 ára aldur og inneign sjóðfélaga er því ávöxtuð á verðtryggðum innlánsreikningi til töku lífeyris. Flutningur á milli leiða á sér stað í jöfnum færslum í 36 mánuði nema sjóðfélagi óski annars.

Ávöxtun Séreignar LSR 2008 eftir eignaflokkum

	Séreign	
	Leið I	Leið II
Nafnávöxtun		
Innlend skuldabréf	1,1%	4,2%
Erlend skuldabréf	18,6%	23,7%
Innlend hlutabréf	-91,3%	-91,0%
Erlend hlutabréf	-7,2%	-5,7%
Aðrar fjárfestingar	46,7%	70,4%
Raunávöxtun		
Innlend skuldabréf	-13,1%	-10,5%
Erlend skuldabréf	1,9%	6,3%
Innlend hlutabréf	-92,5%	-92,3%
Erlend hlutabréf	-20,2%	-18,9%
Aðrar fjárfestingar	26,1%	46,4%

Fjárfestingarleiðir Séreignar LSR

	Hlutabréf	Skuldabréf	Aðrar fjárfestingar	Innlán	Sveiflur í ávöxtun	Aldur í Sér-leið
Leið I	40%	40%	5%	15%	Meiri sveiflur	54 ára og yngri
Leið II	20%	50%	5%	25%	Litlar sveiflur	54 ára og yngri
Leið III	0%	0%	0%	100%	Lágmarkssveiflur	55 ára og eldri

Verðbréfaeign

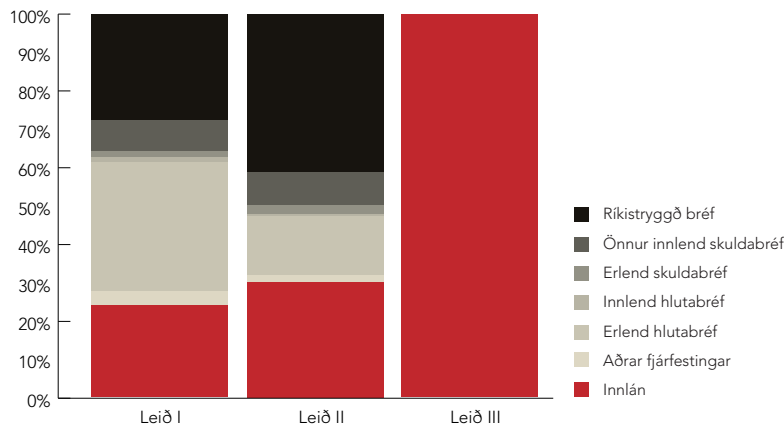
Verðbréfaeign Leiðar I var 3.957,7 milljónir kr. í lok árs 2008. Eign í innlendum skuldabréfum var 1.418,1 milljón kr. eða 35,8% af heildarverðbréfaeign og eign í erlendum skuldabréfum var 55,6 milljónir kr. eða 1,4%. Erlend hlutabréfaeign var 1.335,7 milljónir kr. eða 33,7% af heildarverðbréfaeign og innlend hlutabréfaeign var 51,5 milljónir kr. eða 1,3% af eignum. Aðrar fjárfestingar námu 151,3 milljónum eða 3,8% og innlán námu 945,5 milljónum kr. eða 23,9%. Verðbréfaeign Leiðar II var 1.042,0 milljónir kr. í lok árs 2008. Eign í innlendum skuldabréfum var 744,8 milljónir kr. eða 50% af heildarverðbréfaeign og eign í erlendum skuldabréfum var 32,2 milljónir kr. eða 2,2%. Erlend hlutabréfaeign var 229,4 milljónir kr. eða 15,4% af heildarverðbréfaeign og innlend hlutabréfaeign var 9,7 milljónir kr. eða

0,7% af eignum. Aðrar fjárfestingar námu 25,9 milljónum eða 2,5% og innlán námu 448,2 milljónum kr. eða 30,1% af verðbréfaeign Leiðar II. Í lok árs námu eignir leiðar III, sem ávaxtaðar eru á verðtryggðum innlánsreikningum, 1.255,4 milljónum kr.

Ávöxtun ársins 2008

Ávöxtun fjárfestingarleiða Séreignar LSR þróaðist með mismunandi hætti í takt við ólíka fjárfestingarstefnu. Nafnávöxtun Leiðar I var -15,8% sem samsvarar -27,7% hreinni raunávöxtun samanborið við -1,6% hreina raunávöxtun á árinu 2007. Nafnávöxtun Leiðar II var -4,4% sem samsvarar -17,9% hreinni raunávöxtun samanborið við 0,2% raunávöxtun á árinu 2007. Nafnávöxtun Leiðar III var 25,8% sem samsvarar 8,0% hreinni raunávöxtun.

Verðbréf Séreignar

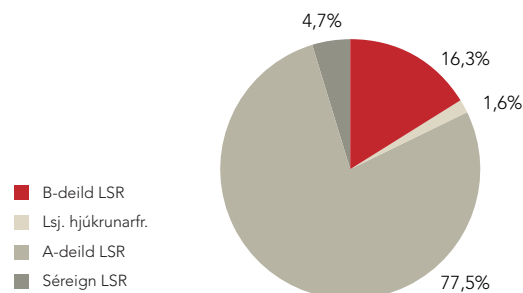
Markaðsvirði Séreignar

í millj. kr. Fjárfestingarleiðir	Markaðsvirði 31/12/2008	Hlutfall	Markaðsvirði 31/12/2007	Breyting milli ára
Leið I	3.836	58,5%	4.478	-14,3%
Leið II	1.467	22,4%	1.559	-5,9%
Leið III	1.255	19,1%	543	131,2%
Samtals	6.558	100,0%	6.580	-0,3%

Iðgjöld

Á árinu 2008 námu iðgjöld ásamt endurgreiðslum og réttindaflutningum til allra deilda LSR og LH 18,2 milljörðum kr. Iðgjaldatekjur jukust um 2,1 milljarð kr. á árinu 2008 eða sem nemur 13,3% milli ára. Þessi hækkun skýrist af fjölgun sjóðfélaga sem greiða til A-deildar LSR og breytingum á launum milli ára. Af iðgjaldagreiðslum ársins fóru 77,5% til A-deildar LSR, en iðgjöld til hennar hækkuðu um 16,3% milli ára. Iðgjöld B-deildar LSR hækkuðu um 2,4% og um 1,8% hjá LH þrátt fyrir fækkun greiðandi sjóðfélaga í þeim sjóðum. Iðgjaldagreiðslur til Séreignar LSR voru 847,8 milljónir kr. á árinu 2008 og hækkuðu um 11,9% milli ára.

Skipting iðgjalda 2008

Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga, sem er sá fjöldi sem greiðir iðgjald að meðaltali í hverjum mánuði, var 31.984 á árinu 2008 og jókst samtals um 1% milli ára. B-deild LSR og LH eru lokaðir fyrir nýjum sjóðfélögum en A-deild LSR tekur við öllum nýjum. Virkir sjóðfélagar hjá A-deild LSR voru 999 fleiri en árið áður og fjölgaði þeim um 4,8% milli ára. Virkum sjóðfélögum B-deildar LSR fækkaði hins vegar um 555 milli ára eða sem nemur 8,4%. Sjóðfélögum LH fækkaði að sama skapi um 8,8% á síðastliðnu ári.

Samanlagður fjöldi sjóðfélaga sem greiddi iðgjald einhvern tímann á árinu 2008 var 38.370 og jókst um 0,7% milli ára. Fjöldi sjóðfélaga sem greiddi í einhverja deild LSR eða til LH á árinu 2008 var 34.353 og því greiddu 4.017 sjóðfélagar til fleiri en eins sjóðs eða einnar deildar. Af 3.545 sjóðfélögum Séreignar LSR greiða 215 eingöngu til sjóðanna vegna séreignarsparnaðar.

Iðgjöld

(í millj. kr.)	2008	2007	Breyting	Breyting pr. virkan sjóðfélaga
A-deild LSR	14.109,0	12.134,4	16,3%	11,0%
B-deild LSR	2.960,5	2.891,4	2,4%	11,7%
Séreign LSR	847,8	757,6	11,9%	13,8%
Lsj. hjúkrunarfræð.	285,6	280,4	1,8%	11,6%
Samtals	18.203,0	16.063,8	13,3%	

Sjóðfélagar

	Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga			Greiðandi sjóðfélagar			Með réttindi 31.12.08
	2008	2007	Breyting	2008	2007	Breyting	
A-deild LSR	22.011	21.012	4,8%	27.614	26.532	4,1%	47.009
B-deild LSR	6.088	6.643	-8,4%	6.523	7.120	-8,4%	39.292
Séreign LSR	3.257	3.312	-1,7%	3.545	3.703	-4,3%	4.895
Lsj. hjúkrunarfræðinga	628	689	-8,8%	688	742	-7,3%	3.092
Samtals	31.984	31.656	1,0%	38.370	38.097	0,7%	94.288

Meðalaldur sjóðfélaga er ólíkur milli sjóða og deilda. Í árslok 2008 var meðalaldur þeirra sem greiddu iðgjöld til B-deildar LSR 57 ár og voru 59% þeirra konur en 41% karlar. Meðalaldur greiðandi sjóðfélaga í A-deild LSR var hins vegar 41 ár og voru 71% þeirra konur og 29% karlar. Meðalaldur hjá Séreign LSR var 54 ár, þar af var meðalaldur 51 ár í Leið I og 59 ár í Leið II. Meðalaldur lækkaði hins vegar um tæp 4 ár í Leið III þar sem öll iðgjöld fóru í þá fjárfestingarleið eftir fall bankanna og var rúmlega 55 ár.

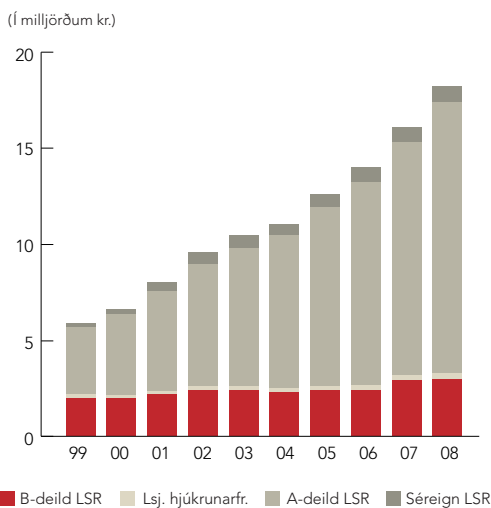
Viðbótariðgjöld

Til viðbótar við lögbundin iðgjöld til sjóðanna hafa ýmsir launagreiðendur greitt viðbótariðgjöld sem innborgun upp í skuldbindingar sínar við B-deild LSR og LH. Ríkissjóður hélt áfram að greiða aukaiðgjöld inn á skuldbindingar sínar við B-deild LSR og LH á árinu. Nokkrir launagreiðendur gerðu jafnframt upp skuldbindingar sínar gagnvart B-deild LSR (sjá lið nr. 9 og 23 í skýringum með ársreikningi LSR).

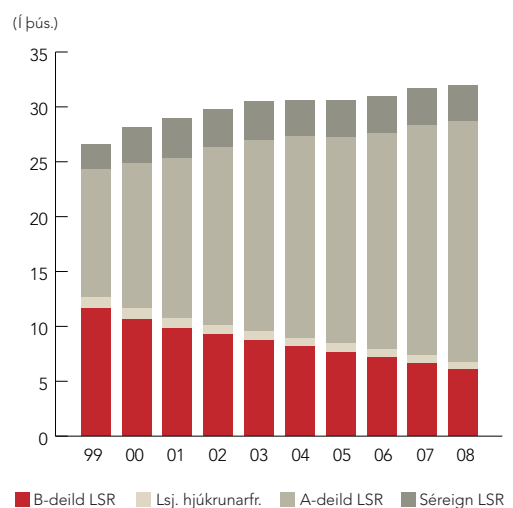
Greiðandi sjóðfélagar í desember 2008

	Karlar	Konur	Meðalaldur
A-deild LSR	29%	71%	41
B-deild LSR	41%	59%	57
Séreign LSR	34%	66%	54
Lsj. hjúkrunarfræðinga	2%	98%	56

Lögbundin iðgjöld

Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga

Á árinu 2008 fengu 14.482 einstaklingar lífeyrisgreiðslur frá LSR og LH, samtals 19,7 milljarða króna. Mestur hluti þessara greiðslna var úr B-deild sjóðsins, eða alls 17,4 milljarðar króna.

Lífeyrisþegar og lífeyrisgreiðslur

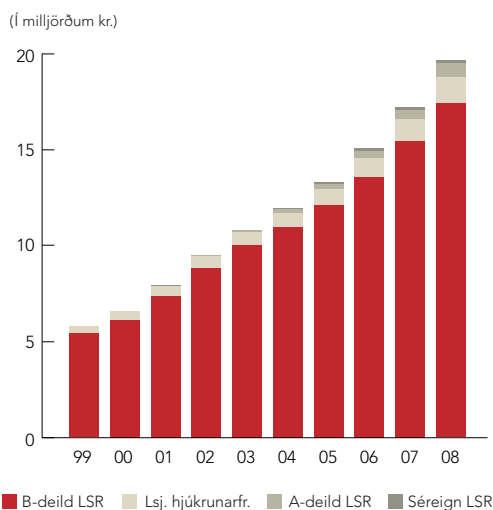
Samanlagður fjöldi lífeyrisþega í öllum deildum LSR og LH á árinu 2008 var 14.482. Heildarfjárhæð lífeyrisgreiðslna nam 19,7 milljörðum kr. en þar af voru greiðslur úr B-deild LSR rúmlega 88,4% af greiðslum sjóðanna eða 17,4 milljarðar kr. Lífeyrisþegum fjölgaði í heild um 6,3% á árinu og lífeyrisgreiðslurnar hækkuðu um 14,5%. Meðalfjárhæð lífeyris hækkaði í heild um 7,7%. Til samanburðar hækkaði sú vísitala sem mælir hækkanir á dagvinnulaunum opinberra starfsmanna um 12,6% á árinu 2008 en hækkun vísitölunnar nam rúmlega 8% milli meðaltala áranna 2007 og 2008. Rúmlega 95% af lífeyrisgreiðslum sjóðanna eru úr B-deild LSR og LH og þróast í takt við dagvinnulaun. Af greiðslum til lífeyrisþega á árinu 2008 fengu 1.143

greidda fleiri en eina tegund lífeyris. Þá fengu 634 lífeyrisþegar hjá LSR greiðslur úr bæði A- og B-deild. Af lífeyrisþegum hjá LH fengu 123 einnig lífeyrisgreiðslur frá LSR, að frátöldum séreignarlífeyri. Loks fengu 284 sjóðfélagar greiddan lífeyri vegna séreignarsparnaðar. Fjöldatalningar í umfjöllun um lífeyrisgreiðslur eru með þeim hætti að fái lífeyrisþegi fleiri en eina tegund lífeyris eða greiðslur frá fleiri en einum sjóði er hann talinn oftast en einu sinni.

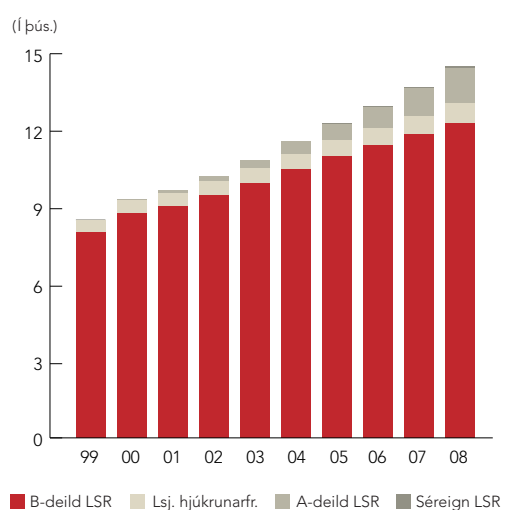
Lífeyrir

LSR og LH	Lífeyrisgreiðslur í millj. kr.			Fjöldi lífeyrisþega			Meðalfjárhæð lífeyris í þús. kr.		
	2008	2007	Breyt.	2008	2007	Breyt.	2008	2007	Breyt.
A-deild LSR	718,5	446,4	61,0%	1.614	1.272	26,9%	445,2	350,9	26,9%
B-deild LSR	17.383,0	15.435,1	12,6%	11.861	11.474	3,4%	1.465,6	1.345,2	8,9%
Séreign LSR	203,1	162,2	25,2%	284	228	24,6%	715,1	711,2	0,5%
Lsj. hjúkrunarfræðinga	1.365,7	1.129,1	21,0%	723	646	11,9%	1.888,9	1.747,8	8,1%
Samtals	19.670,2	17.172,7	14,5%	14.482	13.620	6,3%	1.358,3	1.260,8	7,7%

Lífeyrisgreiðslur

Meðalfjöldi lífeyrisþega

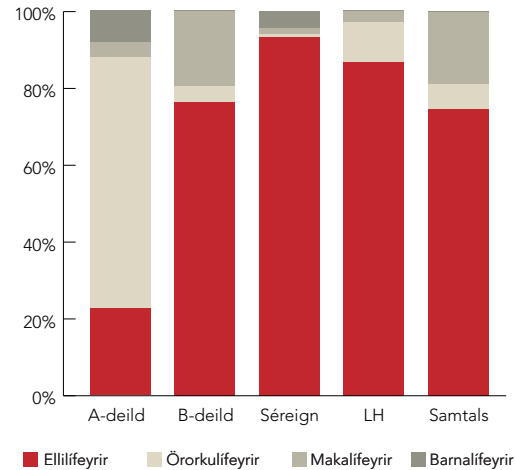

Eftirmanns- og meðaltalsregla

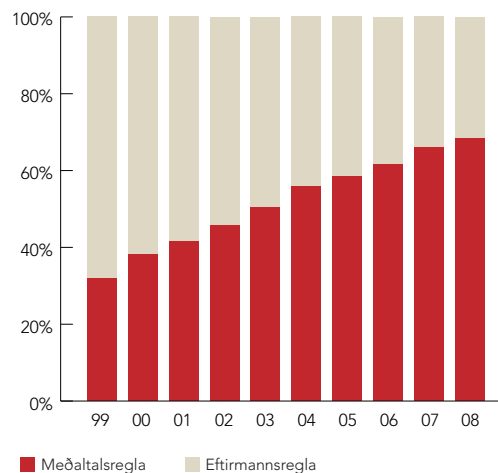
Með lagabreytingum sem tóku gildi í byrjun árs 1997 gátu lífeyrisþegar í B-deild LSR og LH valið hvort breytingar á lífeyrisgreiðslum þeirra fylgdu launum eftirmanns í starfi eða meðalbreytingum sem verða á launum opinberra starfsmanna fyrir dagvinnu.

Miðað við lífeyrisgreiðslur í desember 2008 fengu 68,3% lífeyrisþega greiddan lífeyri frá B-deild LSR samkvæmt meðaltalsreglu en 44,3% lífeyrisþega hjá LH. Hér á opnunni má sjá breytingar á hlutfalli milli meðaltals- og eftirmannsreglu hjá lífeyrisþegum B-deildar LSR og LH undanfarin 10 ár. Segja má að þeir lífeyrisþegar sem fá greiddan lífeyri samkvæmt meðaltalsreglu setji ekki öll eggin í sömu körfuna, því lífeyrir þeirra tekur breytingum sem verða að meðaltali á dagvinnulaunum hjá öllum opinberum starfsmönnum, í stað þess að þeir einskorði sig við ákveðinn eftirmann eða kjarasamning.

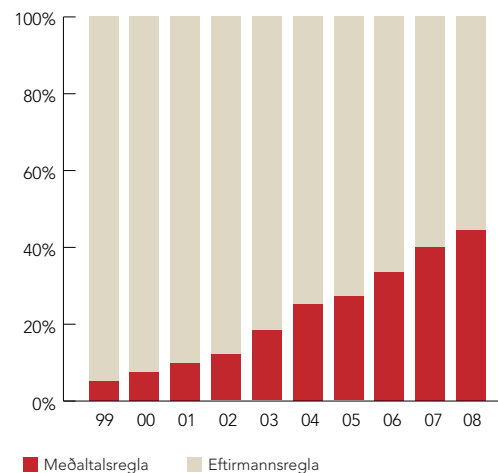
Skipting lífeyrisgreiðslna eftir lífeyristegundum 2008

Lífeyrisgreiðslur úr B-deild LSR í desember, flokkað eftir útgreiðslureglu

Lífeyrisgreiðslur úr LH í desember, flokkað eftir útgreiðslureglu

Skipting lífeyrisgreiðslna eftir tegund lífeyris

Samsetning lífeyrisgreiðslna eftir tegund lífeyris er ólík milli deilda sjóðanna. Skiptingin er meðal annars háð reglum sjóðanna hvað varðar einstakar tegundir lífeyris og því hve lengi sjóðirnir hafa tekið á móti iðgjöldum. Þá er mismunandi vægi lífeyristegunda einnig háð kyni og aldri sjóðfélaganna.

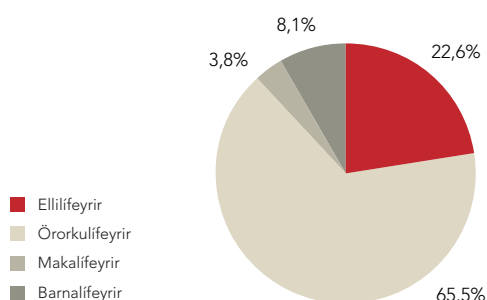
Í heildina eru 75,2% lífeyrisgreiðslna úr sjóðunum vegna ellilífeyris sem er óbreytt hlutfall frá árinu áður. Makalífeyrisgreiðslur eru 17,6% af greiðslunum, örorkulífeyrir 6,7% og barnalífeyrir 0,4%. Á árinu 2008 hækkaði hlutfall örorkulífeyris um 0,7 prósentustig og hlutfall makalífeyris lækkaði að sama skapi. Vaxandi hlutfall örorkulífeyris hjá lífeyrissjóðunum er áhyggjuefni en LSR og LH hafa eftir eftirlit með lífeyrisgreiðslum vegna örorku, þ.m.t. eftirlit með öðrum tekjum örorkulífeyrisþega.

A-deild LSR

Á árinu 2008 fengu 1.614 lífeyrisþegar greiðslur úr A-deild LSR, samtals að fjárhæð 718,5 milljónir kr. Sé miðað við iðgjöld til sjóðsins er um lága fjárhæð að ræða enda hefur sjóðurinn starfað í tiltölulega skamman tíma. Við útreikning ellilífeyris er miðað við áunnin réttindi, en við örorku njóta sjóðfélagar framreiknings eins og þeir hefðu áunnið sér réttindi til ellilífeyrisaldurs. Þetta skýrir m.a. hátt hlutfall örorkulífeyris hjá sjóðnum. Auk þess eru sjóðfélagar ungir að árum, en meðalaldur þeirra sem áttu réttindi í árslok 2008 var tæplega 41 ár. Réttindi þeirra sem fluttu sig úr B-deild LSR og LH yfir í A-deild urðu eftir í þeim sjóðum og eru verðtryggt með vísitölu dagvinnulauna opinberra starfsmanna. Meðalaldur lífeyrisþega sjóðsins í árslok 2008 var tæplega 62 ár og voru 67% af þeim konur en 33% karlar (án barnalífeyrisþega).

Af lífeyrisgreiðslum ársins fóru 65,5% til greiðslu örorkulífeyris, 22,6% í ellilífeyri, 3,8% í makalífeyri og 8,1% í barnalífeyri. Lífeyrisþegum fjölgaði í heildina um 26,9% á árinu 2008, en lífeyrisgreiðslurnar hækkuðu um 61%.

Skipting lífeyrisgreiðslna A-deildar LSR 2008

A-deild LSR

	Lífeyrisgreiðslur í millj. kr.			Fjöldi lífeyrisþega			Meðalfjárhæð lífeyris í þús. kr.		
	2008	2007	Breyt.	2008	2007	Breyt.	2008	2007	Breyt.
Ellilífeyrir	162,3	101,2	60,3%	611	472	29,4%	265,6	214,5	23,8%
Örkulífeyrir	470,5	288,7	63,0%	568	446	27,4%	828,4	647,3	28,0%
Makalífeyrir	27,2	17,4	56,9%	78	67	16,4%	349,3	259,3	34,7%
Barnalífeyrir	58,4	39,0	49,6%	357	287	24,4%	163,7	136,0	20,3%
Samtals	718,5	446,4	61,0%	1.614	1.272	26,9%	445,2	350,9	26,9%

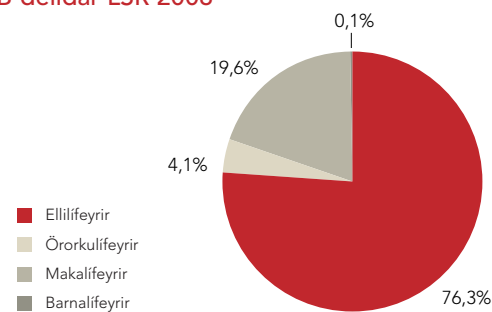
B-deild LSR

Á árinu 2008 fengu 11.861 lífeyrisþegi greiðslur úr B-deild LSR, samtals að fjárhæð 17,4 milljarðar kr. Meðalaldur lífeyrisþega sjóðsins var rúmlega 73 ár í árslok 2008 og voru 62% af þeim konur en 38% karlar (án barnalífeyrisþega). Af lífeyrisgreiðslum ársins fóru 76,3% til greiðslu ellilífeyris, 19,6% í makalífeyri, 4,1% í örorkulífeyri og 0,1% í barnalífeyri.

Lífeyrisþegum fjölgaði í heildina um 3,4% á árinu 2008, en lífeyrisgreiðslurnar hækkuðu um 12,6%. Fjárhæð lífeyrisgreiðslna jókst hlutfallslega meira en fjöldi lífeyrisþega og stafar það fyrst og fremst af hækkingu dagvinnulauna milli ára. Meðalfjárhæð lífeyris á árinu 2008 var 1.466 þúsund kr. en var 1.345 þúsund kr. árið áður og hækkaði því um 8,9% milli ára.

Meðalréttindaprósenta lífeyrisþega í B-deild LSR var 38,1% í desember 2008. Fyrir fullt starf ávinnur sjóðfélagi sér 2% á ári og að meðaltali er þannig um rúmlega 19 ára vinnu í fullu starfi að ræða. Meðalfjárhæð greidd til lífeyrisþega í mánuðinum var tæplega 132 þúsund kr. en meðalviðmiðunarlaun til greiðslu lífeyris voru 310 þúsund kr. Meðalviðmiðunarlaunin hækkuðu um 12,2% milli ára og meðalréttindaprósenta lífeyrisþega lækkaði um 0,2 prósentustig.

Skipting lífeyrisgreiðslna B-deildar LSR 2008

B-deild LSR

	Lífeyrisgreiðslur í millj. kr.			Fjöldi lífeyrisþega			Meðalfjárhæð lífeyris í þús. kr.		
	2008	2007	Breyt.	2008	2007	Breyt.	2008	2007	Breyt.
Ellilífeyrir	13.261,3	11.670,5	13,6%	8.044	7.614	5,6%	1.648,6	1.532,8	7,6%
Örorkulífeyrir	709,2	632,0	12,2%	1.215	1.272	-4,5%	583,7	496,9	17,5%
Makalífeyrir	3.399,8	3.118,2	9,0%	2.374	2.321	2,3%	1.432,1	1.343,5	6,6%
Barnalífeyrir	12,7	14,4	-11,5%	228	267	-14,6%	55,8	53,9	3,6%
Samtals	17.383,0	15.435,1	12,6%	11.861	11.474	3,4%	1.465,6	1.345,2	8,9%

Meðallífeyrir og meðalréttindi í desember 2008 hjá B-deild LSR

	Meðalréttindi %	Meðalfjárhæð	Meðalviðmiðunarlaun	Meðalfjárhæð bak við hvert réttindaprósent
Ellilífeyrir	41,5%	144.114	312.056	3.470
Örorkulífeyrir	17,7%	47.850	241.354	2.697
Makalífeyrir	35,5%	126.427	333.804	3.565
Meðaltal	38,1%	131.768	310.048	3.419

Við útreikninginn voru notaðar fjárhæðir vegna elli-, maka- og örorkulífeyrisgreiðslna fyrir dagvinnu í desember 2008 án persónuuppbótar.

Ef meðalviðmiðunarlaunin eru vegin miðað við réttindi lífeyrisþega er meðalfjárhæð bak við hvert réttindaprósent 3.419 kr. eða sem svarar til 342 þúsund kr. meðalviðmiðunarlauna. Meðalviðmiðunarlaun til greiðslu lífeyris voru hins vegar lægri eða 310 þúsund kr. Almennt má því segja að fylgni sé á milli hækkandi réttindaprósentu og hækkandi viðmiðunarlauna. Vakin er athygli á því að framangreindar tölur eru meðaltöl og lækka því lífeyrisþegar sem eiga lítil réttindi hjá sjóðnum meðalréttindaprósentuna. Sjóðfélagi sem greitt hefur meirihluta starfsævi sinnar til sjóðsins ætti að vera kominn með að lágmarki 70% lífeyrisréttindi. Ef miðað er við vegin meðalviðmiðunarlaun sjóðsins í desember 2008 myndu ellilífeyrisgreiðslur til slíks sjóðfélaga nema tæplega 239 þúsund kr. á mánuði.

Af þeim 17.383 milljónum kr. sem greiddar voru í lífeyri úr B-deild LSR á síðasta ári fékk sjóðurinn 7.012 milljónir kr. endurgreiddar frá launagreiðendum vegna ábyrgðar þeirra á greiðslu lífeyrishækkana. Samkvæmt lögum sjóðsins endurgreiða launagreiðendur þann hluta lífeyris sem er hækkun á áður úrskurðuðum lífeyri vegna fyrrum starfsmanna sinna. Hlutfall sjóðsins í lífeyrisgreiðslum á árinu 2008 var 59,7% en var 59,9% árið áður. Geri launagreiðandi upp skuldbindingu sína gagnvart sjóðnum fellur innheimta lífeyrishækkana niður. Því lengur sem lífeyrisþegi hefur verið á lífeyri, því lægra er hlutfall sjóðsins þar sem uppsafnaðar launahækkningar eru greiddar af viðkomandi launagreiðanda. Hlutur sjóðsins hækkar hins vegar ef úrskurðaðir lífeyrisþegar eru fleiri en brottfallnir, miðað við óbreytt laun og jöfn réttindi. Nýir lífeyrisúrskurðir voru 1.025 fleiri en brottfallnir lífeyrisúrskurðir talsvert færri eða 638.

Samanlagður fjöldi sjóðfélaga sem greiddi iðgjald til LSR og LH á árinu 2008 var 38.370 og jókst um 0,7% milli ára.

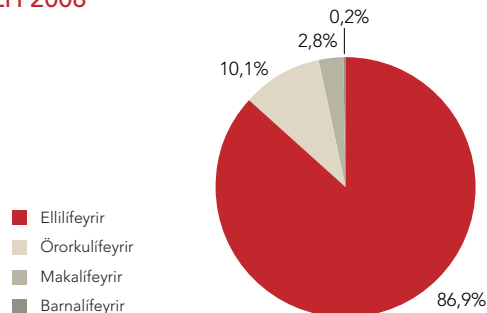
Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga

Á árinu 2008 fengu 723 lífeyrisþegar greiðslur frá LH, samtals að fjárhæð 1.366 milljónir kr. Meðalaldur lífeyrisþega sjóðsins var tæplega 71 ár í árslok 2008 og voru 95% af þeim konur en 5% karlar (án barnalífeyrisþega). Af lífeyrisgreiðslum úr sjóðnum á árinu 2008 fóru 86,8% til greiðslu ellilífeyris, 10,2% í örorkulífeyri, 2,9% í makalífeyri og 0,2% í barnalífeyri.

Lífeyrisþegum fjölgaði í heildina um 11,9% á árinu 2008, en lífeyrisgreiðslurnar hækkuðu um 21%. Fjárhæð lífeyrisgreiðslna jókst hlutfallslega meira en fjöldi lífeyrisþega og stafar það fyrst og fremst af hækkun dagvinnulauna milli ára. Meðalfjárhæð lífeyris á árinu 2008 var 1.889 þús. kr. en var 1.748 þús. kr. árið áður og hækkaði um 8,1% milli ára.

Meðalréttindaprósenta lífeyrisþega hjá LH var 48,2% í desember 2008. Fyrir fullt starf ávinnur sjóðfélagi sér 2% á ári og að meðaltali er þannig um rúmlega 24 ára vinnu í fullu starfi að ræða. Meðalfjárhæð greidd til lífeyrisþega í mánuðinum var 174 þúsund kr., en meðalviðmiðunarlaun til greiðslu lífeyris voru tæplega 350 þúsund kr. Meðalviðmiðunarlaunin hækkuðu um 14,2% milli ára en meðalréttindaprósenta lífeyrisþega er óbreytt milli ára.

Skipting lífeyrisgreiðslna LH 2008

Ef meðalviðmiðunarlaunin eru vegin miðað við réttindi lífeyrisþega er meðalfjárhæð bak við hvert réttindaprósent 3.587 kr., eða sem samsvarar tæplega 359 þúsund kr. meðallaunum. Meðalviðmiðunarlaun til greiðslu lífeyris voru lægri eða 350 þúsund kr. Vakin er athygli á því að framangreindar tölur eru meðaltöl og lækka því lífeyrisþegar sem eiga lítil réttindi hjá sjóðnum meðalréttindaprósentuna. Sjóðfélagi sem greitt hefur meirihluta starfsævi sinnar til sjóðsins ætti að vera kominn með að lágmarki 70% lífeyrisréttindi. Ef miðað er við vegin meðalviðmiðunarlaun sjóðsins í desember 2008 myndu ellilífeyrisgreiðslur til slíks sjóðfélaga nema tæplega 251 þúsund kr. á mánuði.

Lsj. hjúkrunarfræðinga

	Lífeyrisgreiðslur í millj. kr.			Fjöldi lífeyrisþega			Meðalfjárhæð lífeyris í þús. kr.		
	2008	2007	Breyt.	2008	2007	Breyt.	2008	2007	Breyt.
Ellilífeyrir	1.185,7	981,1	20,8%	560	492	13,8%	2.117,3	1.994,2	6,2%
Örorkulífeyrir	138,6	114,1	21,5%	108	98	10,2%	1.283,8	1.164,3	10,3%
Makalífeyrir	39,2	31,6	24,0%	31	30	3,3%	1.265,3	1.054,2	20,0%
Barnalífeyrir	2,1	2,2	-4,1%	24	26	-7,7%	87,2	83,9	3,8%
Samtals	1.365,7	1.129,1	21,0%	723	646	11,9%	1.888,9	1.747,8	8,1%

Meðalífeyrir og meðalréttindi í desember 2008 hjá LH

	Meðalréttindi %	Meðalfjárhæð	Meðalviðmiðunarlaun	Meðalfjárhæð bak við hvert réttindaprósent
Ellilífeyrir	51,8%	190.104	357.589	3.673
Örorkulífeyrir	32,1%	98.547	306.317	3.067
Makalífeyrir	31,8%	112.922	342.216	3.549
Meðaltal	48,2%	174.463	306.694	3.587

Við útreikninginn voru notaðar fjárhæðir vegna elli-, maka- og örorkulífeyrisgreiðslna fyrir dagvinnu í desember 2008 án persónuuppbótar.

Af þeim 1.366 milljónum kr. sem greiddar voru í lífeyri úr LH á síðasta ári fékk sjóðurinn 611 milljónir kr. endurgreiddar frá launagreiðendum vegna ábyrgðar þeirra á greiðslu lífeyrishækkana. Hlutfall sjóðsins í lífeyrisgreiðslum ársins var 55,3%, en var 53,7% árið áður. Nýir lífeyrisúrskurðir voru 106 en brottfallnir lífeyrisúrskurðir tæplega þriðjungur af því eða 29. Sjóðurinn greiðir að öllu leyti fjárhæð lífeyris vegna nýrra lífeyrisþega en launagreiðendur greiða allar hækkunar sem verða á áður úrskurðuðum lífeyri vegna fyrrum starfsmanna sinna.

Séreign LSR

Á árinu 2008 fengu 284 lífeyrisþegar greiddan lífeyri vegna séreignarsparnaðar, sem er fjölgun um 56 lífeyrisþega frá fyrra ári. Alls voru greiddar 203,1 milljónir kr. í lífeyri úr Séreign LSR á árinu 2008 samanborið við 162,2 milljónir kr. árið áður. Þar af voru 55,0 milljónir kr. greiddar úr Leið I, 64,8 milljónir úr Leið II og 83,3 milljónir úr Leið III. Að stórum hluta var um eingreiðslu lífeyris að ræða, en þeir sem hafa náð 60 ára aldri geta tekið inneign sína út í einu lagi.

Meðalaldur sjóðfélaga LSR og LH er talsvert ólíkur milli sjóða og deilda.

Á árinu 2008 voru 77% þeirra sem greiddu iðgjöld til sjóðanna í A-deild LSR en meðalaldur þeirra var 41 ár og voru 71% þeirra konur en 29% karlar.

Breytingar á fjölda lífeyrisþega eftir deildum 2007–2008

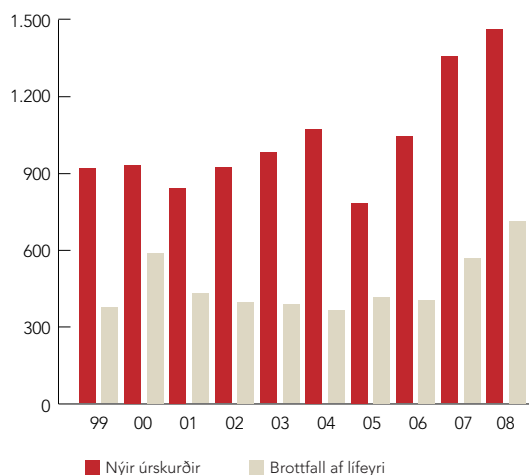
Lífeyrisþegar A-deild LSR	Fjöldi 2007	Nýir úrskurðir	Út af lífeyri	Fjöldi 2008	Breyting
Ellilífeyrir	472	153	14	611	139
Örorkulífeyrir	446	155	33	568	122
Makalífeyrir	67	20	9	78	11
Barnalífeyrir	287	113	43	357	70
Samtals	1.272	441	99	1.614	342

Lífeyrisþegar B-deild LSR	Fjöldi 2007	Nýir úrskurðir	Út af lífeyri	Fjöldi 2008	Breyting
Ellilífeyrir	7.614	688	258	8.044	430
Örorkulífeyrir	1.272	147	204	1.215	-57
Makalífeyrir	2.321	165	112	2.374	53
Barnalífeyrir	267	25	64	228	-39
Samtals	11.474	1.025	638	11.861	387

Lífeyrisþegar Lsj. hjúkrunarfræðinga	Fjöldi 2007	Nýir úrskurðir	Út af lífeyri	Fjöldi 2008	Breyting
Ellilífeyrir	492	81	13	560	68
Örorkulífeyrir	98	20	10	108	10
Makalífeyrir	30	3	2	31	1
Barnalífeyrir	26	2	4	24	-2
Samtals	646	106	29	723	77

Lífeyrisþegar LSR + LH samtals	Fjöldi 2007	Nýir úrskurðir	Út af lífeyri	Fjöldi 2008	Breyting
Ellilífeyrir	8.578	922	285	9.215	637
Örorkulífeyrir	1.816	322	247	1.891	75
Makalífeyrir	2.418	188	123	2.483	65
Barnalífeyrir	580	140	111	609	29
Samtals	13.392	1.572	766	14.198	806

Nýir á lífeyri – brottfall af lífeyri

Skuldbindingar LSR og LH

Stjórnir LSR og LH fólu Talnakönnun hf. að gera tryggingafræðilega úttekt á stöðu sjóðanna í árslok 2008. Útreikningurinn er í samræmi við reglugerð um skyldtryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrisjóða. Hjá A-deild LSR er miðað við 3,5% ávöxtun eigna umfram vísitölu neysluverðs. Hjá B-deild LSR og LH er gert ráð fyrir að launahækkunar séu 1,5% umfram vísitölu neysluverðs og ávöxtun 2% umfram launahækkunar. Við tryggingafræðilega úttekt á sjóðunum er miðað við sömu lífslíkur og árið áður en þær eru byggðar á reynslu árána 2001 til 2005.

Tryggingafræðileg úttekt á skuldbindingum B-deildar LSR

Samkvæmt tryggingafræðilegri úttekt voru skuldbindingar B-deildar LSR 495 milljarðar kr. í árslok 2008 en voru 440 milljarðar árið áður, sem er 12,6% hækkun milli ára.

Vísitala dagvinnulauna opinberra starfsmanna hækkaði um 12,6% á árinu 2008 en byrjað var að mæla hækkun dagvinnulauna opinberra starfsmanna með sérstakri vísitölu í ársbyrjun 1997. Frá þeim tímapunkti hefur árleg hækkun vísitölnnar numið 9,7% að meðaltali. Til samanburðar hefur nafnávöxtun sjóðsins verið 8,2% að meðaltali. Réttindi hjá B-deild eru reiknuð sem hlutfall af dagvinnulaunum og hafa allar launabreytingar því áhrif á réttindi sjóðfélaga, hvort sem þeir eru í starfi, með geymd réttindi eða á lífeyri. Efri taflan hér til hliðar sýnir hvernig áfallin skuldbinding í árslok 2008 skiptist eftir flokkun launagreiðenda og neðri taflan sýnir breytingu áfallinnar skuldbindingar á árinu 2008.

Skuldbindingar B-deildar LSR voru 177,9 milljarðar kr. í árslok 1998 og hafa því tæplega þrefaldast á undanförunum 10 árum. Hækkun á skuldbindingum sjóðsins má aðallega rekja til almennra launahækkana, kerfisbreytingar á launum opinberra starfsmanna sem og auknum lífslíkum. Vísitala dagvinnulauna opinberra starfsmanna hækkaði um 137,1% frá árslokum 1998 til ársloka 2008. Eignir B-deildar hafa hins vegar tæplega fimmfaldast á sama tímabili og stafar það m.a. af ávöxtun og uppgjörum og innborgunum vegna skuldbindinga. Á súluriti hér á næstu síðu má sjá hvernig eignir B-deildar LSR hafa þróast sem hlutfall af áföllnum skuldbindingum frá árinu 1998. Jafnframt sýnir súluritið hlutfall innborgana ríkissjóðs á móti öðrum eignum sjóðsins, en í árslok 2008 námu

uppfærðar innborganir ríkissjóðs 64,7% af eignum sjóðsins. Hlutfall eigna B-deildar LSR var 36,4% á móti áfallinni skuldbindingu í árslok 2008 og lækkaði um 11,3 prósentustig frá árinu áður. Ávöxtun eigna sjóðsins var neikvæð um 14% á árinu 2008 á meðan skuldbindingarnar hækkuðu um 12,6%. Áhrif þessa eru þau að eignauppbýgging sjóðsins á móti skuldbindingum færir aftur um rúmlega 5 ár. Þá dró jafnframt verulega úr nettó innstreymi í sjóðinn milli ára, vegna minnkandi uppgreiðslna á skuldbindingum og aukinna lífeyrisgreiðslna, sem skýrir jafnframt versnandi tryggingafræðilega stöðu.

Áfallin skuldbinding í árslok 2008, B-deild LSR	Fjárhæð í millj. kr.
A-hluti ríkissjóðs	364.792
B-hluti ríkissjóðs	510
Annað vegna ríkissjóðs	65
Sparisjóðir	2.644
Stéttarfélög	1.208
Sveitarfélög	22.513
Ýmsir með bakabyrgð sveitafélaga	4.944
Samrekstur ríkis og sveitafélaga	5.053
Ýmsir aðrir aðilar	18.760
Uppgerðar skuldbindingar	74.548
Samtals	495.037

Breyting áfallinnar skuldbindingar, B-deild LSR	Fjárhæð í millj. kr.
Skuldbinding í árslok 2007	439.801
Vextir 2%	8.796
Nýjar skuldbindingar	5.710
Launahækkunar	58.115
Lífeyrisgreiðslur á árinu	(17.385)
Skuldbinding í árslok 2008	495.037

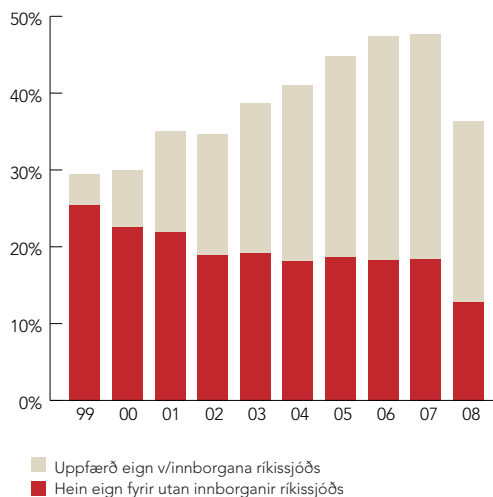
Skuldbindingar launagreiðenda við B-deild LSR vegna lífeyrishækkana fyrrverandi starfsmanna

Samkvæmt lögum um B-deild LSR er ekki gert ráð fyrir því að iðgjöld og ávöxtun þeirra standi undir lífeyrisgreiðslum og skulu launagreiðendur endurgreiða sjóðnum þann hluta lífeyris sem er hækkun á áður úrskurðuðum lífeyri. Hafi lífeyrisþegi unnið hjá fleiri en einum launagreiðanda skiptist greiðslan hlutfallslega miðað við áunnin réttindi hjá hverjum launagreiðanda fyrir sig. Launagreiðendur eru krafðir mánaðarlega um þessar greiðslur. Sá hluti skuldbindinga B-deildar LSR sem launagreiðendur eiga að standa undir samkvæmt þessu ákvæði var metinn 210,4 milljarðar kr. í árslok 2008 eða um 42,5% af skuldbindingum sjóðsins. Skuldbindingar launagreiðenda voru metnar 191 milljarður kr. í árslok 2007 og hækkuðu því um 10,1% milli ára. Flestir launagreiðendur hafa fært framangreinda kröfu sjóðsins til skuldar í ársreikningum sínum, þar á meðal ríkissjóður. Í ársreikningi B-deildar LSR er getið um kröfur sjóðsins á launagreiðendur sem eignir utan efnahagsreiknings.

Eign til greiðslu á lífeyri í B-deild LSR

Samkvæmt efnahagsreikningi var hrein eign B-deildar LSR 172,9 milljarðar kr. í árslok 2008 samanborið við 203 milljarða árið á undan. Lækkun eigna nemur 30,1 milljarði kr. milli ára eða 14,8%. Til viðbótar eignum á sjóðurinn áður nefnda kröfu á launagreiðendur vegna lífeyrishækkana sem metin er 210,4 milljarðar kr. Samtals eru þessar eignir 383,3 milljarðar kr. Endurmet þeirra verðbréfa sem bera vexti umfram 3,5% nam 6,8 milljörðum að teknu tilliti til núvirts fjárfestingarkostnaðar í framtíðinni. Endurmetnar eignir sjóðsins teljast því vera 390,1 milljarðar kr. að teknu tilliti til krafna á launagreiðendur eða um 78,8% af áfallinni skuldbindingu hans. Samkvæmt 32. gr. laga um sjóðinn ber ríkissjóður ábyrgð á greiðslu lífeyris úr B-deild LSR.

Núvirtar eignir B-deildar LSR sem hlutfall af áföllnum skuldbindingum

Hins vegar reynir ekki á þá ábyrgð nema til þess komi að sjóðurinn geti ekki innt af hendi lífeyrisgreiðslur með tekjum sínum og eignum. Bakábyrgð ríkissjóðs var samkvæmt tryggingafræðilegri úttekt á sjóðnum í árslok 2008 metin á 105 milljarða kr. eða 21,2% af áfallinni skuldbindingu sjóðsins. Eins og áður hefur komið fram versnaði staða sjóðsins mikið milli ára en í árslok 2007 var bakábyrgð ríkissjóðs metin 39,2 milljarðar kr. eða um 9,1% af áfallinni skuldbindingu. Taflan hér fyrir neðan sýnir sundurliðun á hlutdeild ábyrgðaraðila í áföllnum skuldbindingum sjóðsins í árslok 2008. Undanfarin 10 ár hefur ríkissjóður greitt inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn umfram lagaskyldu. Í árslok 2008 námu uppfærðar innborganir ríkissjóðs inn á bakábyrgð hans við sjóðinn 111,9 milljörðum kr. Bakábyrgð ríkissjóðs hefði verið 216,9 milljarðar í árslok 2008 ef ekki hefði komið til aukagreiðslna frá ríkissjóði.

Hlutdeild ábyrgðaraðila í áföllnum skuldbindingum B-deildar LSR í árslok 2008	Fjárhæð í millj. kr.	Hlutdeild	Uppsöfnuð hlutdeild
Hrein eign til greiðslu lífeyris	172.873	34,9%	34,9%
Endurmet á verðbréfaeign	6.809	1,4%	36,3%
Krafa á ríkissjóð og aðra launagreiðendur v/ lífeyrishækkana (33. gr. laga nr. 1/1997)	210.391	42,5%	78,8%
Krafa á ríkissjóð v/ bakábyrgðar (32. gr. laga nr. 1/1997)	104.965	21,2%	100,0%
Áfallin skuldbinding skv. tryggingafræðilegri úttekt	495.037	100,0%	

Eignir B-deildar LSR upp í óuppgerðar skuldbindingar

Hluti launagreiðenda hefur gert upp áfallnar skuldbindingar sínar við B-deild LSR. Sjóðurinn verður að standa að fullu undir þessum hluta skuldbindinganna með eignum sínum án krafna á launagreiðendur. Innborgunum ríkissjóðs inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn er haldið til hliðar við útreikning á eignum sjóðsins upp í óuppgerðar skuldbindingar. Viðbótariðgjald þeirra launagreiðenda, sem ekki hafa gert upp skuldbindingar sínar, er á sama hátt dregið frá eignum. Af áfallinni skuldbindingu að fjárhæð 495 milljarðar kr. hafa 74,5 milljarðar verið endanlega gerðir upp við sjóðinn. Óuppgerð áfallin skuldbinding var í árslok 420,5 milljarðar kr. og eignir sjóðsins vegna óuppgerðra skuldbindinga í fyrsta sinn neikvæðar, um sem nemur 12,3 milljörðum kr.

Vegna erfiðleika á fjármálamörkuðum og hækkunar skuldbindinga á síðasta ári hefur gengið fyrr á eignir sjóðsins til að mæta óuppgerðum skuldbindingum en áætlað var og eru þær nú uppnar. Þær eignir sem eftir standa eru til komnar vegna aukagreiðslna sem ríkissjóður hefur greitt inn til sjóðanna og vegna uppgjöra á skuldbindingum. Ljóst er að ef hvorugt hefði komið til væri sjóðurinn nú tómur og allar greiðslur úr honum þyrftu að koma beint úr ríkissjóði. Í núverandi efnahagsárferði hefði það verið mjög erfitt. Það

var því heillavænlegt skref að ríkissjóður skyldi fyrir 10 árum hafa tekið þá ákvörðun að greiða aukalega til sjóðsins og dreifa þar með greiðslum sínum vegna bakábyrgðar til lengri tíma en ella.

Ljóst er vegna lokunar B-deildar fyrir nýjum sjóðfélögum og þess hvernig réttindakerfi sjóðsins er byggt upp að eignir til að mæta óuppgerðum skuldbindingum hefðu klárast á endanum. Ástæðan er m.a. sú að lífeyrisgreiðslur hafa verið margfalt hærrí en hefðbundnar iðgjaldagreiðslur inn í sjóðinn og hefur stærstur hluti af eignamyndun hvers árs verið til kominn vegna aukagreiðslna ríkissjóðs og uppgjörs á skuldbindingum. Jafnframt hefur hækkun skuldbindinga að meðaltali verið meiri en sem nemur ávöxtun á eignum sjóðsins. Þá eru réttindi sem sjóðfélagar ávinna sér mun meiri en sjóðurinn getur staðið undir með 12% iðgjaldi. Þar sem eignum vegna aukagreiðslna ríkissjóðs og uppgjörs skuldbindinga er haldið til hliðar við útgreiðslur úr sjóðnum hefur gengið jafnt og þétt á þær eignir sem eftir stóðu til að mæta óuppgerðum skuldbindingum.

Listi yfir launagreiðendur sem gert hafa upp áfallna skuldbindingu gagnvart B-deild LSR er í skýringarlið nr. 23. Eignir sjóðsins upp í óuppgerðar skuldbindingar má sjá nánar í töflu hér að neðan.

Eignir B-deildar LSR upp í óuppgerðar skuldbindingar (í millj. kr.)	Fjárhæð 2008	Fjárhæð 2007		
Áfallin skuldbinding samtals	495.037	439.801		
Uppgerð áfallin skuldbinding	(67.461)	(67.461)		
Óuppgerð áfallin skuldbinding	420.489	372.340	100,0%	100,0%
Bókfærð eign skv. efnahagsreikningi	172.873	203.013		
Endurmat verðbréfa	6.809	6.596		
Samtals endurmetin eign	179.683	209.610		
Aukagreiðslur ríkissjóðs	111.918	124.601		
Aukagreiðslur annarra launagreiðenda	1.066	1.065		
Hlutdeild aukagreiðslna í endurmati verðbréfa	4.450	4.083		
Samtals vegna aukagreiðslna	117.434	129.749		
Bókfærð eign ásamt endurmati	179.682	209.610		
Eign vegna uppperðra skuldbindinga	(74.548)	(67.461)		
Eign vegna aukagreiðslna	(117.434)	(129.749)		
Eign vegna óuppgerðra skuldbindinga	(12.300)	12.400	-2,9%	3,3%

Tryggingafræðileg úttekt á skuldbindingum A-deildar LSR

Áfallin skuldbinding A-deildar LSR í árslok 2008 var 116,7 milljarðar kr. og hækkaði um 40,3% milli ára. Hrein eign sjóðsins skv. efnahagsreikningi í árslok 2008 nam 107,4 milljörðum kr. og hækkaði hún um 0,2% milli ára. Endurmat þeirra verðbréfa sem bera vexti umfram 3,5% nam 4,1 milljarði að teknu tilliti til núvirtis fjárfestingarkostnaðar í framtíðinni. Endurmetnar eignir sjóðsins í árslok 2008 eru því 111,6 milljarðar kr. Eignir sjóðsins í árslok 2008 voru samkvæmt þessu 5,1 milljarði lægri en áfallin skuldbinding hans eða 4,4%, en staðan var jákvæð um 32,9% árið áður. Staða A-deildar versnar því umtalsvert milli ára. Það má rekja til áhrifa fjármálakreppunnar á ávöxtun sjóðsins og áhrifa mikillar verðbólgu á skuldbindingar en réttindi sjóðfélaga eru verðtryggð með vísitölu neysluverðs.

Heildarstaða A-deildar LSR, þ.e. þegar reiknað er með að núverandi sjóðfélagar greiði áfram iðgjöld til ellilífeyrisaldurs og vinni sér inn réttindi í samræmi við það, er neikvæð um 47 milljarða kr. eða 13,1% lægri en heildarskuldbinding hans.

Framlag launagreiðenda er nú 11,5%, en það er breytilegt samkvæmt lögum sjóðsins og er miðað við að sjóðurinn eigi að jafnaði nægar eignir til að standa undir lífeyrisskuldbindingum sínum. Iðgjaldaprósenta launagreiðenda er endurskoðuð árlega. Í lögum um lífeyrissjóði hefur verið miðað við að grípa skuli til viðeigandi ráðstafana ef munur á milli eignaliða og

lífeyrisskuldbindinga er meiri en 10%. Samkvæmt bráðabirgðaákvæði sem gildir vegna uppgjörs fyrir árið 2008 má þessi munur vera allt að 15%. Heildarstaða A-deildar er neikvæð um sem nemur 13,1% og kemur því ekki sjálfkrafa til breytinga á iðgjaldaprósentu. Stjórn sjóðsins mun hins vegar taka til skoðunar hvaða áhrif neikvæð tryggingafræðileg staða hefur á framtíðarþróun sjóðsins.

Tryggingafræðileg úttekt á skuldbindingum LH

Samkvæmt tryggingafræðilegri úttekt voru skuldbindingar LH 56,9 milljarðar kr. í árslok 2008, en voru 49,8 milljarðar árið áður, sem er 14,3% hækkun milli ára. Til samanburðar hækkaði vísitala dagvinnulauna opinberra starfsmanna um 12,6% á árinu 2008. Frá ársbyrjun 1997, þegar mæling vísitölunnar hófst, hefur árleg hækkun vísitölunnar numið 9,7% að meðaltali. Til samanburðar hefur nafnávöxtun sjóðsins verið 8% að meðaltali.

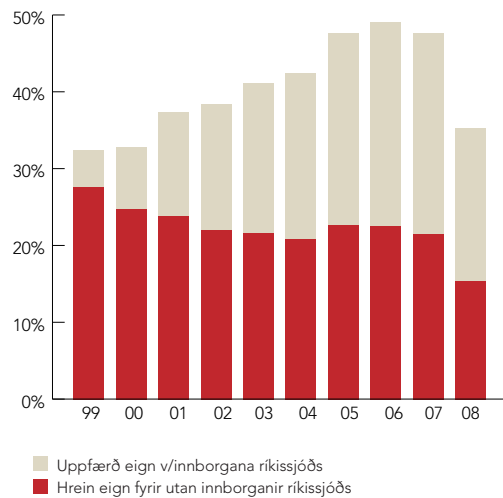
Hækkun á skuldbindingum sjóðsins má almennt rekja til launahækkana, kerfisbreytingar á launum, réttindaávinnslu sem og breytinga á lífs- og örorkulíkum. Þegar dagvinnulaun hjúkrunarfræðinga breytast hefur það bein áhrif á skuldbindingar vegna virkra sjóðfélaga og lífeyrisþega á eftirmannsreglu. Skuldbindingar vegna lífeyrisþega á meðaltalsreglu og sjóðfélaga með geymd réttindi, þ.m.t. þeirra sem fluttu sig yfir í A-deild LSR, miðast hins vegar við meðaltalshækkun dagvinnulauna allra opinberra starfsmanna.

Tryggingafræðileg staða A-deildar LSR (í millj. kr.)	Fjárhæð 2008	Fjárhæð 2007		
Hrein eign til greiðslu lífeyris	107.425	107.248		
Viðbót vegna endurmats	4.147	3.329		
Samtals eign	111.572	110.577		
Áfallin lífeyrisskuldbinding	116.674	83.182		
Áfallin staða	(5.102)	27.394	-4,4%	32,9%
Hrein eign ásamt endurmati	111.572	110.577		
Framtíðariðgjöld	200.669	166.325		
Samtals framtíðareign	312.241	276.902		
Heildarskuldbinding	359.196	283.730		
Heildarstaða	(46.954)	(6.827)	-13,1%	-0,6%

Hér að neðan má sjá töflu sem sýnir hvernig áfallin skuldbinding í árslok 2008 skiptist eftir flokkun launagreiðenda og töflu yfir breytingar á áföllnum skuldbindingum á árinu 2008.

Skuldbindingar LH voru 20 milljarðar kr. í árslok 1998 og hafa tæplega þrefaldast á undanförunum 10 árum. Eignir sjóðsins hafa hins vegar rúmlega fjórfaldast á sama tímabili og stafar það m.a. af innborgunum vegna skuldbindinga og ávöxtun. Hér til hliðar má sjá hvernig eignir LH hafa þróast sem hlutfall af áföllnum skuldbindingum frá árinu 1999. Jafnframt sýnir súluritíð hlutfall innborgana ríkissjóðs á móti öðrum eignum sjóðsins, en í árslok 2008 námu uppfærðar innborganir ríkissjóðs 56,5% af eignum sjóðsins. Hlutfall eigna LH var 35,4% á móti áfallinni skuldbindingu í árslok 2008 og lækkaði um 12,2 prósentustig frá árinu áður. Ávöxtun eigna sjóðsins var neikvæð um 14,6% á árinu 2008 á meðan skuldbindingarnar hækkuðu um 14,3%. Áhrif þessa eru að eignauppbygging sjóðsins á móti skuldbindingum færir aftur um rúmlega 7 ár. Þá hefur jafnt og þétt dregið úr nettó innstreymi í sjóðinn vegna fækkunar greiðandi sjóðfélaga og aukinna lífeyrisgreiðslna, sem skýrir jafnframt versnandi tryggingafræðilega stöðu.

Núvirtar eignir LH sem hlutfall af áföllnum skuldbindingum

Áfallin skuldbinding í árslok 2008, LH	Fjárhæð í millj. kr.
A-hluti ríkissjóðs	50.492
Stéttarfélag	92
Sveitarfélag	945
Samrekstur ríkis og sveitarfélaga	8
Ýmsir aðrir aðilar	5.363
Uppgerðar skuldbindingar	508
Samtals	56.950

Breyting áfallinnar skuldbindingar, LH	Fjárhæð í millj. kr.
Skuldbinding í árslok 2007	49.823
Vextir 2%	996
Nýjar skuldbindingar	608
Launahækkningar og annað	6.889
Lífeyrisgreiðslur á árinu	(1.366)
Skuldbinding í árslok 2008	56.950

Hlutdeild ábyrgðaraðila í áföllnum skuldbindingum LH í árslok 2008	Fjárhæð í millj. kr.	Hlutdeild	Uppsöfnuð hlutdeild
Hrein eign til greiðslu lífeyris	19.626	34,5%	34,5%
Endurmat á verðbréfaeign	562	1,0%	35,4%
Krafa á ríkissjóð og aðra launagreiðendur v/ lífeyrishækkana (20. gr. laga nr. 2/1997)	28.475	50,0%	85,4%
Krafa á ríkissjóð og aðra launagreiðendur v/ bakábyrgðar (18. gr. laga nr. 2/1997)	8.286	14,6%	100,0%
Áfallin skuldbinding skv. tryggingafræðilegri úttekt	56.950	100,0%	

Skuldbindingar launagreiðenda við LH vegna lífeyrishækkana fyrrverandi starfsmanna

Samkvæmt lögum um LH er ekki gert ráð fyrir því að iðgjöld og ávöxtun þeirra standi undir lífeyrisgreiðslum og skulu launagreiðendur endurgreiða sjóðnum þann hluta lífeyris sem er hækkun á áður úrskurðuðum lífeyri. Hafi lífeyrisþegi unnið hjá fleiri en einum launagreiðanda skiptist greiðslan hlutfallslega miðað við áunnin réttindi hjá hverjum launagreiðanda fyrir sig. Launagreiðendur eru krafðir mánaðarlega um þessar greiðslur. Sá hluti skuldbindinga LH sem launagreiðendur eiga að standa undir samkvæmt þessu ákvæði var metinn 28,5 milljarðar kr. í árslok 2008 eða um 50% af skuldbindingum sjóðsins. Skuldbindingar launagreiðenda voru metnar 25,3 milljarðar kr. í árslok 2007 og hækkuðu því um 12,5% milli ára. Flestir launagreiðendur hafa fært framangreinda kröfu sjóðsins til skuldar í ársreikningum sínum, þar á meðal ríkissjóður. Í ársreikningi LH er getið um kröfur sjóðsins á launagreiðendur vegna væntanlegra lífeyrishækkana sem eignir utan efnahagsreiknings.

Eignir LH upp í úppgærðar skuldbindingar

Til að finna út eignir sjóðsins upp í úppgærðar skuldbindingar þarf að draga frá eignir sem endurspeglar verðmæti þeirra réttinda sem hafa verið gerð upp gagnvart sjóðnum, alls að fjárhæð 50 milljónir kr. Innborgunum

ríkissjóðs og annarra launagreiðenda inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn er að sama skapi haldið til hliðar við útreikninginn en alls er uppre knað verðmæti þessara innborgana 12 milljarðar kr. með hlutdeild í endurmati. Eign sjóðsins til að mæta úppgærðum skuldbindingum er því 8,2 milljarðar kr. skv. þessum útreikningi eða um 14,3% af skuldbindingunni. Vegna erfiðleika á fjármálamörkuðum og hækkunar skuldbindinga var þróunin mjög óhagstæð á síðasta ári en hlutfallið var 20,4% í árslok 2007.

Til að mæta útgreiðslum úr sjóðnum er fyrst gengið á aðrar eignir en þær sem eru til komnar vegna innborgana inn á skuldbindingar eða uppgreiðslna á skuldbindingum. Það er því ljóst að eignir sjóðsins til að mæta úppgærðum skuldbindingum munu klárast á endanum. Ástæðan er m.a. sú að lífeyrisgreiðslur hafa verið margfalt hærri en hefðbundnar iðgjaldgreiðslur inn í sjóðinn og hefur stærstur hluti af eignamyndun hvers árs verið til kominn vegna aukagreiðslna ríkissjóðs og uppgjör á skuldbindingum. Jafnframt hefur hækkun skuldbindinga að meðaltali verið meiri en sem nemur ávöxtun á eignum sjóðsins. Þá eru réttindi sem sjóðfélagar ávinna sér mun meiri en sjóðurinn getur staðið undir með 12% iðgjaldi.

Eignir sjóðsins upp í úppgærðar skuldbindingar má sjá nánar í töflu hér að neðan.

Eignir LH upp í úppgærðar skuldbindingar (í millj. kr.)	Fjárhæð 2008	Fjárhæð 2007		
Áfallin skuldbinding samtals	56.950	49.823		
Uppgærð áfallin skuldbinding	(50)	(41)		
Úppgærð áfallin skuldbinding	56.900	49.781	100,0%	100,0%
Bókfærð eign skv. efnahagsreikningi	19.626	23.132		
Endurmat verðbréfa	562	614		
Samtals endurmetin eign	20.188	23.747		
Aukagreiðslur ríkissjóðs	11.096	12.647		
Aukagreiðslur annarra launagreiðenda	545	543		
Hlutdeild aukagreiðslna í endurmati verðbréfa	334	350		
Samtals vegna aukagreiðslna	11.976	13.540		
Bókfærð eign ásamt endurmati	20.188	23.747		
Eign vegna uppgærðra skuldbindinga	(50)	(41)		
Eign vegna aukagreiðslna	(11.976)	(13.540)		
Eign vegna úppgærðra skuldbindinga	8.163	10.165	14,3%	20,4%

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar

Á árinu 1999 ákvað fjármálaráðherra að ríkissjóður skyldi hefja greiðslur til B-deildar LSR og LH umfram lagaskyldu og var framhald á þeim greiðslum á árinu 2008. Hins vegar eru áframhaldandi greiðslur háðar stöðu ríkissjóðs hverju sinni og voru aukagreiðslurnar skornar niður fyrir árið 2009 vegna efnahagsástandins. Viðbótariðgjöld verða þó greidd áfram til sjóðanna.

Innborganir ríkissjóðs hafa styrkt fjárhagsstöðu sjóðanna verulega og gera þeim kleift að mæta skuldbindingum vegna sjóðfélaga sinna með eignum sínum til lengri tíma en annars hefði orðið. Markmið ríkissjóðs með þessu er að dreifa greiðslum á skuldbindingum sínum við sjóðina til lengri tíma.

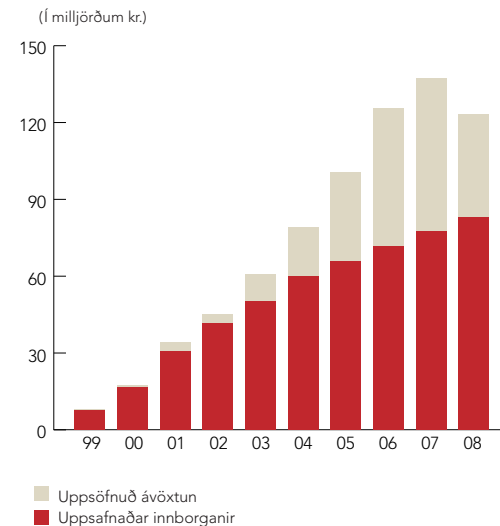
Þær fjárhæðir sem ríkissjóður hefur greitt eru uppfærðar árlega í samræmi við vísitölu neysluverðs og hreina raunávöxtun sjóðanna. Innborganir ríkissjóðs mynda inneign hjá sjóðunum og kemur hún til frádráttar skuldbindingum ríkissjóðs. Inneignin hefur hins vegar engin áhrif á mat á skuldbindingum annarra launagreiðenda komi til uppgjors á þeim. Innborganir ríkissjóðs geta verið ýmist í formi beinna aukagreiðslna, viðbótariðgjalds frá stofnunum í A-hluta ríkissjóðs eða iðgjaldaviðbótar frá sveitarfélögum vegna grunnskólakennara sem sjóðurinn hefði annars skilað til ríkissjóðs.

Í töflu hér að neðan má sjá innborganir ríkissjóðs á árunum 2008 og 2007 inn á skuldbindingar sínar við sjóðina ásamt uppfærslu fjárhæðarinnar í árslok.

Á árinu 2008 námu innborganir ríkissjóðs 5,4 milljörðum kr. en þær voru 5,8 milljarðar árið áður. Frá árinu 1999 hefur ríkissjóður samtals greitt 82,8 milljarða kr. inn á skuldbindingar sínar við sjóðina. Í árslok 2008 nam þessi fjárhæð, uppfærð með verðbótum og hreinni raunávöxtun sjóðanna, samtals 123 milljörðum kr. Þar af námu uppsafnaðir vextir og verðbætur 40,2 milljörðum kr.

Stjórnir LSR og LH hafa látið tryggingafræðing sjóðanna gera úttekt á fjárhagsstöðu og framtíðarsjóðstreymi þeirra. Við ákvörðun um aukagreiðslur ríkissjóðs til sjóðanna hafa niðurstöður þessara athugana verið hafðar til hliðsjónar og hefur framtíðarsjóðstreymið verið endurmetið í kjölfar aukinna greiðslna frá ríkissjóði. Miðað við úttekt á stöðu sjóðanna í árslok 2008 var niðurstaðan sú að tekist hafði að fresta því að úppgærður hluti B-deildar LSR kæmist í þrot til ársins 2021 og LH til ársins 2026. Í þessum tölum er ekki gert ráð fyrir frekara aukaframlagi frá ríkissjóði en gert er ráð fyrir að viðbótariðgjöld verði greidd áfram samhliða lögbundnum iðgjöldum um ókomna tíð. Erfiðleikar á fjármálamörkuðum á síðasta ári gera það að verkum að sá tímunktur þegar sjóðirnir munu tæmast hefur færst nær í tíma. Því er enn mikilvægara en áður að ríkissjóður haldi áfram að leggja fjármuni til hliðar og forðist þannig að sjóðirnir tæmist með þeim afleiðingum að greiðslur úr þeim falli af fullum þunga á ríkissjóð.

Innborganir ríkissjóðs Uppsafnaðar innborganir og ávöxtun

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar (í millj. kr.)

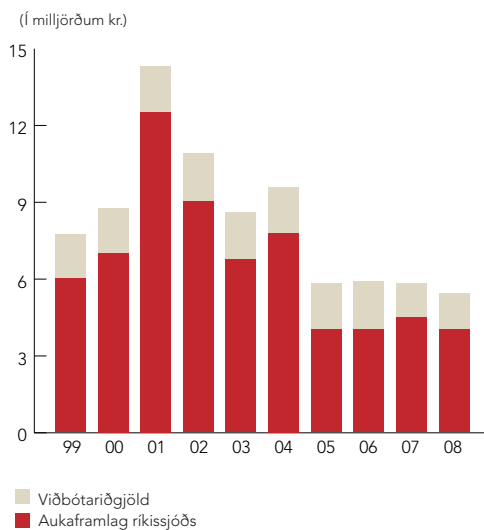
	B-deild LSR		Lsj. hjúkrunarfræðinga		LSR og LH samtals	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Inneign í ársbyrjun	124.600,6	113.796,4	12.647,0	11.983,2	137.247,6	125.779,6
Aukaframlög ríkissjóðs	3.800,0	4.267,8	200,0	200,0	4.000,0	4.467,8
Viðbótariðgjöld (A-hluti ríkissjóðs)	917,2	860,6	133,0	125,8	1.050,2	986,4
Viðbót v/grunnskólakennara	390,0	372,7	0,0	0,0	390,0	372,7
Uppfærsla v/vaxta og verðbóta	-17.790,0	5.303,1	-1.883,6	338,1	-19.673,6	5.641,2
Samtals inneign í árslok	111.917,8	124.600,6	11.096,4	12.647,0	123.014,3	137.247,6

Ef ekki hefðu komið til neinar aukagreiðslur frá ríkissjóði hefði úppgerður hluti B-deildar LSR verið neikvæður um 12,3 milljarða kr. í árslok 2008 og ljóst að öll sú fjárhæð hefði annaðhvort þurft að koma úr ríkissjóði á því ári eða það hefði þurft að ganga á eignir sjóðsins sem eiga að standa undir uppgerðum réttindum. Að sama skapi hefði LH tæmst á árinu 2018 ef ekki hefðu komið til neinar aukagreiðslur frá ríkissjóði. Með tilliti til núverandi efnahagsárferðis sýnir það sig hversu heillavænlegt skref það var að ríkissjóður skyldi

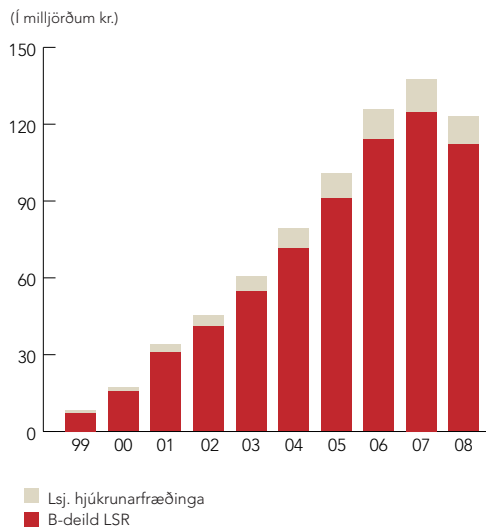
fyrir 10 árum síðan hafa tekið þá ákvörðun að greiða aukalega til sjóðsins og dreifa þar með greiðslum sínum vegna bakábyrgðar til lengri tíma en ella.

Í árslok 2008 nam hrein eign B-deildar LSR til greiðslu lífeyris 172,9 milljörðum kr. Þar af var inneign ríkissjóðs vegna aukagreiðslna 111,9 milljarðar eða 64,7%. Hrein eign LH í árslok 2008 nam hins vegar 19,6 milljörðum kr. Þar af var inneign ríkissjóðs vegna aukagreiðslna 11,1 milljarður eða 56,5%.

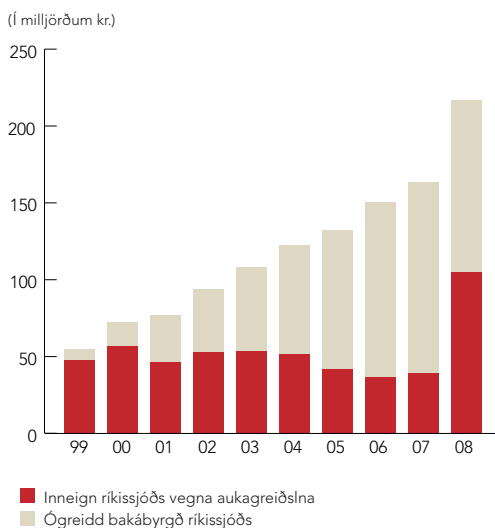
Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar hjá LSR og LH

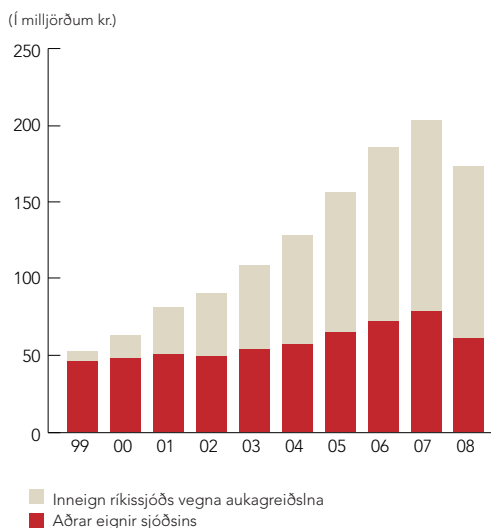
Innborganir ríkissjóðs – inneign í árslok

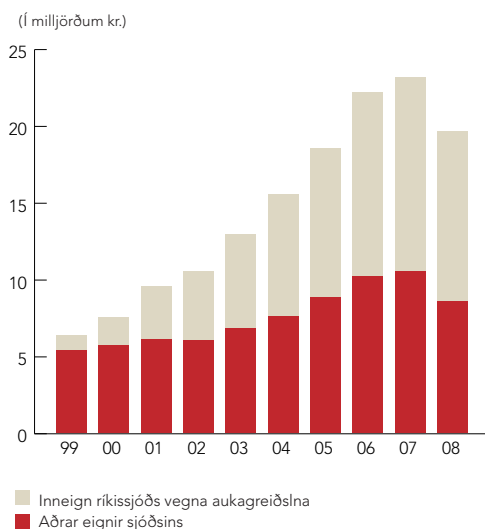
B-deild LSR – bakábyrgð ríkissjóðs

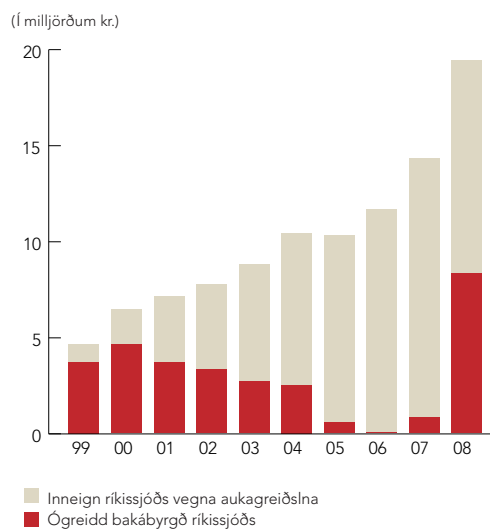
B-deild LSR – hrein eign til greiðslu lífeyris

LH – hrein eign til greiðslu lífeyris

LH – bakábyrgð ríkissjóðs

Samkvæmt tryggingafræðilegri úttekt á stöðu sjóðanna miðað við árslok 2008 var ógreidd bakábyrgð ríkissjóðs í sjóðunum metin 105 milljarðar kr. hjá B-deild LSR en 8,3 milljarðar hjá LH. Ef ekki hefði komið til aukagreiðslna frá ríkissjóði hefði bakábyrgð hans í árslok 2008 verið 216,9 milljarðar vegna B-deildar LSR og 19,4 milljarðar vegna LH. Framangreind bakábyrgð er vegna áfallinna lífeyrisskuldbindinga og tekur því ekki tillit til bakábyrgðar sem á eftir að myndast vegna iðgjaldagreiðslna til sjóðanna í framtíðinni.

Varðandi nánari umfjöllun um bakábyrgð ríkissjóðs og skuldbindingar sjóðanna vísast til umfjöllunar um tryggingafræðilega úttekt framfar í skýrslunni og í skýringum með ársreikningum sjóðanna.

Viðbótariðgjöld annarra launagreiðenda

Fjármálaráðuneytið hefur ákveðið að ríkisstofnunum í B- og C-hluta ríkissjóðs og sjálfseignarstofnunum, sem njóta fjárframlaga frá ríkissjóði, sé skylt að greiða viðbótariðgjald umfram 12% lögbundið iðgjald af dagvinnulaunum til B-deildar LSR og LH. Markmiðið með greiðslu viðbótariðgjalds er að greiðslurnar gangi upp í samtímaskuldbindingu einstakra stofnana gagnvart sjóðunum. Flestar þær stofnanir sem gert hafa upp skuldbindingar sínar gagnvart B-deild LSR greiða viðbótariðgjald sem kemur þá til frádráttar við uppgjör á árlegri skuldbindingu. Viðbótariðgjöld launagreiðenda utan A-hluta ríkissjóðs voru sem segir í töflunni hér að neðan.

Viðbótariðgjöld annarra launagreiðenda (í millj. kr.)

	B-deild LSR		Lsj. hjúkrunarfræðinga		Samtals	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Óráðstafað viðbótariðgjald frá fyrra ári	1.174,1	1.064,2	603,9	551,7	1.778,0	1.615,9
Viðbótariðgjöld ársins	196,8	167,2	30,4	28,5	227,2	195,7
Ráðstafað v/uppgjörs skuldbindinga	(139,7)	(112,5)	(0,2)	(0,1)	(139,9)	(112,6)
Uppfærsla v/vaxta og verðbóta	(165,1)	49,8	(89,0)	23,7	(245,1)	78,9
Inneign launagreiðenda í árslok	1.066,1	1.174,1	545,1	603,9	1.611,2	1.777,9

Starfsemi LSR og LH

Lífeyrissjóðir Bankastræti 7 eru sameiginlegt rekstrarfélag LSR og LH. Stöðugildi hjá sjóðunum voru

39,8 á árinu 2008 sem er fjölgun um 1,4 stöðugildi frá árinu áður.

Fremri röð frá vinstri:
Þóra Bryndís Árnadóttir
Regína Vilhjálmadóttir
Anna Sk. Gunnarsdóttir
Ingibjörg Thorarensen
Íris Guðmundsdóttir
Þorbjörg Guðnadóttir
Lára Kristín Traustadóttir
Hulda Jakobsdóttir
Anna Sigríður Arnadóttir
Harpa Dögg Kristinsdóttir
Esther Sigurðardóttir
Þórunn Magnúsdóttir

Guðný Jónsdóttir
Ólöf Sigurjónsdóttir
Þórey S. Þórðardóttir

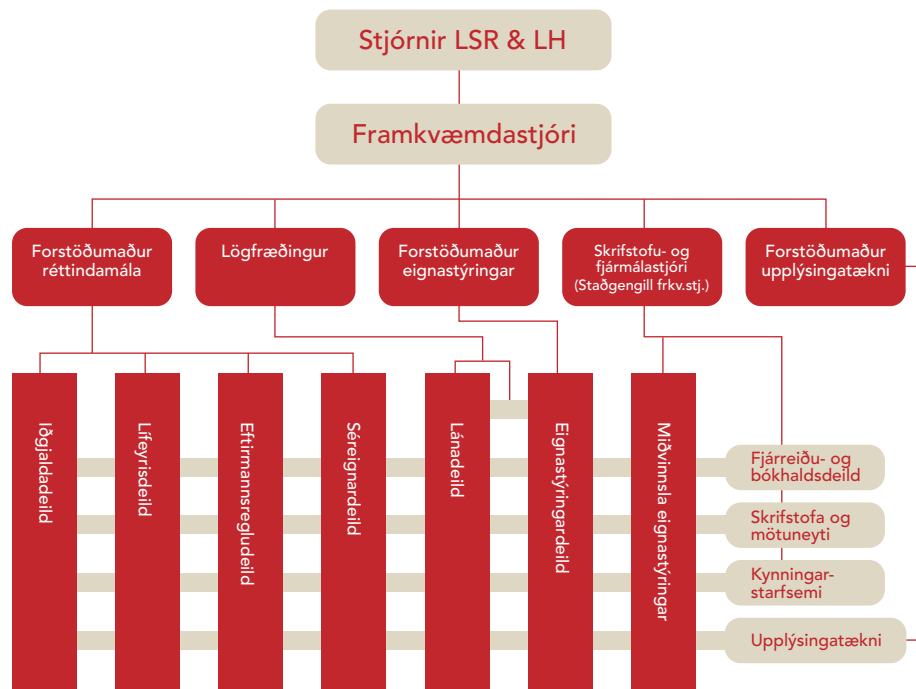
Aftari röð frá vinstri:
Þorbjörg Sigurðardóttir
Þórunn Bermdsen
Stefán Árni Auðólfsson
Baldur Þór Vilhjálmsson
Páll Ólafsson
Halla Kristjánsdóttir
Leifur Magnússon
Hólmfríður Pálsdóttir

Þorkell Sigurgeirsson
Björn H. Gunnarsson
Kristín Nielsen
Birgir Stefánsson
Haukur Hafsteinsson
Regína Bettý Hansdóttir
Anna Huguína Jónasdóttir
Jónína Rós Guðfinnsdóttir
Ingunn Ragna Arnarsdóttir
Rakel Lind Hauksdóttir
Arnfríður Einarsdóttir

Á myndina vantar:
Önnu Lilju Gunnlaugsdóttur
Önnu Guðrúnu Jóhannsdóttur
Ágústu Hrönn Gísladóttur
Ástu Sigrúnu Karlsdóttur
Ernu Guðmundsdóttur
Helga Þór Jónsson
Hrönn Árnadóttur
Jóhönnu Ásgerði Einarsdóttur
S. Valdísi Jóhannesdóttur

Starfsemi Lífeyrissjóða Bankastræti 7 má skipta í níu meginþætti; iðgjaldadeild, lífeyrisdeild ásamt framkvæmd eftirmannsreglu, séreignar- og kynningarmál, lánadeild, eignastýringu, miðvinnslu eignastýringar,

fjárreiðudeild, upplýsingatækni og yfirstjórn. Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins starfar í þremur deildum, A-deild, B-deild og séreignardeild. Deildirnar lúta sömu stjórn en eru fjárhagslega sjálfstæðar.

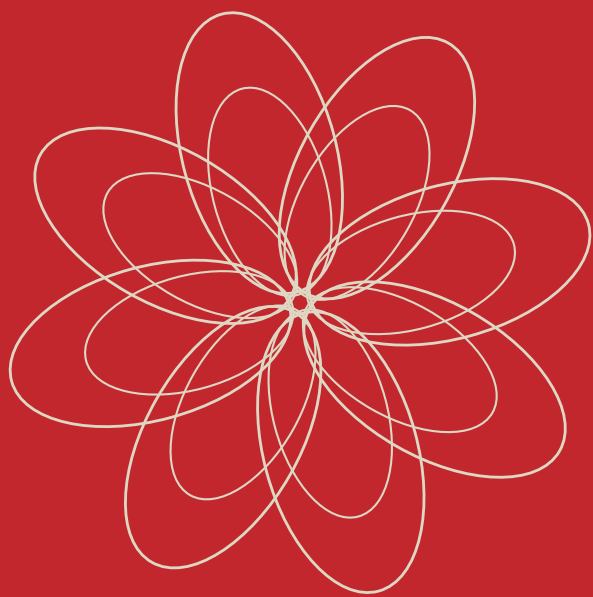

Lífeyrissjóðir Bankastræti 7
eru sameiginlegt rekstarfélag
LSR og LH. Sjóðirnir eru með
sameiginlegt skrifstofuhald
en að öðru leyti fjárhagslega
sjálfstæðir og hvor með sína
stjórnina.

Samstæðuyfirlit LSR og LH

Yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris fyrir árið 2008

	Samtals LSR og LH	
	2008	2007
Iðgjöld		
Iðgjöld sjóðfélaga	5.144.560	4.587.443
Iðgjöld launagreiðenda	13.089.604	11.538.378
Réttindaflutningur og endurgreiðslur	(31.200)	(62.048)
Lífeyrishækkunir	7.622.978	6.710.304
Uppgreiddar lífeyrisskuldbindingar	531.083	8.602.146
Innb. launagreiðenda inn á skuldbindingar	5.527.544	5.910.006
Iðgjöld alls	31.884.570	37.286.229
Lífeyrir		
Lífeyrir	19.670.229	17.172.705
Kostnaður vegna örorkumats	3.190	2.265
Lífeyrir alls	19.673.419	17.174.970
Fjárfestingartekjur		
Tekjur af eignarhlutum	(39.464.510)	2.369.072
Vaxtatekjur og gengismunur	35.974.499	13.582.854
Breytingar á niðurfærslu	(23.438.170)	(14.790)
Varúðarfærsla vegna framvirkra samninga	(18.227.475)	0
Fjárfestingartekjur alls	(45.155.657)	15.937.136
Fjárfestingargjöld		
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	221.390	187.331
Önnur fjárfestingargjöld	15.657	15.345
Fjárfestingargjöld alls	237.046	202.676
Rekstrarkostnaður		
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	299.962	270.169
Annar rekstrarkostnaður	9.886	9.502
Rekstrarkostnaður alls	309.847	279.671
Hækkun á hreinni eign á árinu	(33.491.399)	35.566.048
Hrein eign frá fyrra ári	339.973.779	304.407.731
Hrein eign í árslok til greiðslu lífeyris	306.482.380	339.973.779

A-deild LSR		B-deild LSR		Séreign LSR		LH	
2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
3.639.911	3.137.138	872.315	859.004	551.194	508.189	81.140	83.112
10.458.066	8.998.239	2.086.964	2.030.988	340.140	311.812	204.434	197.339
11.046	(996)	1.252	1.418	(43.498)	(62.449)	0	(22)
0	0	7.011.728	6.187.822	0	0	611.251	522.481
0	0	529.010	8.599.018	0	0	2.074	3.128
0	0	5.164.242	5.555.773	0	0	363.303	354.233
14.109.023	12.134.382	15.665.510	23.234.024	847.835	757.552	1.262.201	1.160.272
718.479	446.360	17.382.999	15.435.149	203.088	162.152	1.365.662	1.129.044
1.180	783	1.890	1.387	0	0	120	95
719.659	447.143	17.384.890	15.436.536	203.088	162.152	1.365.782	1.129.139
(12.298.975)	657.278	(23.823.396)	1.460.643	(719.420)	27.117	(2.622.718)	224.034
12.163.668	3.846.449	21.346.917	8.677.278	304.106	289.695	2.159.807	769.432
(7.248.724)	(7.300)	(14.639.314)	(6.750)	(106.136)	0	(1.443.996)	(740)
(5.679.348)	0	(10.958.600)	0	(138.127)	0	(1.451.401)	0
(13.063.380)	4.496.427	(28.074.393)	10.131.171	(659.577)	316.812	(3.358.307)	992.726
76.360	59.208	125.839	110.354	2.134	1.939	17.057	15.830
5.310	4.814	9.507	9.693	8	1	832	837
81.669	64.021	135.346	120.047	2.142	1.941	17.889	16.667
62.591	52.123	207.069	191.888	4.864	4.393	25.438	21.765
4.449	4.276	4.449	4.276	0	0	989	950
67.040	56.399	211.517	196.164	4.864	4.393	26.426	22.715
177.275	16.063.245	(30.140.636)	17.612.449	(21.836)	905.878	(3.506.203)	984.476
107.247.847	91.184.602	203.013.352	185.400.903	6.580.299	5.674.421	23.132.282	22.147.805
107.425.122	107.247.847	172.872.716	203.013.352	6.558.463	6.580.299	19.626.079	23.132.282

Efnahagsreikningur 31.12.2008

Eignir

	Samtals LSR og LH	
	2008	2007
Fjárfestingar		
Húseign og lóð	140.050	142.563
Verðbréf með breytilegum tekjum	118.248.405	150.486.796
Verðbréf með föstum tekjum	134.304.082	130.858.995
Veðlán	56.550.567	45.575.967
Aðrar fjárfestingar	1.224.267	537.501
Fjárfestingar alls	310.467.371	327.601.823
Kröfur		
Kröfur á launagreiðendum	1.979.378	1.485.823
Ýmsar kröfur	236.372	41.550
Kröfur alls	2.215.750	1.527.373
Aðrar eignir		
Rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir	11.067	14.610
Sjóður og bankareikningar	12.773.592	11.929.590
Aðrar eignir alls	12.784.659	11.944.200
Eignir samtals	325.467.780	341.073.396
Skuldir		
Skuldbindingar		
Áfallin lífeyrisskuldbinding	89.529	77.612
Skuldbindingar alls	89.529	77.612
Viðskiptaskuldir		
Aðrar skuldir	668.396	1.022.005
Varúðarfærsla vegna framvirkra samninga	18.227.475	0
Viðskiptaskuldir alls	18.895.872	1.022.005
Skuldir samtals	18.985.401	1.099.617
Hrein eign til greiðslu lífeyris	306.482.380	339.973.779
Eignir utan efnahagsreiknings		
Krafa á launagreiðendum skv. 33. gr. laga nr. 1/1997 og 20. gr. laga nr. 2/1997	238.865.694	216.315.666

A-deild LSR		B-deild LSR		Séreign LSR		LH	
2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
63.023	64.153	63.023	64.153	0	0	14.005	14.256
38.041.097	46.523.159	67.785.965	87.529.827	3.866.622	5.598.194	8.554.722	10.835.617
45.376.783	41.974.284	79.280.680	78.631.671	187.562	324.727	9.459.057	9.928.313
21.009.032	15.488.295	32.858.514	27.724.043	0	0	2.683.021	2.363.629
0	0	0	0	1.224.267	537.501	0	0
104.489.934	104.049.892	179.988.181	193.949.694	5.278.450	6.460.421	20.710.805	23.141.815
1.245.235	869.971	587.651	590.677	0	0	146.492	25.175
55.097	986	165.095	36.240	6.102	4.324	10.079	0
1.300.332	870.957	752.746	626.917	6.102	4.324	156.571	25.175
4.980	6.575	4.980	6.575	0	0	1.107	1.461
7.353.522	2.564.034	3.725.464	9.198.878	1.429.599	126.329	265.007	40.349
7.358.502	2.570.609	3.730.444	9.205.453	1.429.599	126.329	266.114	41.810
113.148.768	107.491.457	184.471.371	203.782.064	6.714.151	6.591.074	21.133.490	23.208.800
19.859	16.611	62.312	54.575	0	0	7.359	6.426
19.859	16.611	62.312	54.575	0	0	7.359	6.426
24.439	227.000	577.744	714.137	17.561	10.775	48.652	70.092
5.679.348	0	10.958.600	0	138.127	0	1.451.401	0
5.703.787	227.000	11.536.344	714.137	155.688	10.775	1.500.053	70.092
5.723.646	243.611	11.598.655	768.713	155.688	10.775	1.507.411	76.519
107.425.122	107.247.847	172.872.716	203.013.352	6.558.463	6.580.299	19.626.079	23.132.282
		210.390.804	191.006.011			28.474.890	25.309.655

Sjóðstreymi fyrir árið 2008

	Samtals LSR og LH	
	2008	2007
Inngreiðslur		
Iðgjöld	31.391.014	36.319.354
Fjárfestingartekjur	6.729.815	5.308.115
Afborganir verðbréfa	18.074.037	11.733.434
Seld verðbréf með föstum tekjum	14.875.599	33.477.074
Seld verðbréf með breytilegum tekjum	17.908.707	18.849.250
Inngreiðslur	88.979.177	105.687.232
Útgreiðslur		
Lífeyrir	19.479.863	17.134.998
Fjárfestingargjöld	230.974	228.214
Rekstrarkostnaður án afskrifta	302.936	283.045
Innlausn skiptasamninga	10.452.385	42.469
Útgreiðslur	30.466.158	17.688.726
Ráðstöfunarfé til kaupa á verðbréfum og annarri fjárfestingu	58.513.019	87.998.506
Kaup á verðbréfum og önnur fjárfesting		
Kauf á verðbréf með breytilegum tekjum	22.473.749	43.310.222
Kauf á verðbréfum með föstum tekjum	25.987.675	25.351.221
Ný veðlán og útlán	9.203.764	8.644.884
Varanlegir rekstrarfjármunir	3.829	4.756
Ráðstöfun alls	57.669.017	77.311.083
Hækkun (lækkun) á handbæru fé	844.002	10.687.422
Handbært fé í ársbyrjun	11.929.590	1.242.168
Handbært fé í árslok	12.773.592	11.929.590

A-deild LSR		B-deild LSR		Séreign LSR		LH	
2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
13.733.760	11.442.205	15.668.535	22.973.722	847.835	757.552	1.140.884	1.145.875
2.371.658	2.358.308	3.702.447	2.589.687	320.001	122.356	335.709	237.764
5.548.028	3.361.945	11.261.012	7.495.517	0	0	1.264.997	875.971
6.881.088	1.765.351	6.527.358	26.114.241	591.191	1.797.149	875.963	3.800.332
9.143.011	13.848.823	6.635.811	4.662.339	1.237.591	0	892.295	338.089
37.677.547	32.776.635	43.795.165	63.835.509	2.996.618	2.677.057	4.509.847	6.398.032
709.908	442.857	17.224.086	15.408.354	199.140	159.429	1.346.730	1.124.359
78.040	64.021	133.247	145.406	2.550	2.120	17.137	16.667
64.070	48.444	208.234	210.225	5.334	3.500	25.298	20.876
3.449.618	0	6.027.407	0	175.689	0	799.671	0
4.301.636	555.322	23.592.974	15.763.984	382.713	165.048	2.188.835	1.204.371
33.375.912	32.221.313	20.202.191	48.071.524	2.613.905	2.512.008	2.321.011	5.193.660
12.075.146	7.035.349	8.868.210	29.837.114	541.640	2.336.582	988.752	4.101.178
12.150.010	19.613.750	12.938.237	5.120.152	82.228	56.226	817.200	561.093
4.359.545	4.144.473	3.867.436	3.914.807	686.766	95.039	290.017	490.565
1.723	2.140	1.723	2.141	0	0	383	476
28.586.424	30.795.712	25.675.606	38.874.214	1.310.635	2.487.846	2.096.353	5.153.311
4.789.488	1.425.601	(5.473.414)	9.197.311	1.303.270	24.162	224.658	40.349
2.564.034	1.138.434	9.198.878	1.567	126.329	102.167	40.349	0
7.353.522	2.564.035	3.725.464	9.198.878	1.429.599	126.329	265.007	40.349

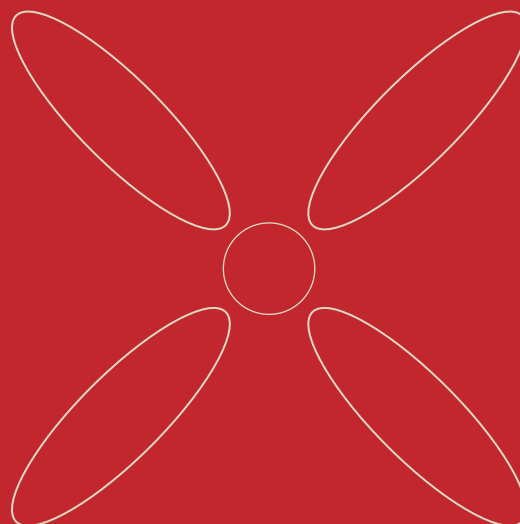

Samanlagðar eignir deilda LSR námu 287 milljörðum kr. í árslok 2008. Þar af námu eignir B-deildar 172,9 milljörðum kr. eða 60,3% af eignum LSR og eignir A-deildar LSR námu 107,4 milljörðum kr.

Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins

Ársreikningur 2008

Skýrsla stjórnar

Eignir og ávöxtun

Erfiðleikar á innlendum og erlendum fjármálamörkuðum höfðu mikil áhrif á afkomu sjóðsins á árinu 2008. Fall Glitnis, Kaupþings og Landsbankans í byrjun október hafði í för með sér afskriftir hlutabréfa og mikla niðurfærslu á skuldabréfaeign. Þá voru erlendir hlutabréfamaðir einnig óhagstæðir en heimsvísitala hlutabréfa lækkaði um 40,7% á árinu.

Við fall bankanna þriggja tapaði lífeyrissjóðurinn þeim hlutabréfum sem hann átti í þeim. Ef miðað er við markaðsvirði bréfanna eins og það var síðustu daga fyrir fall Glitnis þá var samanlagt tap allra deilda LSR vegna þessa 23,4 milljarðar kr. eða sem nemur 7,4% af eignum á þessum tíma. Þessu til viðbótar er ekki gert ráð fyrir að neitt fái upp í vöxandi skuldabréf á bankana en sjóðurinn átti vöxandi bréf á þá að fjárhæð 8,7 milljarðar kr. eða sem samsvarar 2,7% af eignum sjóðsins. Bankahrunið hafði afdrifarík áhrif á mörg fyrirtæki sem höfðu gefið út skuldabréf og LSR hafði fjárfest í. Mikil óvissa er um afdrif margra fyrirtækja og um endurheimtur á afborgunum og vöxtum af þessum skuldabréfum. Í ársreikningi er leitast við að meta þær kröfur sem kunna að tapast. Þörf fyrir niðurfærslu hefur verið áætluð og hafa færslur á afskriftareikning verið hækkaðar um 11,9 milljarða kr. eða 3,8% af eign sjóðsins og er það til viðbótar afskriftarfærslum vegna vöxandi lána á bankana þrjá. Að auki hefur verið tekið tillit til afskrifta hlutabréfa og vöxandi bréfa vegna Straums og SPRON samtals að fjárhæð 1,5 milljarðar kr.

Gjaldeyrisvarnarsamningar

Frá árinu 2001 hefur LSR gert samninga sem miða að því að draga úr sveiflum í ávöxtun af erlendum verðbréfum og til að verja sjóðinn fyrir falli á erlendra verðbréfaeign þegar gengi íslensku krónunnar breytist. Skuldbindingar lífeyrissjóðsins eru í íslenskum krónum en erlend verðbréf eru í öðrum gjaldmiðlum. Styrkst gengi íslensku krónunnar draga gjaldeyrisvarnarsamningar úr lækun á verðmæti erlendar eignar þegar hún hefur verið reiknuð yfir í íslenskar krónur. Veikst gengi íslensku krónunnar draga samningarinn hins vegar úr hagnaði sjóðanna vegna þessa.

Á árinu 2008 veiktist gengi krónunnar verulega. Lífeyrissjóðirnir juku því varnarstöðuna smátt og smátt eftir því sem leið á árið. Eftir að viðskiptabankarnir féllu í október gátu lífeyrissjóðirnir ekki lokað neinum gjaldeyrisvarnarsamningum eða gert ráðstafanir til að draga úr tapi af þeim. Krónan hélt áfram að veikjast og auk þess lækkuðu erlendir hlutabréfamaðir mikið á síðasta fjórðungi ársins. Það hafði aftur þau áhrif að varnarhlutfallið hækkaði verulega.

Óvissa ríkir um hvernig og hvort gera eigi upp tapstöðu á þessum samningum. LSR og aðrir lífeyrissjóðir hafa haldið því fram að forsendur hafi brostið fyrir tilvist samninganna í aðdraganda að falli bankanna og við fall þeirra. Til að draga úr óvissu hefur sjóðurinn boðist til að gera samningana upp miðað við tiltekna forsendur. Samkvæmt því væri ógreitt tap af samningunum 16,4 milljarðar kr. og er sú fjárhæð færð í ársreikning sem varúðarfærsla vegna gjaldeyrisvarnarsamninga. Skilaneindir bankanna hafa hins vegar talið að greiða eigi tapstöðu samninga miðað við gengi þess dags sem hver og einn samningur fellur í gjalddaga. Ef miðað er við þá vísitölu og áramótavísitölu vegna samninga, sem um áramót voru enn ekki gjaldfallnir, væri tapstaðan hins vegar 34,1 milljarðar kr. Komi til þess að sjóðurinn þurfi að greiða tapstöðu samninganna þá á hann kröfu á bankana þrjá, samtals að fjárhæð 7,4 milljarðar kr. sem nota má til skuldajöfnunar.

Ávöxtun og verðbréfaeign

Nafnávöxtun LSR á árinu 2008 var -13%. Hrein raunávöxtun sjóðsins, þ.e. raunávöxtun þegar rekstrarkostnaður hefur verið dreginn frá hreinum fjárfestingartekjum, var -25,3% á árinu 2008 samanborið við -0,8% ávöxtun árið áður. Sveiflur í ávöxtun sjóðsins hafa verið talsverðar undanfarin 5 ár en meðaltal hreinnar raunávöxtunar á þeim tíma er 0,5%, en 2,1% sé horft til síðustu 10 ára. Frá árinu 1991 er meðaltal hreinnar raunávöxtunar 3,7% en skv. tryggingafræðilegum forsendum sem sjóðirnir eru gerðir upp samkvæmt er gert ráð fyrir að ávöxtun til langs tíma sé 3,5%.

Nafnávöxtun A-deildar var -11,5% á árinu 2008 en hrein raunávöxtun var -24% samanborið við -1,3% árið á undan. Nafnávöxtun B-deildar var -14,0% á árinu 2008 en hrein raunávöxtun var -26,1% samanborið við -0,6% árið á undan. Meðaltal hreinnar raunávöxtunar B-deildar síðustu 5 ár er 0,3%, en samsvarandi ávöxtun A-deildar er 0,7%.

Ávöxtun Séreignar LSR var mismunandi milli fjárfestingarleiða. Fjárfestingarstefna leiðanna þriggja gerir ráð fyrir mismunandi vægi hlutabréfa og skuldabréfa og sveiflast ávöxtun þeirra þar af leiðandi mismikið. Nafnávöxtun Leiðar I á árinu 2008 var -15,8%, og -4,4% hjá Leið II. Leið III samanstendur af bundnum innlánsreikningum og skilaði 25,8% nafnávöxtun á árinu 2008. Hrein raunávöxtun Leiðar I á árinu 2008 var -27,7%, -17,9% hjá Leið II og 8,0% hjá Leið III.

Á árinu 2008 var raunávöxtun innlendra skuldabréfa LSR -6,3% að teknu tilliti til niðurfærslu, erlendra skuldabréfa 11,0%, innlendra hlutabréfa -97,7% og erlendra hlutabréfa

-23,9%, reiknað í íslenskum krónum, að teknu tilliti til gjaldeyrisvarna.

Í árslok 2008 voru hlutabréf 32,0% af verðbréfaeign LSR, en hlutfallið var 42,7% árið áður. Hlutabréf námu 30,4% af verðbréfaeign A-deildar í árslok en samsvarandi hlutfall hjá B-deild nam 32,7%. Verðbréfaeign LSR skiptist þannig að 62,6% voru í íslenskum krónum og 37,4% voru í erlendum gjaldmiðlum.

Fjárfestingar

Fjárfestingar LSR, að teknu tilliti til seldra verðbréfa, námu 20,8 milljörðum kr. á árinu 2008. Þar af voru fjárfestingar 4,4 milljarðar kr. í B-deild sjóðsins, 15,7 milljarðar kr. í A-deild og 0,8 milljarðar í Séreign LSR. Fjárfestingar LSR á árinu skiptust þannig að 16,9 milljarðar kr. fóru í innlend skuldabréf, 2,5 milljarðar fóru í innlend hlutabréf og 4,1 milljarðar kr. fór í aðrar fjárfestingar. LSR var nettó seljandi erlendra skuldabréfa að fjárhæð 3,3 milljarðar kr. og nettó seljandi erlendra hlutabréfa að fjárhæð 0,6 milljarðar kr. Útlán til sjóðfélaga umfram uppgreiðslur námu tæpum 5,6 milljörðum kr. af fjárfestingum ársins, þar af voru rúmir 2,2 milljarðar kr. í B-deild og tæpir 3,4 milljarðar kr. í A-deild.

Iðgjöld

Lögbundin iðgjöld ársins, ásamt réttindaflutningum og endurgreiðslum, námu 17.917 milljónum kr. og hækkuðu um 13,5% milli ára. Rúmlega 78,7% af iðgjaldagreiðslum ársins 2008 fóru til A-deildar sjóðsins eða 14.109 milljónir kr. og jukust um 16,3% milli ára. Iðgjaldagreiðslur til B-deildar námu 2.961 milljón kr. á síðasta ári og hækkuðu um 2,4% milli ára. Iðgjaldagreiðslur til Séreignar LSR námu 847,8 milljónum kr. á síðasta ári og jukust um 11,9% milli ára.

Alls greiddu 37.682 sjóðfélagar iðgjald til LSR á árinu 2008 og fjölgaði þeim um 0,9% milli ára. Þar af greiða sumir sjóðfélagar til fleiri en einnar deildar, t.d. vegna séreignarsparnaðar. Samanlagður meðalfjöldi virkra sjóðfélaga var 31.355 og fjölgaði þeim um 1,2% milli ára. Virkir sjóðfélagar voru 22.011 hjá A-deild og fjölgaði um 4,8% á árinu en þeim fækkaði aftur á móti um 8,4% hjá B-deild. Ef A- og B-deildir eru lagðar saman fjölgaði virkum sjóðfélögum um 1,6% í heildina milli ára. Virkir sjóðfélagar Séreignar LSR voru 3.257 á árinu 2008 og fækkaði þeim um 1,7% milli ára.

Í árslok 2008 áttu 47.009 sjóðfélagar skráð réttindi hjá A-deild sjóðsins og 39.292 hjá B-deild. Rétthafar hjá Séreign LSR voru 4.895 í árslok.

Innborganir ríkissjóðs og uppgjör skuldbindinga gagnvart B-deild

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar sínar við B-deild námu 5,1 milljarði kr. á árinu 2008 en voru 5,5 milljarðar kr. árið áður. Innborganir annarra launagreiðenda í formi viðbótariðgjalda námu 57 milljónum kr. á árinu 2008, en voru 55 milljónir kr. árið áður.

Innborganir ríkissjóðs eru vaxtareiknaðar til samræmis við ávöxtun lífeyrissjóðsins og mynda inneign sem er dregin frá skuldbindingum. Innborganir ríkissjóðs hafa engin áhrif á mat á skuldbindingum annarra launagreiðenda komi til uppgjörs á þeim. Með aukagreiðslum til sjóðsins er ríkissjóður að dreifa greiðslum á skuldbindingum sínum til lengri tíma, en ríkissjóður er bakábyrgur fyrir skuldbindingum sjóðsins. Inneign ríkissjóðs vegna aukagreiðslna nam 111,9 milljörðum kr. í árslok 2008 og lækkaði hún um 12,7 milljarða kr. milli ára í samræmi við ávöxtun sjóðsins á árinu. Uppgjör launagreiðenda á lífeyrisskuldbindingum sínum gagnvart B-deild námu 529 milljónum kr. á árinu 2008 á móti 8,6 milljörðum kr. árið áður.

Lífeyrir

Lífeyrisgreiðslur LSR voru 18.305 milljónir kr. á árinu 2008 og hækkuðu um 14,1% milli ára. Þar af voru 17.383 milljónir kr. greiddar úr B-deild eða tæplega 95%. Lífeyrisgreiðslur A-deildar námu 718 milljónum kr. í stað 446 milljóna kr. á árinu 2007 og 203 milljónir kr. voru greiddar úr Séreign LSR. Alls fengu 13.759 einstaklingar greiddan lífeyri hjá deildum LSR á árinu en lífeyrisþegum fjölgaði um 6,1% milli ára. Þar af fékk 11.861 sjóðfélagi greiddan lífeyri úr B-deild, 1.614 úr A-deild og 284 úr Séreign LSR. Endurgreiðslur launagreiðenda á lífeyrisgreiðslum námu 7.012 milljónum kr. á árinu og hækkuðu um 13,3% milli ára.

Hækkun á lífeyrisgreiðslum má rekja til hækkunar á dagvinnulaunum og fjölgunar lífeyrisþega. Vísitala, sem mælir breytingu á dagvinnulaunum opinberra starfsmanna og reiknuð er út af Hagstofu Íslands, hækkaði um 12,6% á árinu 2008 og um 8,5% milli meðaltals árána 2007 og 2008.

Rekstrarkostnaður og fjárfestingargjöld

Á árinu 2008 nam rekstrarkostnaður og fjárfestingargjöld 502,6 milljónum kr., en voru 443 milljónir kr. árið áður. Hækkunin milli ára er 13,5% og nam kostnaðurinn alls 0,17% af meðaleignum sjóðsins árið 2008. Þar af nam rekstrarkostnaður 0,09% af eignum sem er óbreytt hlutfall frá árinu á undan.

Tryggingafræðileg úttekt og hrein eign til greiðslu lífeyris

A-deild LSR

Áfallin skuldbinding A-deildar í árslok 2008 var 116,7 milljarðar kr. miðað við 3,5% ávöxtun á eignum sjóðsins umfram hækkun vísitölu neysluverðs. Hrein eign A-deildar til greiðslu lífeyris í árslok 2008 nam 107,4 milljörðum kr. en var 107,2 milljarðar í árslok 2007. Endurmetnar eignir A-deildar í árslok 2008 voru 111,6 milljarðar kr. eða 4,4% lægri en áfallin skuldbinding. Heildarstaða A-deildar, þ.e. þegar reiknað er með að núverandi sjóðfélagar greiði áfram iðgjöld til ellilífeyrisaldurs og ávinni sér réttindi í samræmi við það, er neikvæð um 47 milljarða kr. eða sem nemur 13,1% af heildarskuldbindingum. Framlag launagreiðenda til A-deildar er nú 11,5% af heildarlaunum og er það breytilegt samkvæmt lögum sjóðsins en miðað er við að sjóðurinn eigi að jafnaði nægar eignir til að standa undir lífeyrisskuldbindingum sínum. Iðgjaldahlutfall launagreiðenda skal endurskoða árlega.

Í lögum um lífeyrissjóði hefur verið miðað við að grípa skuli til viðeigandi ráðstafana ef munur á milli eignaliða og lífeyrisskuldbindinga er meiri en 10%. Samkvæmt bráða- birgðaákvæði sem gildir vegna uppgjors fyrir árið 2008 má þessi munur vera allt að 15%. Heildarstaða A-deildar er neikvæð um sem nemur 13,1% og kemur því ekki sjálfkrafa til breytinga á iðgjaldaprósentu. Stjórn sjóðsins mun hins vegar taka til skoðunar hvaða áhrif neikvæð tryggingafræðileg staða hefur á framtíðarþróun sjóðsins.

B-deild LSR

Áfallin skuldbinding B-deildar í árslok 2008 var 495 milljarðar kr. miðað við 2% ávöxtun umfram launahækkunar, sem jafngildir 3,5% ávöxtun umfram vísitölu neysluverðs, og hækkaði hún um 12,6% á árinu. Samkvæmt útreikningi tryggingafræðinga eiga launagreiðendur að standa undir 210,4 milljörðum kr. af skuldbindingum B-deildar

með greiðslu lífeyrishækkana. Skuldbindingar sem sjóðurinn á sjálfur að standa undir eru því 284,6 milljarðar kr. Samkvæmt efnahagsreikningi var hrein eign sjóðsins til greiðslu lífeyris í árslok 172,9 milljarðar kr., en var 203 milljarðar í árslok 2007, sem er 14,8% lækkun eigna milli ára.

Eins og fram kom í umfjöllun um iðgjöld hér að framan hefur ríkissjóður greitt aukaiðgjöld inn á skuldbindingar sínar við B-deild. Í árslok 2008 námu uppfærðar greiðslur ríkissjóðs 111,9 milljörðum kr. og innborganir annarra launagreiðenda 1,1 milljarði kr.

Lokaorð

Í framhaldi af falli bankanna var nauðsynlegt að grípa til margvíslegra ráðstafana. Þegar viðskipti með verðbréf bankanna stöðvuðust í Kauphöll Íslands var ávöxtunarleiðum I og II í séreign sjóðsins lokað. Var það gert til að tryggja jafnræði milli sjóðfélaga. Við lokunina var ekki hægt að taka inneign út úr séreignarleiðunum eða flytja þær milli leiða eða í aðra sjóði. Vegna óvissu var öllum iðgjöldum tímabundið ráðstafað inn á innlánsreikning í leið III. Fjárfestingarstefna einstakra deilda LSR hefur verið endurskoðuð í framhaldi af falli bankanna. Nauðsynlegt er að halda þeirri vinnu áfram þegar hlutir taka að skýrast frekar. Þá hefur mikil vinna verið lögð í að leggja mat á verðmæti verðbréfa sem óvissa er um.

Breyting á eignasafni sjóðsins og þróun verðbréfamarkaða frá áramótum hefur verið sjóðnum óhagstæð. Fjármálaeftirlitið hefur tekið yfir rekstur Straums og SPRON. Í uppgjöri sjóðsins fyrir árið 2008 er tekið tillit til þessa og hafa hlutabréf og víkjandi bréf á þessi fyrirtæki verið afskrifuð. Þá hafa verðbréf haldið áfram að lækka frá áramótum. Gengi erlendra gjaldmiðla hefur lækkað gagnvart íslensku krónunni með tilheyrandi áhrifum á eignasafn sjóðsins. Óvissa á innlendum verðbréfamarkaði er mikil í upphafi árs og gjalddeyrishöft hafa áhrif á stýringu eigna. Það er því að mörgu að hyggja fyrir stjórnendur lífeyrissjóðsins í upphafi nýs árs eftir erfiðasta ár í sögu sjóðsins.

Stjórn Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins og framkvæmdastjóri staðfesta hér með ársreikning sjóðsins og einstakra deilda hans fyrir árið 2008 með undirskrift sinni.

Reykjavík 25. mars 2009.

Eiríkur Jónsson, stjórnarformaður, Árni Stefán Jónsson, Ásta Lára Leósdóttir, Birna Lárusdóttir, Gunnar Björnsson, María Jónasdóttir, Páll Halldórsson, Trausti Hermannsson.

Haukur Hafsteinsson, framkvæmdastjóri.

Áritun endurskoðenda

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins fyrir árið 2008. Ársreikningurinn hefur að geyma skýrslu stjórnenda, rekstrarreikning, efnahagsreikning, yfirlit um sjóðstreymi, upplýsingar um mikilvægar reikningsskilaaðferðir og aðrar skýringar.

Ábyrgð stjórnenda á ársreikningnum

Stjórnendur eru ábyrgir fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög um ársreikninga og fjárreiður ríkisins. Samkvæmt því ber þeim að skipuleggja, innleiða og viðhalda innra eftirliti sem varðar gerð og framsetningu ársreiknings þannig að hann sé í meginatriðum án verulegra annmarka. Ábyrgð stjórnenda nær einnig til þess að beitt sé viðeigandi reikningsskilaaðferðum og mati miðað við aðstæður.

Ábyrgð endurskoðenda

Ábyrgð okkar felst í því álit sem við látum í ljós á ársreikningnum á grundvelli endurskoðunarinnar. Endurskoðað var í samræmi við góða endurskoðunarvenju og ákvæði laga um Ríkisendurskoðun. Samkvæmt því ber okkur að fara eftir settum siðareglum og skipuleggja og haga endurskoðuninni þannig að nægjanleg víska fáiast um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka.

Endurskoðunin felur í sér aðgerðir til að staðfesta fjárhæðir og aðrar upplýsingar í ársreikningnum. Val endurskoðunaraðgerða byggir á faglegu mati endurskoðandans, meðal annars á þeirri áhættu að verulegir annmarkar séu á ársreikningnum. Endurskoðunin felur einnig í sér mat á þeim reikningsskila- og matsaðferðum sem stjórnendur nota við gerð ársreikningsins sem og mat á framsetningu hans í heild.

Við teljum að við endurskoðunina hafi verið aflað nægjanlegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Álit

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af afkomu Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins á árinu 2008, efnahag hans 31. desember 2008 og breytingu á handbæru fé á árinu 2008, í samræmi við lög um ársreikninga og fjárreiður ríkisins.

Ábending

Án þess að gera fyrirvara við álit okkar þá viljum við vekja athygli á umfjöllun um stöðu skiptasamninga í skýringum 5 og 6 og óvissu um mat á verðbréfasafni sjóðsins. Þessi óvissa getur leitt til þess að greiðslur lífeyris í framtíðinni verði aðrar en gert er ráð fyrir í tryggingafræðilegum útreikningum.

Ríkisendurskoðun, 25. mars 2009

Sveinn Arason, ríkisendurskoðandi

Yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris fyrir árið 2008

	Skýr.	Samtals LSR	
		2008	2007
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga		5.063.420	4.504.331
Iðgjöld launagreiðenda		12.885.170	11.341.039
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		(31.200)	(62.026)
Lífeyrishækkunir		7.011.728	6.187.822
Uppgreiddar lífeyrisskuldbindingar	9	529.010	8.599.018
Innb. launagreiðenda inn á skuldbindingar	10	5.164.242	5.555.773
Iðgjöld alls		30.622.369	36.125.957
Lífeyrir			
Lífeyrir	11	18.304.567	16.043.661
Kostnaður vegna örorkumats		3.070	2.170
Lífeyrir alls		18.307.637	16.045.831
Fjárfestingartekjur			
Tekjur af eignarhlutum	12	(36.841.792)	2.145.038
Vaxtatekjur og gengismunur	13	33.814.691	12.813.422
Breytingar á niðurfærslu	4,7	(21.994.175)	(14.050)
Varúðarfærsla vegna framvirkra samninga	5	(16.776.075)	0
Fjárfestingartekjur alls		(41.797.350)	14.944.410
Fjárfestingargjöld			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður		204.332	171.501
Önnur fjárfestingargjöld	8	14.825	14.508
Fjárfestingargjöld alls		219.158	186.009
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður		274.524	248.405
Annar rekstrarkostnaður		8.897	8.552
Rekstrarkostnaður alls		283.421	256.956
Hækkun á hreinni eign á árinu		(29.985.196)	34.581.571
Hrein eign frá fyrra ári		316.841.497	282.259.926
Hrein eign í árslok til greiðslu lífeyris		286.856.301	316.841.497

A-deild		B-deild		Séreign	
2008	2007	2008	2007	2008	2007
3.639.911	3.137.138	872.315	859.004	551.194	508.189
10.458.066	8.998.239	2.086.964	2.030.988	340.140	311.812
11.046	(996)	1.252	1.418	(43.498)	(62.449)
0	0	7.011.728	6.187.822	0	0
0	0	529.010	8.599.018	0	0
0	0	5.164.242	5.555.773	0	0
14.109.023	12.134.382	15.665.510	23.234.024	847.835	757.552
718.479	446.360	17.382.999	15.435.149	203.088	162.152
1.180	783	1.890	1.387	0	0
719.659	447.143	17.384.890	15.436.536	203.088	162.152
(12.298.975)	657.278	(23.823.396)	1.460.643	(719.420)	27.117
12.163.668	3.846.449	21.346.917	8.677.278	304.106	289.695
(7.248.724)	(7.300)	(14.639.314)	(6.750)	(106.136)	0
(5.679.348)	0	(10.958.600)	0	(138.127)	0
(13.063.380)	4.496.427	(28.074.393)	10.131.171	(659.577)	316.812
76.360	59.208	125.839	110.354	2.134	1.939
5.310	4.814	9.507	9.693	8	1
81.669	64.021	135.346	120.047	2.142	1.941
62.591	52.123	207.069	191.888	4.864	4.393
4.449	4.276	4.449	4.276	0	0
67.040	56.399	211.517	196.164	4.864	4.393
177.275	16.063.245	(30.140.636)	17.612.449	(21.836)	905.878
107.247.847	91.184.602	203.013.352	185.400.903	6.580.299	5.674.421
107.425.122	107.247.847	172.872.716	203.013.352	6.558.463	6.580.299

Efnahagsreikningur 31.12.2008

Eignir	Skýring	Samtals LSR	
		2008	2007
Fjárfestingar			
Húseign og lóð	3,14	126.045	128.307
Verðbréf með breytilegum tekjum	15	109.693.684	139.651.180
Verðbréf með föstum tekjum	16	124.845.024	120.930.682
Veðlán	16	53.867.546	43.212.338
Aðrar fjárfestingar		1.224.267	537.501
Fjárfestingar alls		289.756.566	304.460.007
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur	17	1.832.886	1.460.648
Ýmsar kröfur		226.293	41.550
Kröfur alls		2.059.180	1.502.198
Aðrar eignir			
Rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir	3,14	9.960	13.149
Sjóður og bankareikningar		12.508.584	11.889.241
Aðrar eignir alls		12.518.545	11.902.390
Eignir samtals		304.334.290	317.864.596
Skuldir			
Skuldbindingar			
Áfallin lífeyrisskuldbinding		82.171	71.186
Skuldbindingar alls		82.171	71.186
Viðskiptaskuldir			
Aðrar skuldir	18	619.744	951.912
Varúðarfærsla vegna framvirkra samninga		16.776.075	0
Viðskiptaskuldir alls		17.395.819	951.912
Skuldir samtals		17.477.989	1.023.098
Hrein eign til greiðslu lífeyris		286.856.301	316.841.497
Eignir utan efnahagsreiknings			
Krafa á launagreiðendur skv. 33. gr. laga nr. 1/1997	21,22	210.390.804	191.006.011

A-deild		B-deild		Séreign	
2008	2007	2008	2007	2008	2007
63.023	64.153	63.023	64.153	0	0
38.041.097	46.523.159	67.785.965	87.529.827	3.866.622	5.598.194
45.376.783	41.974.284	79.280.680	78.631.671	187.562	324.727
21.009.032	15.488.295	32.858.514	27.724.043	0	0
0	0	0	0	1.224.267	537.501
104.489.934	104.049.892	179.988.181	193.949.694	5.278.450	6.460.421
1.245.235	869.971	587.651	590.677	0	0
55.097	986	165.095	36.240	6.102	4.324
1.300.332	870.957	752.746	626.917	6.102	4.324
4.980	6.575	4.980	6.575	0	0
7.353.522	2.564.034	3.725.464	9.198.878	1.429.599	126.329
7.358.502	2.570.609	3.730.444	9.205.453	1.429.599	126.329
113.148.768	107.491.457	184.471.371	203.782.064	6.714.151	6.591.074
19.859	16.611	62.312	54.575	0	0
19.859	16.611	62.312	54.575	0	0
24.439	227.000	577.744	714.137	17.561	10.775
5.679.348	0	10.958.600	0	138.127	0
5.703.787	227.000	11.536.344	714.137	155.688	10.775
5.723.646	243.611	11.598.655	768.713	155.688	10.775
107.425.122	107.247.847	172.872.716	203.013.352	6.558.463	6.580.299
		210.390.804	191.006.011		

Sjóðstreymi árið 2008

	Samtals LSR	
	2008	2007
Inngreiðslur		
Iðgjöld	30.250.131	35.173.479
Fjárfestingartekjur	6.394.106	5.070.351
Afborganir verðbréfa	16.809.041	10.857.462
Seld verðbréf með föstum tekjum	13.999.636	29.676.742
Seld verðbréf með breytilegum tekjum	17.016.413	18.511.162
Inngreiðslur	84.469.326	99.289.196
Útgreiðslur		
Lífeyrir	18.133.134	16.010.639
Fjárfestingargjöld	213.837	211.547
Rekstrarkostnaður án afskrifta	277.637	262.169
Innlausn skiptasamninga	9.652.714	0
Útgreiðslur	28.277.322	16.484.355
Ráðstöfunarfé til kaupa á verðbréfum og annarri fjárfestingu	56.192.008	82.804.845
Kaup á verðbréfum og önnur fjárfesting		
Kauf á verðbréfum með breytilegum tekjum	21.484.996	39.209.045
Kauf á verðbréfum með föstum tekjum	25.170.475	24.790.128
Ný veðlán og útlán	8.913.747	8.154.319
Varanlegir rekstrarfjármunir	3.446	4.281
Ráðstöfun alls	55.572.665	72.157.772
Hækkun (lækkun) á handbæru fé	619.343	10.647.073
Handbært fé í ársbyrjun	11.889.241	1.242.168
Handbært fé í árslok	12.508.584	11.889.241

A-deild		B-deild		Séreign	
2008	2007	2008	2007	2008	2007
13.733.760	11.442.205	15.668.535	22.973.722	847.835	757.552
2.371.658	2.358.308	3.702.447	2.589.687	320.001	122.356
5.548.028	3.361.945	11.261.012	7.495.517	0	0
6.881.088	1.765.351	6.527.358	26.114.241	591.191	1.797.149
9.143.011	13.848.823	6.635.811	4.662.339	1.237.591	0
37.677.547	32.776.635	43.795.165	63.835.509	2.996.618	2.677.057
709.908	442.857	17.224.086	15.408.354	199.140	159.429
78.040	64.021	133.247	145.406	2.550	2.120
64.070	48.444	208.234	210.225	5.334	3.500
3.449.618	0	6.027.407	0	175.689	0
4.301.636	555.322	23.592.974	15.763.984	382.713	165.048
33.375.912	32.221.313	20.202.191	48.071.524	2.613.905	2.512.008
12.075.146	7.035.349	8.868.210	29.837.114	541.640	2.336.582
12.150.010	19.613.750	12.938.237	5.120.152	82.228	56.226
4.359.545	4.144.473	3.867.436	3.914.807	686.766	95.039
1.723	2.140	1.723	2.141	0	0
28.586.424	30.795.712	25.675.606	38.874.214	1.310.635	2.487.846
4.789.488	1.425.601	(5.473.414)	9.197.311	1.303.270	24.162
2.564.034	1.138.434	9.198.878	1.567	126.329	102.167
7.353.522	2.564.035	3.725.464	9.198.878	1.429.599	126.329

Sérgreint yfirlit um rekstur og fjárhag fjárfestingarleiða árið 2008

Yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2008	Leið I	Leið II	Leið III	Samtals
Iðgjöld	166.709	52.060	629.066	847.835
Lífeyrir	(55.012)	(64.801)	(83.275)	(203.088)
Fjárfestingartekjur	(749.087)	(77.691)	167.200	(659.577)
Fjárfestingargjöld	(1.461)	(532)	(149)	(2.142)
Rekstrarkostnaður	(3.125)	(1.135)	(605)	(4.864)
Hækkun á hreinni eign á árinu	(641.975)	(92.098)	712.237	(21.836)
Hrein eign frá fyrra ári	4.478.071	1.559.057	543.171	6.580.299
Hrein eign til greiðslu lífeyris	3.836.096	1.466.959	1.255.408	6.558.463

Efnahagsreikningur 31.12.2008

Verðbréf með breytilegum tekjum	2.876.748	989.874	0	3.866.622
Verðbréf með föstum tekjum	135.402	52.160	0	187.562
Bundinn innlánsreikningur	0	0	1.224.267	1.224.267
Ýmsar kröfur	3.432	1.923	747	6.102
Sjóður og bankainnistöður	945.528	448.238	35.833	1.429.599
Skuldir	(125.014)	(25.236)	(5.438)	(155.688)
Hrein eign til greiðslu lífeyris	3.836.096	1.466.959	1.255.408	6.558.463

Sjóðstreymi fyrir árið 2008

Inngreiðslur	1.591.821	608.530	796.266	2.996.618
Útgreiðslur	(210.914)	(89.267)	(82.532)	(382.713)
Ráðstöfunarfé til kaupa á verðbréfum	1.380.907	519.264	713.734	2.613.905
Kaup á verðbréfum og önnur fjárfesting	507.678	116.191	686.766	1.310.635
Hækkun á handbæru fé	873.229	403.073	26.968	1.303.270
Handbært fé í ársbyrjun	72.299	45.165	8.864	126.329
Handbært fé í árslok	945.528	448.238	35.833	1.429.599

Skýringar með ársreikningi 2008

Reikningskilaaðferðir

1. Starfsemi

Ársreikningur Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins (LSR) er saminn í samræmi við reglur nr. 55/2000 um ársreikninga lífeyrissjóða sem settar eru af Fjármálaeftirlitinu á grundvelli laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.

LSR er starfræktur í þremur deildum og er hver deild með aðskilinn fjárhag. Deildir sjóðsins eru: A-deild, B-deild og Séreign LSR.

Iðgjald til A-deildar er 15,5% af heildarlaunum, sjóðfélaginn greiðir í öllum tilfellum 4% iðgjald af þeim launum sem skylt er að greiða af. A-deild er stigastjóður þar sem sjóðfélagar fá réttindi í hlutfalli við þau iðgjöld sem greidd eru. Réttindi A-deildar eru verðtryggt með vísitölu neysluverðs og skilgreind sérstaklega í lögum sjóðsins. Réttur til töku ellilífeyris í A-deild er ekki háður starfslokum heldur er þar almenn heimild til að hefja töku lífeyris milli 60 og 70 ára aldurs. Sá sem hefur töku lífeyris við 65 ára aldur fær lífeyrisgreiðslur í samræmi við áunnin stig. Ef töku lífeyris er frestað eftir að 65 ára aldri er náð, hækkar upphæð ellilífeyris vegna réttinda sem áunnin voru fram til 65 ára aldurs um 0,75% fyrir hvern mánuð sem lífeyristöku er frestað eða um 9% fyrir hvert ár. Ef taka lífeyris hefst hins vegar fyrir 65 ára aldurinn lækkar áunninn lífeyrisréttur um 0,5% fyrir hvern mánuð sem vantar á að 65 ára aldri sé náð eða um 6% fyrir hvert ár.

Iðgjald til B-deildar er 12% af dagvinnulaunum, vaktálagi, persónuuppót og orlofsuppbót. Réttindi sjóðfélaga í B-deild miðast við þann tíma sem greitt hefur verið í sjóðinn, ásamt starfshlutfalli. Almennur réttur til töku ellilífeyris í B-deild er við 65 ára aldur. Sjóðfélögum er þó heimilt að hefja töku lífeyris fyrr ef samanlagður sjóðfélagaaldur hans og lífaldur er 95 ár eða meira (95 ára regla), en þó aldrei fyrr en hann er orðinn 60 ára. Lífeyrir reiknast sem hlutfall af launum við starfslok eða í ákveðnum tilvikum af launum vegna 10 ára í hærra launuðu starfi. Eftir það taka lífeyrisgreiðslur mið af dagvinnulaunum eftirmanns í starfi eða breytingum sem verða að meðaltali á föstum launum opinberra starfsmanna fyrir dagvinnu, samkvæmt svokallaðri meðaltalsreglu. Með lagabreytingum sem töku gildi við upphaf árs 1997 gátu lífeyrisþegar í B-deild LSR valið hvort breytingar á lífeyrisgreiðslum þeirra fylgdu launum eftirmanns í starfi eða meðalbreytingum sem verða á launum opinberra starfsmanna fyrir dagvinnu.

Iðgjald til Séreignar LSR er háð ákvörðun sjóðfélagans en móttframlag launagreiðanda getur numið allt að 2% af heildarlaunum.

2. Fjárfestingar

Til verðbréfa með breytilegum tekjum teljast innlend og erlend hlutabréf og hlutdeildarskírteini verðbréfasjóða. Erend verðbréf sjóðsins eru skráð á skipulegum verðbréfamörkuðum og því eignfærð á markaðsverði miðað við síðasta skráða gengi þeirra í árslok. Verðbréfin eru umreiknuð í íslenskar krónur á kaupgengi skv. Seðlabanka Íslands í árslok. Innlend hlutabréf sjóðsins sem skráð eru í Kauphöll Íslands eru eignfærð á markaðsverði í árslok, en óskráð hlutabréf á kostnaðarverði eða áætluðu gangvirði ef það er lægra. Fjárfestingar í framtakssjóðum eru færðar til eignar á uppfærðu kaupverði skv. upplýsingum frá vörsluaðilum.

Til verðbréfa með föstum tekjum teljast innlend og erlend skuldabréf og önnur verðbréf með föstum vöxtum eða með tiltekna vaxtavíðmiðun. Til veðlana teljast innlend skuldabréfalán með veði í fasteign. Verðbréf með föstum tekjum eru færð til eignar með áföllnum verðbótum miðað við vísitölu sem tók gildi 1. janúar 2009 og vöxtum m.v. vaxtakjör verðbréfanna að teknu tilliti til ávöxtunarkröfu þeirra á kaupdegi. Áföllin eða gengisaukinn sem myndast við kaup

verðbréfanna eru færð í ársreikninginn á afborgunartíma þeirra miðað við virka vexti. Verðbréf í erlendum gjaldmiðlum eru umreiknuð í íslenskar krónur á kaupgengi skv. Seðlabanka Íslands í árslok. Höfuðstólstryggð skuldabréf sem taka mið af hækkun erlendra hlutabréfavisitalna og eru með vörn ef vísitalan lækkar niður fyrir áður tryggt vísitölugildi, eru færð á hæsta tryggða vísitölugildi.

3. Varanlegir rekstrarfjármunir

Fasteign og aðrir varanlegir rekstrarfjármunir eru færðir á framreiknuðu stofnverði eins og það stóð í lok árs 2001. Kaup ársins 2008 eru færð á kostnaðarverði.

Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundraðshluti af stofnverði. Afskriftir vegna kaupa ársins 2008 reiknast hlutfallslega eftir eignarhaldstíma innan ársins. Afskriftarhlutföll eru eftirfarandi: fasteign 1,5%, tölvubúnaður 33,3% og aðrir rekstrarfjármunir 10-15%.

Mat stjórnenda og ályktanir við beitingu reikningsskilaaðferða

4. Virðisýrnnun útlána og krafna

Verðbréfasafn lífeyrissjóðsins hefur verið yfirfarið og mat lagt á virðisýrnnun þess. Áður en ákvörðun var tekin um færslu virðisýrnnunar var lagt mat á hlutlæg gögn sem gefa til kynna lækknun á væntu framtíðarsjóðstreymi. Matið byggðist ýmist á áætlaðri virðisýrnnun einstakra lána eða á safni lána. Þetta geta verið margs konar vísbendingar um breytingar á greiðslugetu lántakenda, bæði formlegar og óformlegar, og einnig breytingar á efnahagsástandi.

5. Afleiðusamningar

Framvirkir gjaldmiðlaskiptasamningar eru gerðir til að draga úr gjaldeyrisáhættu sjóðsins og til að draga úr misvægi á gjaldmiðlasamsetningu erlendar verðbréfaeignar sjóðanna gagnvart gengisvog íslensku krónunnar. Lífeyrissjóðurinn var með afleiðusamninga við Glitni, Kaupþing og Landsbanka. Í aðdraganda að falli bankanna og við fall þeirra brustu forsendur fyrir þessum samningum. Sjóðurinn hefur boðist til að gera þessa samninga upp með tilteknum hætti í tengslum við uppgjör á kröfum hans á hendur bönkunum, þrátt fyrir að óvissa sé um lagalega skyldu til þess. Óvissa er um greiðsluskyldu sjóðsins og ef svo er þá er einnig óljóst við hvaða tíma og gengi á að miða. Miðað við tilboð lífeyrissjóðsins er staða vegna þessara samninga 16,4 milljarðar kr. en frá þeirri fjárhæð á eftir að draga verðmæti þeirra skuldabréfa sem koma til skuldajöfnunar. Til viðbótar er þessi fjárhæð vaxtareiknuð frá falli bankanna til áramóta um 326,5 milljónir kr. Samanlögð fjárhæð er í varúðarskyni færð til skuldar í ársreikningi og sundurliðast þannig að 5,7 milljarðar kr. færast á A-deild, 11,0 milljarðar kr. á B-deild og 138,1 milljón kr. á Séreign. Skilaneindir bankanna hafa gert kröfu um að samningarnir verði gerðir upp miðað við gengi á gjalddaga. Miðað við það og að samningar sem ekki voru fallnir í gjalddaga um áramót verði gerðir upp á gengi í árslok, væri skuldin 34,1 milljarður kr. en eins og áður sagði á eftir að taka tillit til skuldajöfnunar.

6. Skuldajöfnun

Lífeyrissjóðurinn á 16,1 milljarðs kr. kröfu á Glitni, Kaupþing og Landsbanka, en þar af eru 8,7 milljarðar kr. víkjandi lán. Mismunur þarna á milli eru skuldabréf að fjárhæð 7,4 milljarðar kr. sem gera má ráð fyrir að verði skuldajafnað á móti tapstöðu á afleiðusamningum verði niðurstaðan sú að sjóðurinn þurfi að greiða hana. Hver niðurstaðan varðandi skuldajöfnunina og uppgjör afleiðusamninga verður getur því haft veruleg áhrif á fjárhagsstöðu sjóðsins. Auk víkjandi bréfa á hendur fyrrnefndum þremur bönkum átti lífeyrissjóðurinn einnig víkjandi bréf á Straum og SPRON, samtals að fjárhæð 1,3 milljarðar kr. Víkjandi lán sjóðsins á hendur hinum föllnu bönkum hafa verið afskrifuð að fullu en ekki er gert ráð fyrir að neitt fái upp í þær kröfur. Þau sundurliðast þannig að A-deild átti 2,7 milljarða kr. af þessum lánnum og B-deild 7,3 milljarða kr. og Séreign 35,4 milljónir kr.

7. Niðurfærsla verðbréfa með föstum tekjum

Við fall bankanna varð ljóst að veruleg virðisrýrnun gæti orðið á skuldabréfum á ýmis fyrirtæki. Ýmsir útgefendur skuldabréfa hafa óskað eftir frestun á greiðslu afborgana og vaxta, nokkrir hafa óskað eftir greiðslustöðvun og aðrir verið teknir til gjaldþrotaskipta. Vegna þessa hafa skuldabréf sjóðsins verið færð niður um 11,9 milljarða kr. sem sundurliðast þannig að hjá A-deild var niðurfærslan 4,6 milljarðar kr. og B-deild 7,3 milljarðar kr. Myndaður hefur verið mótreikningur sem nemur þessari fjárhæð til að mæta kröfum sem kunna að tapast. Takmarkaðar upplýsingar eru í sumum tilvikum um þessar eignir og óvissa mikil. Endanleg niðurstaða um verðmæti eignanna kann því að verða önnur en gert er ráð fyrir í þessu uppgjöri.

Auk framangreindrar niðurfærslu skuldabréfa hafa víkjandi skuldabréf á Kaupþing, Landsbanka, Glitni, Straum og SPRON verið færð niður að fullu sbr. skýringarlið 6.

8. Fjárfestingargjöld og rekstrarkostnaður

Rekstrarkostnaði sjóðsins er skipt í fjárfestingargjöld og rekstrarkostnað eftir því hvort um er að ræða kostnað við eignaumsýslu eða annan rekstur sjóðsins.

Meðal annarra fjárfestingargjalda eru 14,6 millj. kr. útlagður kostnaður vegna umsýslu lána. Þessi kostnaður er endanlega greiddur af lántakendum (sjá aðrar tekjur af lánastarfsemi í skýringarlið 13).

Umsýslu- og viðskiptakostnaður vegna erlendra sérgreindra hlutabréfasafna og viðskiptakostnaður vegna innlendra hlutabréfaviðskipta nam 203,9 millj. kr. á árinu 2008 en 306,7 millj. kr. árið áður. Umsýslu- og viðskiptakostnaður er bókfærður á móti vaxtatekjum viðkomandi verðbréfa. Þá er ótalin umsýslu- og viðskiptakostnaður vegna hlutdeildarskírteina í verðbréfasjóðum en kostnaðarupplýsingar fást ekki gefnar upp eða liggja ekki fyrir hjá viðkomandi vörsluaðilum og er sá kostnaður því jafnframt innifalinn í vaxtatekjum viðkomandi sjóða.

Iðgjöld

9. Uppgreiddar lífeyrisskuldbindingar við B-deild LSR

Uppgjör launagreiðenda á skuldbindingum sínum við sjóðinn námu 529 millj. kr. á árinu 2008. Þar af voru 382 millj. kr. færðar meðal krafna á launagreiðendur í árslok 2008.

Ennfremur hafa nokkrir launagreiðendur greitt inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn án þess þó að gera þær upp með formlegum hætti. Þar er aðallega um að ræða innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar sínar og viðbótariðgjöld ýmissa launagreiðenda (sjá skýringarlið 10).

	2008	2007
Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins	18.664	18.254
Byggðastofnun	2.416	3.536
Flugfjarskipti ehf.	15.604	14.099
Flugmálastjórn Keflavíkflugvelli	29.310	14.558
Flugmálastjórn Íslands	0	6.532.085
Flugstöðir ohf.	104.549	75.106
Flugstöð Leifs Eiríkssonar hf.	20.030	11.090
Framkvæmdasjóður Íslands	976	2.002
Hitaveita Suðurnesja hf.	14.837	14.928
Íbúðalánasjóður	9.573	10.216
Íslandspóstur hf.	118.913	91.396
Íslensk endurtrygging	0	197.427
Íslenskar orkurannsóknir	21.375	13.297
Landsnet hf	18.328	18.786
Lánasjóður íslenskra námsmanna	703	580
Orkubú Vestfjarða hf.	11.809	10.719
Rafmagnsveitur ríkisins	23.216	548.767
Mátis ohf. (Rannsóknarstofnun fiskiðnaðarins)	5.746	887.968
Ríkissjóður, vegna lögreglumanna	9.466	46.035
Ríkisútvarpið	31.968	32.155
Samábyrgðin hf./Sjóvá-Almennar tryggingar hf.	-51	946
Sementsverksmiðjan hf.	1.120	2.469
Sinfóníuhljómsveit Íslands	21.969	19.782
Síminn hf.	44.791	29.990
Slökkvilið höfuðborgarsvæðis bs.	3.696	2.826
	529.010	8.599.018

10. Innborganir launagreiðenda inn á skuldbindingar við B-deild LSR

	2008	2007
Innborganir ríkissjóðs inn á bakábyrgð vegna skuldbindinga	5.107.202	5.501.078
Viðbótarframlög launagreiðenda, innborganir inn á skuldbindingar	57.040	54.695
	5.164.242	5.555.773

Lífeyrir

11. Lífeyrisgreiðslur

Sundurliðun lífeyrisgreiðslna eftir tegundum lífeyris árið 2008:

	A-deild	B-deild	Séreign	2008 samtals
Ellilífeyrir	162.278	13.261.270	189.314	13.612.863
Örorkulífeyrir	470.525	709.215	1.242	1.180.983
Makalífeyrir	27.248	3.399.784	3.516	3.430.548
Barnalífeyrir	58.428	12.730	9.015	80.173
	718.479	17.382.999	203.088	18.304.567

Sundurliðun lífeyrisgreiðslna eftir tegundum lífeyris árið 2007:

	A-deild	B-deild	Séreign	2007 samtals
Ellilífeyrir	101.246	11.670.521	155.045	11.926.812
Örorkulífeyrir	288.697	632.033	522	921.252
Makalífeyrir	17.372	3.118.210	1.940	3.137.522
Barnalífeyrir	39.045	14.384	4.645	58.075
	446.360	15.435.149	162.152	16.043.661

Fjárfestingartekjur

12. Fjárfestingartekjur af eignarhlutum sundurliðast þannig:

Fjárfestingartekjur af hlutabréfum árið 2008:

	A-deild	B-deild	Séreign	2008 samtals
Af innlendum hlutabréfum	(16.295.236)	(30.124.513)	(788.534)	(47.208.283)
Af erlendum hlutabréfum	3.996.261	6.301.117	69.113	10.366.491
	(12.298.975)	(23.823.396)	(719.420)	(36.841.792)

Fjárfestingartekjur af hlutabréfum árið 2007:

	A-deild	B-deild	Séreign	2007 samtals
Af innlendum hlutabréfum	414.720	1.284.095	28.486	1.727.301
Af erlendum hlutabréfum	242.557	176.548	(1.370)	417.735
	657.278	1.460.643	27.117	2.145.038

Undir tekjur af eignarhlutum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og óinnleystur gengismunur af hlutabréfum, bæði vegna breytinga á gengi bréfanna og gengi erlendra gjaldmiðla.

13. Vaxtatekjur og gengismunur sundurliðast þannig:

Vaxtatekjur og verðbætur árið 2008:	A-deild	B-deild	Séreign	2008 samtals
Af veðlánnum	3.716.804	6.018.232	0	9.735.035
Af öðrum skuldabréfum	9.744.486	17.336.518	93.729	27.174.732
Af framvirkum skiptasamningum	(3.287.683)	(5.717.408)	0	(9.005.092)
Af hlutdeildarskírteinum	983.637	2.108.601	0	3.092.238
Af bankainnistæðum o.fl.	946.910	1.537.809	278.491	2.763.210
Lántökugjöld og aðrar tekjur af lánastarfsemi	54.188	61.516	0	115.705
Dráttarvextir	5.326	1.650	0	6.976
	12.163.668	21.346.917	304.106	33.814.691

Vaxtatekjur og verðbætur árið 2007:	A-deild	B-deild	Séreign	2007 samtals
Af veðlánnum	1.340.061	2.650.000	0	3.990.061
Af öðrum skuldabréfum	3.795.246	7.612.040	260.429	11.667.716
Af framvirkum skiptasamningum	590.615	1.091.346	0	1.681.962
Af hlutdeildarskírteinum	(2.157.590)	(3.647.139)	0	(5.804.728)
Af bankainnistæðum o.fl.	219.495	905.304	75.076	1.199.875
Lántökugjöld og aðrar tekjur af lánastarfsemi	53.122	64.471	0	117.594
Dráttarvextir	5.499	1.255	0	6.754
	3.846.449	8.677.278	289.695	12.813.422

Undir vaxtatekjur og gengismun falla vaxtatekjur af verðbréfum með föstum tekjum, veðlánnum, bundnum bankainnstæðum, framvirkum skiptasamningum, vaxtatekjur af iðgjöldum og veltiinnlánnum auk tekna af lánastarfsemi. Þá fellur undir þennan lið gengismunur af verðbréfum með föstum tekjum í erlendum gjaldmiðlum og breytingar á verði innlendra og erlendra hlutdeildarskírteina.

Fjárfestingar

14. Varanlegir rekstrarfjármunir

Varanlegir rekstrarfjármunir og afskriftir þeirra, sem reiknaðar eru sem fastur árlegur hundradshluti, greinast þannig:

	Fasteign	Aðrir rekstrarfjármunir	Samtals
Heildarverð 1.1.2008	150.782	41.655	192.435
Viðbætur á árinu	0	3.446	3.446
Heildarverð 31.12.2008	150.782	45.101	195.881
Afskrifað áður	22.474	28.505	50.979
Afskrifað á árinu	2.262	6.636	8.897
Afskrifað samtals	24.736	35.141	59.876
Bókfært verð 31.12.2008	126.045	9.960	136.005
Afskriftarhlutföll	1,5%	10-33%	

Bókfærð fasteign er hlutdeild A- og B-deildar í skrifstofuhúsnæði Lífeyrissjóða Bankastræti 7 á 2.-4. hæð. Eignarhlutdeild Lífeyrissjóða Bankastræti 7 skv. eignaskiptasamningi um húseignina er 53,98% og er fasteignamat þess eignarhluta 141,7 millj. kr., lóðarmat 25,2 millj. kr. og brunabótamat 260,2 millj. kr. skv. opinberum skráum í árslok 2008. Hlutdeild A- og B-deildar í fasteigninni er 90% og er samsvarandi fasteignamat 127,5 millj. kr., lóðarmat 22,7 millj. kr. og brunabótamat 234,1 millj. kr.

Eign Lífeyrissjóða Bankastræti 7 í fasteigninni skiptist þannig:

A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins	45%
B-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins	45%
Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga	10%

Fjárfestingar

15. Verðbréf með breytilegum tekjum

Erlend verðbréf eftir fjárvörsluaðilum:

Hlutabréf:	A-deild	B-deild	Séreign	2008 samtals	2007 samtals
Sampo OYJ-A SHS	150.279	82.413	6.214	238.906	0
	150.279	82.413	6.214	238.906	0
Sérgreind hlutabréfasöfn:					
EFG Global Equity	431.709	520.783	75.556	1.028.048	983.721
MFS Institutional Advisors	3.871.606	6.947.431	0	10.819.037	8.373.686
Morgan Stanley	4.565.558	9.551.446	0	14.117.004	12.352.854
	8.868.873	17.019.660	75.556	25.964.089	21.710.260
Hlutdeildarskírteini í hlutabréfasjóðum:					
ACM Global Growth Trends	2.806.927	6.164.275	193.810	9.165.013	9.944.293
ACM Global Value	2.189.714	4.589.828	137.059	6.916.600	6.400.742
Dexia fund SRI Fund	0	0	0	0	753.862
Glitnir Fim Mondo	265.757	483.194	12.378	761.329	810.412
JP Morgan Global Dynamic Fund	2.528.433	4.885.264	248.204	7.661.901	7.166.276
MFS Global Equity	0	0	274.471	274.471	213.120
Schroder Global Sigma	2.488.553	4.143.811	0	6.632.364	5.682.163
Schroder Global Quant Value	1.418.943	2.165.755	0	3.584.698	3.202.753
Seilern Stryx fund	302.528	549.863	14.032	866.423	669.896
Sparinvest Global Value	279.316	154.555	11.638	445.509	412.392
State Street Enhanced Fund – Europe	1.482.704	2.495.195	101.415	4.079.313	3.999.812
State Street Enhanced Fund – North America Enhanced	1.992.903	3.559.410	158.642	5.710.955	4.865.021
State Street Enhanced Fund – Pacific	631.751	1.089.858	45.700	1.767.309	1.437.848
T. Rowe Price US Large Growth	198.272	331.752	0	530.024	1.117.482
T. Rowe Price US Small Cap Fund	481.386	783.972	23.155	1.288.513	433.764
Templeton Growth Fund	1.320.183	2.136.806	91.625	3.548.614	4.093.539
Vanguard Global Enhanced	218.058	432.386	11.613	662.057	576.580
Vanguard Global Stock Index	3.026.778	6.001.769	159.586	9.188.134	7.954.448
	21.632.207	39.967.692	1.483.327	63.083.226	59.734.404

Hlutdeildarskírteini í framtaks- og fasteignasjóðum:	A-deild	B-deild	Séreign	2008 samtals	2007 samtals
Alþjóða Fasteignasjóðurinn	177.245	267.328	7.988	452.561	85.306
Alþjóða Framtakssjóðurinn	83.602	292.607	0	376.209	238.361
Alþjóða Framtakssjóðurinn II	358.657	493.153	0	851.809	438.635
Artemis Holding ISK Class	0	0	15.923	15.923	20.362
Black Rock Diversified Private Equity III	150.947	221.430	5.265	377.642	112.579
Black Rock Private Opportunity Fund II	586.187	667.980	13.632	1.267.800	560.922
Brú Venture Capital II	129.746	231.547	0	361.292	305.792
DLJ Merchant Banking Partners	402.921	729.596	18.776	1.151.292	378.016
Goldman Sachs Vintage Fund V	132.638	0	0	132.638	0
Kaupþing Capital Partners II	240.638	111.064	5.553	357.254	0
Landsbanki Private Equity II	323.824	149.457	7.473	480.754	0
LGT Crown European Private Equity Fund	225.966	257.727	5.259	488.952	174.874
Morgan Stanley Emerging Private Markets	131.001	142.225	3.662	276.888	134.701
Morgan Stanley Private Equity II	343.104	574.730	0	917.834	309.938
Morgan Stanley Private Equity III	524.650	930.221	24.140	1.479.011	445.983
Morgan Stanley Private Markets IV	109.085	60.361	4.545	173.991	0
Partners Group	264.897	469.690	12.188	746.776	265.248
Private Opportunity Ventures	16.560	33.121	0	49.681	35.186
Schroder Private Equity II	465.974	873.701	0	1.339.675	683.453
Schroder Private Equity III	626.106	1.110.090	28.809	1.765.005	610.123
Schroder Private Equity IV	168.513	191.830	3.882	364.225	84.570
SVG Asia Fund of Funds	61.214	28.253	1.413	90.879	0
SVG Diamond Private Equity III	222.372	253.401	5.171	480.945	165.614
Templeton Real Estate fund	237.756	457.631	11.529	706.916	338.449
Uppspretta Icelandic Cap. Ventures	0	0	1.891	1.891	1.891
	5.983.602	8.547.142	177.100	14.707.844	5.390.002
Hlutdeildarskírteini í erlendum skuldabréfasjóðum:					
ISB Global Fixed Income	0	0	0	0	157.070
Landsbankinn Diversified Yield	4.425	3.050	205	7.680	513.932
Payden & Rygel Global Fixed Income	0	0	0	0	552.584
	4.425	3.050	205	7.680	1.223.585
Erlend verðbréf með breytilegum tekjum alls	36.639.386	65.619.956	1.742.403	104.001.745	88.058.252

Í sérgreindu hlutabréfasöfnunum eru eingöngu hlutabréf í markaðsskráðum stórum erlendum hlutafélögum og er eignarhluti sjóðsins í hverju félagi fyrir sig óverulegur.

Lífeyrissjóðurinn hefur skuldbundið sig til fjárfestingar í framtakssjóðum fyrir samtals 29,4 milljarða kr. og þar af hefur sjóðurinn fjárfest í sjóðunum fyrir 14,2 milljarða kr. Sjóðurinn á því eftir að fjárfesta fyrir 15,2 milljarða kr. og kemur þessi fjárhæð til greiðslu á næstu árum.

Innlend verðbréf:

Skráð innlend hlutabréf:	A-deild	B-deild	Séreign	2008 samtals	Eignarhl.	2007 samtals
Alfesca (áður SÍF)	180.422	267.718	12.031	460.171	1,86%	12.039
Atorka Group hf.	1.319	1.957	0	3.276	0,14%	716.234
Bakkavör Group hf.	121.977	180.995	5.043	308.014	5,71%	6.034.544
Exista hf.	3.224	4.784	152	8.160	1,44%	3.380.659
FL Group hf.	0	0	0	0	0,00%	1.079.535
Flaga Group hf.	0	0	0	0	0,00%	64.514
Glitnir (áður Íslandsbanki hf.)	0	0	0	0	0,00%	3.991.254
Hf. Eimskipafélag Íslands	0	0	0	0	0,00%	6.150
Icelandair Group Holding hf.	0	0	0	0	0,00%	7.141
ICEQ verðbréfasjóður	0	0	0	0	0,00%	55.193
Kaupþing banki hf.	0	0	0	0	0,00%	19.848.429
Landsbanki Íslands hf.	0	0	0	0	0,00%	9.328.402
Marel hf.	433.886	643.820	18.436	1.096.143	2,54%	1.045.240
Straumur-Burðarás fjárfestingarbanki hf.	0	0	0	0	0,00%	2.209.186
Teymi hf. (áður Kögum hf.)	0	0	0	0	0,00%	8.279
Össur hf.	394.475	585.340	25.528	1.005.342	2,39%	549.749
	1.135.303	1.684.614	61.190	2.881.106		48.336.548
Óskráð innlend hlutabréf:						
Eignarh.fél. lífsj. um verðbr.þing ehf.	206	306	0	512	6,00%	506
	206	306	0	512		506
Hlutdeildarskírteini í framtakssjóðum:						
Auður Capital	1.680	3.037	127	4.844		0
	1.680	3.037	127	4.844		0
Hlutdeildarskírteini í skuldabréfasjóðum:						
Fyrirtækjabréf Landsbankans	0	0	39.101	39.101		76.763
Hávaxtasjóður, Kaupþing	0	0	27.989	27.989		48.659
Markaðsbréf stutt, Landsbankinn	0	0	228.198	228.198		188.465
Peningabréf, Landsbanki	0	0	0	0		967.572
Peningamarkaðssjóður, Kaupþing	0	0	0	0		120.296
Ríkisverðbréfasjóður langur, Kaupþing	0	0	469.102	469.102		350.440
Ríkisverðbréfasjóður millilangur, Kaupþing	0	0	520.563	520.563		402.642
Sjóður 1, Íslandsbanki	0	0	288.494	288.494		349.034
Sjóður 5, Íslandsbanki	0	0	469.537	469.537		360.692
Sjóður 9, Íslandsbanki	0	0	0	0		391.308
Virðing veðskuldabréfasjóður	264.522	478.052	19.919	762.493		0
	264.522	478.052	2.062.903	2.805.477		3.255.872
Innlend verðbréf með breytilegum tekjum alls						
	1.401.711	2.166.008	2.124.219	5.691.939		51.592.926
Verðbréf með breytilegum tekjum alls						
	38.041.097	67.785.965	3.866.622	109.693.684		139.651.178

Þau hlutabréf sem skráð eru á opinberum markaði eru metin á markaðsverði í árslok 2008. Ofangreindar fjárhæðir eru að teknu tilliti til afskrifaðra og niðurfærðra verðbréfa.

16. Verðbréf með föstum tekjum og veðlán

Verðbréf með föstum tekjum og veðlán greinast þannig:

	A-deild	B-deild	Séreign	2008 samtals	%
Veðskuldabréf	21.009.032	32.858.514	0	53.867.546	30,1%
Ríkistryggð bréf	20.870.619	39.955.772	14.970	60.841.361	34,0%
Sveitarfélög	6.485.475	11.455.147	0	17.940.622	10,0%
Lánastofnanir	8.338.216	12.127.314	133.169	20.598.699	11,5%
Fyrirtæki	9.682.473	15.742.447	39.423	25.464.343	14,2%
	66.385.815	112.139.194	187.562	178.712.571	100,0%

	A-deild	B-deild	Séreign	2007 samtals	%
Veðskuldabréf	15.488.295	27.724.043	0	43.212.338	26,3%
Ríkistryggð bréf	14.876.380	31.511.080	21.651	46.409.111	28,3%
Sveitarfélög	4.410.274	9.377.209	0	13.787.483	8,4%
Lánastofnanir	10.169.460	17.546.003	253.724	27.969.187	17,0%
Fyrirtæki	12.518.169	20.197.379	49.352	32.764.900	20,0%
	57.462.579	106.355.714	324.727	164.143.020	100,0%

Áætlað markaðsverð verðbréfa með föstum tekjum nam 156.777 millj. kr. í árslok 2008.

Veðskuldabréf í árslok 2008 eru lán til sjóðfélaga.

Sundurliðun verðbréfa með föstum tekjum og veðlána eftir formi verðtryggingar:

	A-deild	B-deild	Séreign	2008 samtals
Verðtryggt, vísitala neysluverðs	61.411.442	104.994.833	26.270	166.432.544
Tengt erlendum vísitölum	3.907.717	5.359.531	127.040	9.394.288
Gengistryggt	1.066.656	1.784.831	34.252	2.885.738
	66.385.815	112.139.194	187.562	178.712.571

	A-deild	B-deild	Séreign	2007 samtals
Verðtryggt, vísitala neysluverðs	51.998.319	97.623.480	0	149.621.799
Tengt erlendum vísitölum	4.210.694	6.592.470	303.076	11.106.239
Gengistryggt	1.253.566	2.139.765	21.651	3.414.982
	57.462.579	106.355.714	324.727	164.143.020

Sundurliðun erlendra eigna eftir myntum:

	A-deild	B-deild	Séreign	2008 samtals
Bandaríkjadollar	82,8%	85,5%	84,9%	84,2%
Evra	14,9%	12,7%	12,2%	13,7%
Japanskt jen	1,7%	1,6%	2,6%	1,7%
Sterlingspund	0,6%	0,2%	0,3%	0,4%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

	A-deild	B-deild	Séreign	2007 samtals
Bandaríkjadollar	87,8%	89,1%	87,9%	88,6%
Evra	10,5%	9,3%	9,7%	9,8%
Japanskt jen	1,7%	1,6%	2,4%	1,6%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Sundurliðun erlendra hlutdeildarskírteina og sérgreindra safna eftir heimshlutum:

	A-deild	B-deild	Séreign	2008 samtals	MSCI World Index
Norður-Ameríka	49,3%	52,0%	50,7%	51,1%	54,0%
Evrópa	35,3%	33,2%	34,1%	34,0%	30,0%
Kyrrahafslönd	12,3%	11,8%	12,2%	11,9%	16,0%
Próunarmarkaðir	3,1%	3,0%	3,1%	3,0%	0,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

	A-deild	B-deild	Séreign	2007 samtals	MSCI World Index
Norður-Ameríka	47,6%	48,8%	45,8%	48,2%	50,6%
Evrópa	36,7%	36,3%	35,4%	36,4%	33,7%
Kyrrahafslönd	11,4%	10,9%	12,1%	11,0%	15,7%
Próunarmarkaðir	4,3%	4,1%	6,7%	4,3%	0,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kröfur

17. Kröfur á launagreiðendur

Kröfur á launagreiðendur skiptast þannig:

	2008 LSR samtals	2007 LSR samtals
Áætluð óinnheimt iðgjöld í árslok	1.161.045	865.242
Ógr. skuldb. v/uppgjörs fyrirtækja (sbr. skýringarl. 9)	381.856	308.967
Kröfur vegna lífeyrishækkana	144.162	244.723
Vangreidd iðgjöld	145.823	41.715
	1.832.886	1.460.648

Viðskiptaskuldir

18. Aðrar skuldir

Aðrar skuldir skiptast þannig:	2008 LSR samtals	2007 LSR samtals
Staðgreiðsla skatta af lífeyrisgreiðslum	583.685	417.778
Ógreidd verðbréfa kaup	202	0
Nettó staða framvirkra samninga	0	471.933
Aðrar skuldir	35.857	62.201
	619.744	951.912

Launakostnaður og fjöldi starfsmanna

19. Launakostnaður og fjöldi starfsmanna

Hlutdeild sjóðsins í heildarlaunakostnaði Lífeyrissjóða Bankastræti 7 nam 275,8 millj. kr. árið 2008. Hann skiptist þannig að heildarlaun voru 230 millj. kr. og launatengd gjöld 45,8 millj. kr. Stöðugildi hjá Lífeyrissjóðum Bankastræti 7 voru 39,8 á árinu 2008 og hlutdeild sjóðsins metin 36,7 stöðugildi.

20. Laun til stjórnar, framkvæmdastjóra og endurskoðenda

Heildarlaun til stjórnar og framkvæmdastjóra sjóðsins á árinu 2008 greinast þannig:

Marianna Jónasdóttir, stjórnarformaður 2008	1.610
Birna Lárusdóttir	796
Eiríkur Jónsson	796
Gunnar Björnsson	796
Páll Halldórsson	796
Sigrún Valgerður Ásgeirsdóttir	796
Trausti Hermannsson	796
Ögmundur Jónasson	1.194
Varamenn í stjórn:	
Elna Katrín Jónsdóttir	25
Ingví Már Pálsson	176
Viðar Helgason	50
Þórveig K. Þormóðsdóttir	100
Samtals greiðslur til stjórnarmanna	7.933
Haukur Hafsteinsson, framkvæmdastjóri LSR og LH	19.988

Hlutdeild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins í launakostnaði framkvæmdastjóra nam 18,4 millj. kr.

Þóknun til Deloitte hf. á árinu 2008 vegna innri endurskoðunar hjá LSR og LH nam 4.173 þúsund kr., þar af var hlutdeild LSR 3.848 þúsund kr.

Ríkisendurskoðun sér um fjárhagsendurskoðun sjóðsins sbr. 9. gr. laga nr. 1/1997 án sérstakrar þóknunar. Á árinu 2008 voru unnir samtals 569 tímar vegna fjárhagsendurskoðunar hjá LSR og LH, sem samsvarar til reiknaðs endurgjalds að fjárhæð 4,4 millj. kr. og er sá kostnaður borinn uppi af fjárveitingu til Ríkisendurskoðunar á fjárlögum.

Tryggingafræðileg úttekt

21. Tryggingafræðileg úttekt

A-deild LSR

Stjórn LSR fól Talmakönnun hf. að gera tryggingafræðilega úttekt á stöðu sjóðsins miðað við árslok 2008. Í úttektinni er miðað við að 3,5% ávöxtun náist á eignir sjóðsins umfram hækkun vísitölu neysluverðs. Áfallnar skuldbindingar sjóðsins voru metnar 116,7 milljarðar kr. í árslok 2008.

Hrein eign sjóðsins til greiðslu lífeyris er 107,4 milljarðar kr., en með endurmati er hún 111,6 milljarðar kr. Endurmetin hrein eign sjóðsins til greiðslu lífeyris er því -5,1 millj. kr. umfram áfallnar skuldbindingar. Eignir sjóðsins að teknu tilliti til framtíðariðgjalda eru 47 milljörðum kr. lægri en heildarskuldbindingar eða um 13,1% af heildarskuldbindingunni.

Framlag launagreiðanda er nú 11,5%, en það er breytilegt samkvæmt lögum sjóðsins og er miðað við að sjóðurinn eigi að jafnaði nægar eignir til að standa undir lífeyrisskuldbindingum sínum.

Helstu niðurstöður tryggingafræðilegrar úttektar eru að öðru leyti þessar:

Eignir:	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris	107.425.122	0	107.425.122
Núvirði verðbréfa	5.938.100	0	5.938.100
Fjárfestingargjöld	(1.791.071)	0	(1.791.071)
Núvirði framtíðariðgjalda	0	200.669.342	200.669.342
Eignir samtals	111.572.151	200.669.342	312.241.493
Skuldbindingar:			
Ellilífeyrir	101.087.603	209.130.995	310.218.598
Örorkulífeyrir	10.945.637	21.220.791	32.166.428
Makalífeyrir	3.996.462	8.615.317	12.611.780
Barnalífeyrir	316.432	2.309.955	2.626.388
Rekstrarkostnaður	327.696	1.244.769	1.572.465
Skuldbindingar samtals	116.673.831	242.521.826	359.195.657
Eignir umfram skuldbindingar	(5.101.680)	(41.852.484)	(46.954.165)
Í hlutfalli af skuldbindingum	-4,4%	-17,3%	-13,1%

B-deild LSR

Stjórn LSR fól Talnakönnun hf. að gera tryggingafræðilega úttekt á stöðu sjóðsins miðað við árslok 2008. Samkvæmt útreikningi Talnakönnunar hf. eru skuldbindingar sjóðsins 495 milljarðar kr. miðað við 2% ávöxtun umfram launahækk-anir.

Samkvæmt útreikningi miðað við 2% ávöxtun umfram launahækkunar eiga launagreiðendur að standa undir 210,4 milljörðum kr. af skuldbindingum sjóðsins með greiðslu lífeyrishækkana, sbr. 1. mgr. 33. gr. laga um sjóðinn nr. 1/1997. Skuldbindingar sem sjóðurinn á sjálfur að standa undir eru því 284,6 milljarðar. Eignir sjóðsins skv. efnahagsreikningi eru 172,9 milljarðar kr. og endurmat 6,8 milljarðar kr. Það sem á vantar eða 105 milljarðar, er á ábyrgð ríkissjóðs skv. 32. gr. laganna.

Helstu niðurstöður tryggingafræðilegrar úttektar eru að öðru leyti þessar:

Eignir:	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris	172.872.716	0	172.872.716
Núvirði verðbréfa	9.760.504	0	9.760.504
Fjárfestingargjöld	(2.951.631)	0	-2.951.631
Núvirði framtíðariðgjalda	0	25.906.064	25.906.064
Eignir samtals	179.681.589	25.906.064	205.587.653
Skuldbindingar:			
Ellilífeyrir	374.776.947	51.952.504	426.729.451
Örorkulífeyrir	107.286.320	7.226.600	114.512.920
Makalífeyrir	9.224.623	1.478.556	10.703.178
Barnalífeyrir	64.157	0	64.157
Rekstrarkostnaður	3.685.140	1.276.122	4.961.262
Skuldbindingar samtals	495.037.186	61.933.781	556.970.968
Eignir umfram skuldbindingar	(315.355.598)	(36.027.717)	(351.383.315)
Í hlutfalli af skuldbindingum	-63,7%	-58,2%	-63,1%

Áfallin skuldbinding hækkar úr 439,8 milljörðum kr. í 495 milljarða sem er 12,6% hækkun milli ára. Heildarskuldbinding sjóðsins hækkar milli ára úr 503,1 milljarði kr. í 557 milljarða eða um 10,7%.

Lífeyrisréttindi í sjóðnum eru reiknuð sem hlutfall af dagvinnulaunum sjóðfélaga og þegar launin hækka þá hækkar skuldbinding sjóðsins í sama hlutfalli og launahækkunin. Almennt er tekið tillit til þessa í tryggingafræðilegum forsendum og er því venjulega miðað við dagvinnulaun í lok hvers úttektarárs.

22. Ábyrgð launagreiðenda og ríkissjóðs á lífeyrisskuldbindingum

Utan efnahagsreiknings B-deildar er getið um skuldbindingar launagreiðenda við sjóðinn vegna lífeyrishækkana samkvæmt 1. mgr. 33. gr. laga um lífeyrissjóðinn nr. 1/1997. Samkvæmt útreikningi Talmakönnunar hf. voru þessi ógreiddu framlög launagreiðenda vegna lífeyrishækkana metin 210,4 milljarðar kr. í árslok 2008. Þessar skuldbindingar voru metnar á 191 milljarð í árslok 2007. Hækkunin milli ára 2007 og 2008 er því 19,4 milljarðar kr. eða 10,2%.

A-deild stendur sjálf undir skuldbindingum sínum. Mótframlag launagreiðenda er breytilegt skv. lögum um sjóðinn og er það endurskoðað árlega með tilliti til þess hvort sjóðurinn á fyrir skuldbindingum sínum hverju sinni (innan skilgreindra vikmarka). Frá stofnun sjóðsins hefur mótframlag launagreiðenda verið óbreytt 11,5%.

23. Uppgjör launagreiðenda á skuldbindingum

Eftirtaldir launagreiðendur hafa gert upp áfallnar lífeyrisskuldbindingar sínar gagnvart B-deild LSR:

Skuldbinding B-deildar LSR vegna uppgerðra réttinda í lok árs:	2008	2007
Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins	2.746.554	2.483.646
Byggðastofnun	1.043.980	924.830
Flugfjarskipti ehf.	97.409	61.772
Flugmálastjórn Íslands	8.109.403	7.454.322
Flugmálastjórn Keflavíkurflugvelli (skuldbindingar eftir 31.12.2002)	307.402	177.370
Flugstoðir ohf.	332.640	133.682
Flugstöð Leifs Eiríkssonar hf.	1.765.302	1.478.018
Framkvæmdasjóður Íslands	675.174	624.497
Hitaveita Suðurnesja hf. (skuldbindingar eftir 31.03.2001)	224.830	195.698
Íbúðalánasjóður (ásamt Byggingasjóði - og Húsnæðisstofnun ríkisins)	1.345.977	1.173.576
Íslandspóstur hf.	3.562.158	3.153.410
Íslandssíld hf. (Síldarútvegsnefnd)	452.569	423.681
Íslensk endurtrygging	272.226	248.878
Íslenskar orkurannsóknir	179.962	107.318
Landsnet hf.	110.337	81.198
Lánasjóður íslenskra námsmanna	268.667	240.848
Orkubú Vestfjarða hf. (skuldbindingar eftir 30.06.2001)	142.341	124.873
Rafmagnsveitur ríkisins	4.050.613	3.810.022
Rannsóknarstofnun fiskiðnaðarins (Matis ohf.)	1.130.060	998.240
Ríkissjóður vegna lögreglumanna	392.759	299.343
Ríkisútvarpið	7.370.106	6.525.661
Samábyrgðin hf.	567.469	523.476
Sementsverksmiðjan hf.	1.050.212	969.255
Sinfóníuhljómsveit Íslands	2.449.036	2.120.641
Síminn hf. (ásamt Pósti og síma hf.)	33.990.451	31.408.836
Skýrr hf.	867.634	775.576
Slökkvilið höfuðborgarsvæðisins bs.	51.236	40.723
Þjóðhagsstofnun	991.401	901.762
	74.547.907	67.461.152

Nokkrir launagreiðendur hafa gert upp áfallnar lífeyrisskuldbindingar sínar gagnvart B-deild LSR og bera þeir þá ekki frekari skuldbindingu gagnvart sjóðnum vegna þess tímabils og þeirra starfsmanna sem uppgjörð tekur til. Skuldbinding sem gerð er upp með þessum hætti er byggð á tryggingafræðilegu mati miðað við uppgjörsdag. Innheimta lífeyrishækkana gagnvart viðkomandi launagreiðanda fellur niður frá og með uppgjörsdegi. Skuldbindingu B-deildar LSR vegna uppgerðra réttinda má sjá í töflu hér að framan.

Forsendur við uppgjör lífeyrisskuldbindinga eru þær sömu og við tryggingafræðilega úttekt á sjóðnum, þ.e. að launahækkunar séu 1,5% umfram vísitölu neysluverðs og að ávöxtun eigna verði 2% umfram launahækkunar. Um langtímaforsendur er að ræða þannig að ef litið er til skamms tíma getur þróunin orðið önnur.

Stofnanir og fyrirtæki sem áður hafa gert upp skuldbindingar sínar gagnvart B-deild LSR hafa flestar haldið áfram að greiða iðgjöld til sjóðsins vegna þeirra starfsmanna sem voru í starfi þegar upphaflegt uppgjör á skuldbindingum fór fram. Í þeim tilfellum heldur áfram að myndast skuldbinding og er hún gerð upp árlega samkvæmt samkomulagi við þá launagreiðendur. Frá uppgjöri á skuldbindingu undangengins árs eru dregin iðgjöld sem greidd voru vegna ársins auk viðbótariðgjalda. Þá er launagreiðendum einnig heimilt að gera upp skuldbindingu sína frá ákveðnum tímamarki og síðan árlega eftir það.

Kennitölur LSR

	2008	2007	2006	2005	2004
Ávöxtun					
Nafnávöxtun	-13,01%	5,06%	18,70%	18,88%	13,75%
Raunávöxtun	-25,24%	-0,75%	10,99%	14,15%	9,47%
Hrein raunávöxtun	-25,31%	-0,84%	10,89%	14,02%	9,33%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	0,47%	8,69%	8,56%	6,34%	3,89%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára	2,08%	5,71%	6,36%	5,71%	4,94%
Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar					
Skráð verðbréf með breytilegum tekjum	34,6%	44,8%	46,9%	41,7%	40,4%
Skráð verðbréf með föstum tekjum	38,2%	35,1%	37,0%	42,0%	41,0%
Óskráð verðbréf með breytilegum tekjum	3,2%	1,1%	0,5%	0,1%	0,3%
Óskráð verðbréf með föstum tekjum	4,9%	4,6%	2,9%	2,7%	3,7%
Veðlán	18,6%	14,2%	12,7%	13,4%	14,4%
Annað	0,4%	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%
Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum	62,6%	69,2%	66,9%	71,4%	75,1%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	37,4%	30,8%	33,1%	28,6%	24,9%
Rekstrarkostnaður					
Rekstrarkostnaður í % af eignum	0,09%	0,09%	0,09%	0,11%	0,13%
Fjöldatalningar					
Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga	28.099	27.655	26.849	26.504	26.486
Meðalfjöldi lífeyrisþega	11.603	10.980	10.388	9.854	9.294
Stöðugildi á árinu					
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir	74,4%	74,3%	72,9%	72,7%	72,8%
Örorkulífeyrir	6,5%	5,7%	6,6%	6,3%	6,0%
Makalífeyrir	18,7%	19,6%	20,2%	20,9%	21,1%
Barnalífeyrir	0,4%	0,4%	0,4%	0,1%	0,1%

Kennitölur A-deildar

	2008	2007	2006	2005	2004
Ávöxtun					
Nafnávöxtun	-11,54%	4,57%	18,64%	18,84%	13,55%
Raunávöxtun	-23,98%	-1,22%	10,93%	14,11%	9,27%
Hrein raunávöxtun	-24,02%	-1,28%	10,86%	14,01%	9,15%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	0,69%	8,62%	8,13%	5,31%	2,20%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar frá stofnun	1,99%	5,51%	6,29%	5,73%	4,60%
Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar					
Skráð verðbréf með breytilegum tekjum	32,7%	43,6%	47,4%	43,4%	46,7%
Skráð verðbréf með föstum tekjum	40,5%	37,6%	37,1%	40,2%	33,2%
Óskráð verðbréf með breytilegum tekjum	3,8%	1,2%	0,5%	0,1%	0,3%
Óskráð verðbréf með föstum tekjum	3,0%	2,8%	2,4%	2,6%	3,8%
Veðlán	20,1%	14,9%	12,6%	13,7%	16,0%
Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum	63,3%	68,6%	64,8%	67,4%	67,5%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	36,7%	31,4%	35,2%	32,6%	32,5%
Rekstrarkostnaður					
Rekstrarkostnaður í % af eignum	0,06%	0,06%	0,07%	0,09%	0,11%
Fjöldatalningar					
Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga	22.011	21.012	19.704	18.858	18.337
Meðalfjöldi lífeyrisþega	1.157	905	699	546	397
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir	22,6%	22,7%	16,9%	14,8%	12,9%
Örorkulífeyrir	65,5%	64,7%	69,0%	77,2%	80,3%
Makalífeyrir	3,8%	3,9%	5,0%	6,2%	5,2%
Barnalífeyrir	8,1%	8,7%	9,2%	1,8%	1,6%
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt					
Eignir umfram heildarskuldbindingar	-13,1%	-2,4%	-0,6%	-3,6%	-3,5%
Eignir umfram áfallnar skuldbindingar	-4,4%	32,9%	43,1%	39,2%	32,0%

Kennitölur B-deildar

	2008	2007	2006	2005	2004
Ávöxtun					
Nafnávöxtun	-13,96%	5,29%	18,80%	19,10%	13,82%
Raunávöxtun	-26,06%	-0,54%	11,07%	14,36%	9,53%
Hrein raunávöxtun	-26,14%	-0,64%	10,96%	14,22%	9,38%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	0,35%	8,77%	8,74%	6,64%	4,29%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára	2,13%	5,87%	6,51%	5,85%	5,60%
Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar					
Skráð verðbréf með breytilegum tekjum	34,7%	44,1%	45,5%	39,8%	36,9%
Skráð verðbréf með föstum tekjum	37,9%	34,8%	37,9%	43,7%	44,9%
Óskráð verðbréf með breytilegum tekjum	3,0%	1,0%	0,5%	0,1%	0,3%
Óskráð verðbréf með föstum tekjum	6,2%	5,7%	3,2%	2,9%	3,8%
Veðlán	18,3%	14,3%	13,0%	13,6%	14,1%
Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum	62,1%	69,2%	67,7%	73,1%	78,0%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	37,9%	30,8%	32,3%	26,9%	22,0%
Rekstrarkostnaður					
Rekstrarkostnaður í % af eignum	0,11%	0,10%	0,10%	0,12%	0,14%
Fjöldatalningar					
Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga	6.088	6.643	7.144	7.646	8.149
Meðalfjöldi lífeyrisþega	10.393	10.033	9.651	9.282	8.879
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir	76,3%	75,6%	74,2%	73,9%	73,9%
Örorkulífeyrir	4,1%	4,1%	5,0%	4,8%	4,6%
Makalífeyrir	19,6%	20,2%	20,7%	21,3%	21,5%
Barnalífeyrir	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt					
Eignir umfram heildarskuldbindingar	-63,0%	-53,2%	-54,3%	-56,4%	-60,7%
Eignir umfram áfallnar skuldbindingar	-63,6%	-52,3%	-52,5%	-55,0%	-59,0%

Kennitölur Séreignar LSR

Leið I

Ávöxtun

	2008	2007	2006	2005	2004
Nafnávöxtun	-15,84%	4,28%	17,86%	13,46%	15,12%
Raunávöxtun	-27,67%	-1,49%	10,20%	8,95%	10,78%
Hrein raunávöxtun	-27,73%	-1,56%	10,09%	8,81%	10,63%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 5 ára	6,20%	13,26%	10,34%	8,02%	3,41%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	-1,17%	8,04%	6,04%	3,54%	-0,83%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar frá stofnun	-0,41%	3,20%	3,81%	2,94%	2,00%

Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar

Skráð verðbréf með breytilegum tekjum	92,1%	94,2%	92,9%	93,5%	94,2%
Skráð verðbréf með föstum tekjum	3,6%	3,3%	6,7%	6,4%	5,8%
Óskráð verðbréf með breytilegum tekjum	3,4%	0,7%	0,4%	0,1%	0,0%
Óskráð verðbréf með föstum tekjum	0,9%	1,8%	0,0%	0,0%	0,0%

Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar eftir gjaldmiðlum

Eignir í íslenskum krónum	51,3%	69,7%	66,0%	69,3%	70,5%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	48,7%	30,3%	34,0%	30,7%	29,5%

Rekstrarkostnaður

Rekstrarkostnaður í % af eignum	0,08%	0,08%	0,10%	0,10%	0,10%
---------------------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Fjöldatalningar

Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga	1.606	2.230	2.296	2.304	2.293
Meðalfjöldi lífeyrisþega	13,0	10,0	10,6	8,8	9,9

Hlutfallsleg skipting lífeyris

Ellilífeyrir	80,9%	96,3%	92,2%	88,0%	82,3%
Örorkulífeyrir	2,0%	0,7%	0,8%	0,0%	6,2%
Makalífeyrir	2,1%	0,0%	1,3%	4,6%	4,1%
Barnalífeyrir	15,1%	3,0%	5,6%	7,5%	7,5%

Leið II *

Ávöxtun

	2008	2007	2006	2005	2004
Nafnávöxtun	-4,42%	6,14%	12,28%	9,03%	12,30%
Raunávöxtun	-17,86%	0,27%	4,98%	4,69%	8,07%
Hrein raunávöxtun	-17,93%	0,19%	4,87%	4,55%	7,93%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 5 ára	6,88%	10,35%	11,00%	10,68%	11,24%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	-0,54%	5,26%	6,90%	-	-
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar frá stofnun	1,99%	5,75%	6,90%	7,41%	8,38%

Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar

Skráð verðbréf með breytilegum tekjum	93,0%	93,1%	90,6%	91,0%	91,0%
Skráð verðbréf með föstum tekjum	3,8%	4,6%	9,2%	9,0%	9,0%
Óskráð verðbréf með breytilegum tekjum	2,0%	0,1%	0,2%	0,0%	0,0%
Óskráð verðbréf með föstum tekjum	1,2%	2,2%	0,0%	0,0%	0,0%

Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar eftir gjaldmiðlum

Eignir í íslenskum krónum	74,0%	82,7%	79,3%	81,4%	83,3%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	26,0%	17,3%	20,7%	18,6%	16,7%

Rekstrarkostnaður

Rekstrarkostnaður í % af eignum	0,07%	0,08%	0,12%	0,13%	0,13%
---------------------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Fjöldatalningar

Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga	605	832	831	782	689
Meðalfjöldi lífeyrisþega	13,0	10,9	6,9	2,8	1,3

Hlutfallsleg skipting lífeyris

Ellilífeyrir	97,5%	93,0%	96,8%	100,0%	100,0%
Örorkulífeyrir	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Makalífeyrir	1,1%	1,1%	3,2%	0,0%	0,0%
Barnalífeyrir	1,1%	5,6%	0,0%	0,0%	0,0%

Leið III *

Ávöxtun

	2008	2007	2006	2005	2004
Nafnávöxtun	25,77%	12,73%	11,71%	8,41%	9,96%
Raunávöxtun	8,09%	6,49%	4,45%	4,09%	5,82%
Hrein raunávöxtun	8,01%	6,41%	4,35%	3,93%	5,66%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 5 ára	13,55%	10,57%	9,57%	9,05%	9,26%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	5,66%	5,47%	5,52%	-	-
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar frá stofnun	6,00%	5,67%	5,52%	5,82%	6,45%

Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar

Bundinn innlánsreikningur	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
---------------------------	--------	--------	--------	--------	--------

Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar eftir gjaldmiðlum

Eignir í íslenskum krónum	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
---------------------------	--------	--------	--------	--------	--------

Rekstrarkostnaður

Rekstrarkostnaður í % af eignum	0,07%	0,08%	0,12%	0,15%	0,14%
---------------------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Fjöldatalningar

Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga	1.046	250	277	285	306
Meðalfjöldi lífeyrisþega	27,0	22,0	20,3	14,7	6,5

Hlutfallsleg skipting lífeyris

Ellilífeyrir	98,0%	97,0%	96,5%	100,0%	95,2%
Örorkulífeyrir	0,0%	0,0%	0,7%	0,0%	1,1%
Makalífeyrir	2,0%	2,4%	1,9%	0,0%	3,7%
Barnalífeyrir	0,0%	0,5%	0,9%	0,0%	0,0%

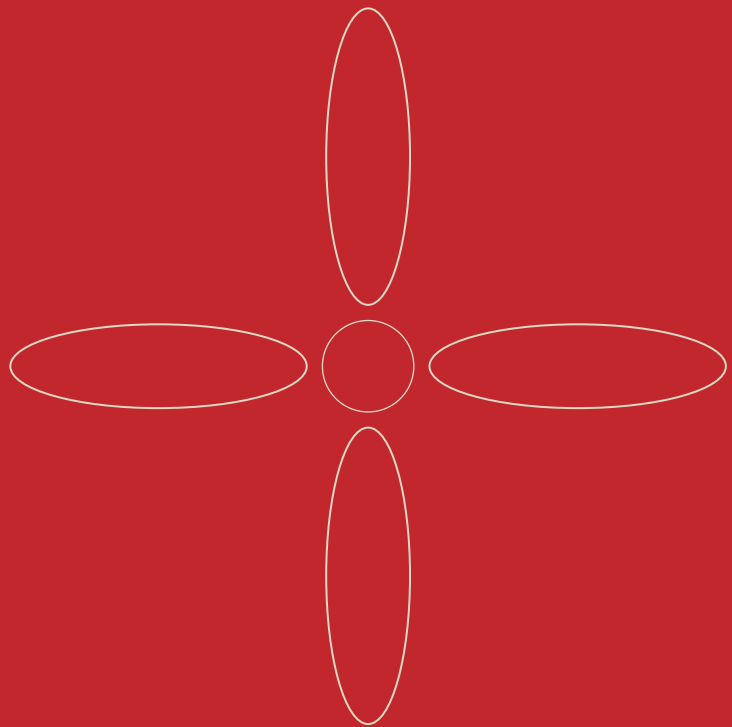
* Leiðir II og III voru stofnaðar 1. júlí 2002. Útreikningur á ávöxtun í Séreign LSR miðast við daglegt gengi á sjóðnum.

Meðalaldur lífeyrisþega LH var tæplega 71 ár í árslok 2008 og voru 95% af þeim konur en 5% karlar. Af lífeyrisgreiðslum úr sjóðnum á árinu 2008 fóru 86,8% til greiðslu ellilífeyris, 10,2% í örorkulífeyri, 2,9% í makalífeyri og 0,2% í barnalífeyri.

Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga

Ársreikningur 2008

Skýrsla stjórnar

Eignir og ávöxtun

Erfiðleikar á innlendum og erlendum fjármálamörkuðum höfðu mikil áhrif á afkomu sjóðsins á árinu 2008. Fall Glitnis, Kaupþings og Landsbankans í byrjun október hafði í för með sér afskriftir hlutabréfa og mikla niðurfærslu á skuldabréfaeign. Þá voru erlendir hlutabréfamarkaðir einnig óhagstæðir en heimsvísitala hlutabréfa lækkaði um 40,7% á árinu.

Við fall bankanna þriggja tapaði lífeyrissjóðurinn þeim hlutabréfum sem hann átti í þeim. Ef miðað er við markaðsvirði bréfa eins og það var síðustu daga fyrir fall Glitnis þá var tap sjóðsins vegna þessa 1,6 milljarðar kr. eða sem nemur 7,3% af eignum á þessum tíma. Þessu til viðbótar er ekki gert ráð fyrir að neitt fáist upp í víkjandi skuldabréf á bankana en sjóðurinn átti víkjandi bréf á þá að fjárhæð 500,4 milljónir kr. eða sem samsvarar 2,3% af eignum sjóðsins. Bankahrúnið hafði afdrifarík áhrif á mörg fyrirtæki sem gefið höfðu út skuldabréf og LH hafði fjárfest í. Mikil óvissa er um afdrif margra fyrirtækja og um endurheimtur á afborgunum og vöxtum af þessum skuldabréfum. Í ársreikningi er leitast við að meta þær kröfur sem kunna að tapast. Þörf fyrir niðurfærslu hefur verið áætluð og hafa færslur á afskriftareikning verið hækkaðar um 801,6 milljónir kr. eða 3,7% af eign sjóðsins og er það til viðbótar afskriftafærslum vegna víkjandi lána á bankana þrjá. Að auki hefur verið tekið tillit til afskrifta hlutabréfa og víkjandi bréfa vegna Straums og SPRON samtals að fjárhæð 157,4 milljónir kr.

Gjaldeyrisvarnarsamningar

Frá árinu 2001 hefur LH gert samninga sem miða að því að draga úr sveiflum í ávöxtun af erlendum verðbréfum og til að verja sjóðinn fyrir falli á erlendra verðbréfaeign þegar gengi íslensku krónunnar breytist. Skuldbindingar lífeyrissjóðsins eru í íslenskum krónum en erlend verðbréf eru í öðrum gjaldmiðlum. Styrkist gengi íslensku krónunnar draga gjaldeyrisvarnarsamningar úr lækun á verðmæti erlendra eignar þegar hún hefur verið reiknuð yfir í íslenskar krónur. Veikist gengi íslensku krónunnar draga samningarnir hins vegar úr hagnaði sjóðanna vegna þessa.

Á árinu 2008 veiktist gengi krónunnar verulega. Lífeyrissjóðirnir juku því varnarstöðuna smátt og smátt eftir því sem leið á árið. Eftir að viðskiptabankarnir féllu í

október gátu lífeyrissjóðirnir ekki lokað neinum gjaldeyrisvarnarsamningum eða gert ráðstafanir til að draga úr tapi af þeim. Krónan hélt áfram að veikjast og auk þess lækkuðu erlendir hlutabréfamarkaðir mikið á síðasta fjórðungi ársins. Það hafði aftur þau áhrif að varnarhlutfallið hækkaði verulega.

Óvissa ríkir um hvernig og hvort gera eigi upp tapstöðu á þessum samningum. LH og aðrir lífeyrissjóðir hafa haldið því fram að forsendur hafi brostið fyrir tilvist samninganna í aðdraganda að falli bankanna og við fall þeirra. Til að draga úr óvissu hefur sjóðurinn boðist til að gera samningana upp miðað við tilteknar forsendur. Samkvæmt því væri ógreitt tap af samningunum 1,4 milljarðar kr. og er sú fjárhæð færð í ársreikning sem varúðarfærsla vegna gjaldeyrisvarnarsamninga. Skilanefndir bankanna hafa hins vegar talið að greiða eigi tapstöðu samninga miðað við gengi þess dags sem hver og einn samningur fellur í gjalddaga. Ef miðað er við þá vísitölu og áramótavísitölu vegna samninga, sem um áramót voru enn ekki gjaldfallnir, væri tapstaðan hins vegar 2,9 milljarðar kr. Komi til þess að sjóðurinn þurfi að greiða tapstöðu samninganna þá á hann kröfu á bankana þrjá, samtals að fjárhæð 577,2 milljónir kr. sem nota má til skuldajöfnunar.

Ávöxtun og verðbréfaeign

Nafnávöxtun LH á árinu 2008 var -14,6%. Hrein raunávöxtun sjóðsins, þ.e. raunávöxtun þegar rekstrarkostnaður hefur verið dreginn frá hreinum fjárfestingartekjum, var -26,7% á árinu 2008 samanborið við -1,5% ávöxtun árið áður. Sveiflur í ávöxtun sjóðsins hafa verið talsverðar undanfarin 5 ár en meðaltal hreinnar raunávöxtunar á þeim tíma er -0,1%, en 1,7% sé horft til síðustu 10 ára. Frá árinu 1991 er meðaltal hreinnar raunávöxtunar 3,7% en skv. tryggingafræðilegum forsendum sem sjóðirnir eru gerðir upp samkvæmt er gert ráð fyrir að ávöxtun til langs tíma sé 3,5%.

Á árinu 2008 var raunávöxtun innlendra skuldabréfa sjóðsins -6,0% að teknu tilliti til niðurfærslu, erlendra skuldabréfa 5,9%, innlendra hlutabréfa -96,3%, og erlendra hlutabréfa -25,4% reiknað í íslenskum krónum að teknu tilliti til gjaldeyrisvarna. Í árslok voru hlutabréf 35,6% af verðbréfaeign sjóðsins, en voru 44,6% árið áður. Verðbréfaeign sjóðsins skiptist þannig að 57,9% voru í íslenskum krónum og 42,1% voru í erlendum gjaldmiðlum.

Fjárfestingar

Fjárfestingar sjóðsins, að teknu tilliti til seldra verðbréfa, námu 203,9 millj. kr. á árinu 2008 og skiptust þannig að 122,2 milljónir kr. fóru í innlend skuldabréf, 66,7 milljónir kr. fóru í innlend hlutabréf og 209,0 milljónir kr. fóru í aðrar fjárfestingar. LH var nettó seljandi erlendra hlutabréfa að fjárhæð 172,4 milljónir kr. og nettó seljandi erlendra skuldabréfa að fjárhæð 246,2 milljónir kr. Útlán til sjóðfélaga umfram uppgreiðslur námu 96,8 milljónum kr.

Iðgjöld

Alls greiddu 688 sjóðfélagar iðgjald til LH á árinu 2008 og fækkaði þeim um 7,3% milli ára. Virkir sjóðfélagar voru 628 og fækkaði þeim um 8,8%. Í árslok áttu 3.092 sjóðfélagar skráð réttindi hjá sjóðnum. Lögbundin iðgjöld ársins, ásamt réttindaflutningum og endurgreiðslum, námu 285,6 millj. kr. og jukust um 1,8% milli ára.

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn námu 333 milljónum kr. á árinu 2008, en voru 326 milljónir kr. árið áður. Innborganir annarra launagreiðenda í formi viðbótariðgjalda námu 32,3 milljónum kr. á árinu 2008, en voru 28,5 milljónir kr. árið áður.

Innborganir ríkissjóðs eru vaxtareiknaðar til samræmis við ávöxtun lífeyrissjóðsins og mynda inneign sem er dregin frá skuldbindingum. Innborganir hans hafa engin áhrif á mat á skuldbindingum annarra launagreiðenda komi til uppgjors á þeim. Með aukagreiðslum til sjóðsins er ríkissjóður að dreifa greiðslum á skuldbindingum sínum til lengri tíma en ríkissjóður er bakábyrgur fyrir skuldbindingum sjóðsins ásamt öðrum launagreiðendum. Inneign ríkissjóðs vegna aukagreiðslna nam 11.096 milljónum kr. í árslok 2008 og lækkaði hún um 1.551 milljón kr. milli ára í samræmi við ávöxtun sjóðsins á árinu.

Lífeyrir

Lífeyrisgreiðslur námu 1.366 milljónum kr. á árinu 2008 og hækkuðu um 21% milli ára. Alls fengu 723 einstaklingar greiddan lífeyri úr sjóðnum á árinu en lífeyrisþegum fjölgaði um 11,9% milli ára. Endurgreiðslur launagreiðenda á lífeyrisgreiðslum námu 611 milljónum kr. á árinu og hækkuðu um 17% milli ára.

Rekstrarkostnaður og fjárfestingargjöld

Á árinu 2008 nam rekstrarkostnaður og fjárfestingargjöld 44,3 milljónum kr., en voru 39,4 milljónir kr. árið áður. Hækkunin milli ára er 12,5% og nam kostnaðurinn alls 0,21% af meðaleignum sjóðsins árið 2008. Þar af nam rekstrarkostnaður 0,12% af eignum en var 0,10% af eignum sjóðsins árið á undan. Hækkun kostnaðarhlutfalls skýrist m.a. af lækkun á eignum sjóðsins milli ára.

Tryggingafræðileg úttekt og hrein eign til greiðslu lífeyris

Áfallin skuldbinding sjóðsins í árslok 2008 var 56.950 milljónir kr. miðað við 2% ávöxtun umfram launahækkunar og hækkaði um 14,3% á árinu. Samkvæmt útreikningi tryggingafræðinga eiga launagreiðendur að standa undir 28.475 milljónum kr. af skuldbindingum sjóðsins með greiðslu lífeyrishækkana og hækkaði sú fjárhæð um 12,5% milli ára. Skuldbindingar sem sjóðurinn á sjálfur að standa undir eru því 28.475 milljónir kr. Samkvæmt efnahagsreikningi var hrein eign sjóðsins til greiðslu lífeyris í árslok 19.626 milljónir kr., en var 23.132 milljónir kr. í árslok 2007, sem er 15,2% lækkun milli ára. Eins og fram kom í umfjöllun um iðgjöldin hér að framan hefur ríkissjóður greitt aukaiðgjöld inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn. Í árslok 2008 námu uppfærðar greiðslur ríkissjóðs 11.096 milljónum kr. og inneign annarra launagreiðenda nam 1.551 milljón kr.

Lokaorð

Fjárfestingarstefna LH hefur verið endurskoðuð í framhaldi af falli bankanna. Nauðsynlegt er að halda þeirri vinnu áfram þegar hlutir takast að skýrast frekar. Þá hefur mikil vinna verið lögð í að leggja mat á verðmæti verðbréfa sem óvissa er um.

Þróun verðbréfamarkaða frá áramótum hefur verið sjóðnum óhagstæð sem og breytingar á eignasafni sjóðsins. Fjármálaeftirlitið hefur tekið yfir rekstur Straums og SPRON. Í uppgjöri sjóðsins fyrir árið 2008 er tekið tillit til þessa og hafa hlutabréf og víkjandi bréf á þessi fyrirtæki verið afskrifuð. Þá hafa verðbréf haldið áfram að lækka frá áramótum. Gengi erlendra gjaldmiðla hefur lækkað gagnvart íslensku krónunni með tilheyrandi áhrifum á eignasafn sjóðsins. Óvissa á innlendum verðbréfamarkaði er mikil í upphafi árs og gjaldeyrishöft hafa áhrif á stýringu eigna. Það er því

að mörgu að hyggja fyrir stjórnendur Lífeyrissjóðsins í staðfesta hér með ársreikning sjóðsins fyrir árið 2008
upphafi nýs árs eftir erfiðasta ár í sögu sjóðsins. Stjórn með undirskrift sinni.
Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga og framkvæmdastjóri framkvæmdastjóri

Stjórn Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga og framkvæmdastjóri staðfesta hér með
ársreikning sjóðsins fyrir árið 2008 með undirskrift sinni.

Reykjavík 25. mars 2009.

Marianna Jónasdóttir, stjórnarformaður, Elsa B. Friðfinnsdóttir, Jón Aðalbjörn Jónsson og Oddur Gunnarsson.

Haukur Hafsteinsson, framkvæmdastjóri.

Áritun endurskoðenda

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga fyrir árið 2008. Ársreikningurinn hefur að geyma skýrslu stjórnenda, rekstrarreikning, efnahagsreikning, yfirlit um sjóðstreymi, upplýsingar um mikilvægar reikningsskilaaðferðir og aðrar skýringar.

Ábyrgð stjórnenda á ársreikningnum

Stjórnendur eru ábyrgir fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög um ársreikninga og fjárreiður ríkisins. Samkvæmt því ber þeim að skipuleggja, innleiða og viðhalda innra eftirliti sem varðar gerð og framsetningu ársreiknings þannig að hann sé í meginatriðum án verulegra annmarka. Ábyrgð stjórnenda nær einnig til þess að beitt sé viðeigandi reikningsskilaaðferðum og mati miðað við aðstæður.

Ábyrgð endurskoðenda

Ábyrgð okkar felst í því álitum sem við látum í ljós á ársreikningnum á grundvelli endurskoðunarinnar. Endurskoðað var í samræmi við góða endurskoðunarvenju og ákvæði laga um Ríkisendurskoðun. Samkvæmt því ber okkur að fara eftir settum siðareglum og skipuleggja og haga endurskoðuninni þannig að nægjanleg víska fái um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka.

Endurskoðunin felur í sér aðgerðir til að staðfesta fjárhæðir og aðrar upplýsingar í ársreikningnum. Val endurskoðunaraðgerða byggir á faglegu mati endurskoðandans, meðal annars á þeirri áhættu að verulegir annmarkar séu á ársreikningnum. Endurskoðunin felur einnig í sér mat á þeim reikningsskila- og matsaðferðum sem stjórnendur nota við gerð ársreikningsins sem og mat á framsetningu hans í heild.

Við teljum að við endurskoðunina hafi verið aflað nægjanlegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Álit

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af afkomu Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga á árinu 2008, efnahag hans 31. desember 2008 og breytingu á handbæru fé á árinu 2008, í samræmi við lög um ársreikninga og fjárreiður ríkisins.

Ábending

Án þess að gera fyrirvara við álit okkar þá viljum við vekja athygli á umfjöllun um stöðu skiptasamninga í skýringum 5 og 6 og óvissu um mat á verðbréfasafni sjóðsins. Þessi óvissa getur leitt til þess að greiðslur lífeyris í framtíðinni verði aðrar en gert er ráð fyrir í tryggingafræðilegum útreikningum.

Ríkisendurskoðun, 25. mars 2009

Sveinn Arason, ríkisendurskoðandi

Yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris fyrir árið 2008

	Skýring	2008	2007
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga		81.140	83.112
Iðgjöld launagreiðenda		204.434	197.339
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		0	(22)
Lífeyrishækkningar		611.251	522.481
Uppgreiddar lífeyrisskuldbindingar	9	2.074	3.128
Innborganir launagreiðenda inn á skuldbindingar	10	363.303	354.233
Iðgjöld alls		1.262.201	1.160.272
Lífeyrir			
Lífeyrir	11	1.365.662	1.129.044
Kostnaður vegna örorkumats		120	95
Lífeyrir alls		1.365.782	1.129.139
Fjárfestingartekjur			
Tekjur af eignarhlutum	12	(2.622.718)	224.034
Vaxtatekjur og gengismunur	13	2.159.807	769.432
Breytingar á niðurfærslu	4,7	(1.443.996)	(740)
Varúðarfærsla vegna framvirkra samninga	5	(1.451.401)	0
Fjárfestingartekjur alls		(3.358.307)	992.726
Fjárfestingargjöld			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður		17.057	15.830
Önnur fjárfestingargjöld	8	832	837
Fjárfestingargjöld alls		17.889	16.667
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður		25.438	21.765
Annar rekstrarkostnaður		989	950
Rekstrarkostnaður alls		26.426	22.715
Hækkun á hreinni eign á árinu			
		(3.506.203)	984.476
Hrein eign frá fyrra ári			
		23.132.282	22.147.805
Hrein eign í árslok til greiðslu lífeyris			
		19.626.079	23.132.282

Efnahagsreikningur 31.12.2008

Eignir	Skýring	2008	2007
Fjárfestingar			
Húseign og lóð	3,11	14.005	14.256
Verðbréf með breytilegum tekjum	12	8.554.722	10.835.617
Verðbréf með föstum tekjum	13	9.459.057	9.928.313
Veðlán	13	2.683.021	2.363.629
Fjárfestingar alls		20.710.805	23.141.815
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur	14	146.492	25.175
Ýmsar kröfur		10.079	0
Kröfur alls		156.571	25.175
Aðrar eignir			
Rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir	3,11	1.107	1.461
Sjóður og bankareikningar		265.007	40.349
Aðrar eignir alls		266.114	41.810
Eignir samtals		21.133.490	23.208.800
Skuldir			
Skuldbindingar			
Áfallin lífeyrisskuldbinding		7.359	6.426
Skuldbindingar alls		7.359	6.426
Viðskiptaskuldir			
Aðrar skuldir	15	48.652	70.092
Varúðarfærsla vegna framvirkra samninga		1.451.401	0
Viðskiptaskuldir alls		1.500.053	70.092
Skuldir samtals		1.507.411	76.519
Hrein eign til greiðslu lífeyris		19.626.079	23.132.282
Eignir utan efnahagsreiknings			
Krafa á launagreiðendur skv. 20. gr. laga nr. 2/1997	18,19	28.474.890	25.309.655

Sjóðstreymi 2008

	2008	2007
Inngreiðslur		
lögjöld	1.140.884	1.145.875
Fjárfestingartekjur	335.709	237.764
Afborganir verðbréfa	1.264.997	875.971
Seld verðbréf með breytilegum tekjum	875.963	3.800.332
Seld verðbréf með föstum tekjum	892.295	338.089
Inngreiðslur	4.509.847	6.398.032
Útgreiðslur		
Lífeyrir	1.346.730	1.124.359
Fjárfestingargjöld	17.137	16.667
Rekstrarkostnaður	25.298	20.876
Greiðsla hlaupareikningsskuldar	0	42.469
Innlausn skiptasamninga	799.671	0
Útgreiðslur	2.188.835	1.204.371
Ráðstöfunarfé til kaupa á verðbréfum og annarri fjárfestingu	2.321.011	5.193.660
Kaup á verðbréfum og önnur fjárfesting		
Kauf á verðbréfum með breytilegum tekjum	988.752	4.101.178
Kauf á verðbréfum með föstum tekjum	817.200	561.093
Ný veðlán og útlán	290.017	490.565
Varanlegir rekstrarfjármunir	383	476
Ráðstöfun alls	2.096.353	5.153.311
Hækkun á handbæru fé	224.658	40.349
Handbært fé í ársbyrjun	40.349	0
Handbært fé í árslok	265.007	40.349

Skýringar með ársreikningi 2008

Reikningskilaaðferðir

1. Starfsemi

Ársreikningur Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga (LH) er saminn í samræmi við reglur nr. 55/2000 um ársreikninga lífeyrissjóða sem settar eru af Fjármálaeftirlitinu á grundvelli laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.

Iðgjald til LH er 12% af dagvinnulaunum, vaktálagi, persónuuppbót og orlofsuppbót. Réttindi sjóðfélaga miðast við þann tíma sem greitt hefur verið í sjóðinn, ásamt starfshlutfalli. Almennur réttur til tóku ellilífeyris er við 65 ára aldur. Sjóðfélögum er þó heimilt að hefja tóku lífeyris fyrr ef samanlagður sjóðfélagaaldur hans og lífaldur er 95 ár eða meira (95 ára regla), en þó aldrei fyrr en hann er orðinn 60 ára. Lífeyrir reiknast sem hlutfall af launum við starfslok eða í ákveðnum tilvikum af launum vegna 10 ára í hærra launuðu starfi. Eftir það taka lífeyrisgreiðslur mið af dagvinnulaunum eftirmanns í starfi eða breytingum sem verða að meðaltali á föstum launum opinberra starfsmanna fyrir dagvinnu, samkvæmt svokallaðri meðaltalsreglu. Með lagabreytingum sem tóku gildi við upphaf árs 1997 gátu lífeyrisþegar LH valið hvort breytingar á lífeyrisgreiðslum þeirra fylgdu launum eftirmanns í starfi eða meðalbreytingum sem verða á launum opinberra starfsmanna fyrir dagvinnu.

2. Fjárfestingar

Til verðbréfa með breytilegum tekjum teljast innlend og erlend hlutabréf og hlutdeildarskírteini verðbréfasjóða. Erend verðbréf sjóðsins eru skráð á skipulegum verðbréfamörkuðum og því eignfærð á markaðsverði miðað við síðasta skráða gengi þeirra í árslok. Verðbréfin eru umreiknuð í íslenskar krónur á kaupgengi skv. Seðlabanka Íslands í árslok. Innlend hlutabréf sjóðsins sem skráð eru í Kauphöll Íslands eru eignfærð á markaðsverði í árslok, en óskráð hlutabréf á kostnaðarverði eða áætluðu gangvirði ef það er lægra. Fjárfestingar í framtakssjóðum eru færðar til eignar á uppfærðu kaupverði skv. upplýsingum frá vörsluaðilum.

Til verðbréfa með föstum tekjum teljast innlend og erlend skuldabréf og önnur verðbréf með föstum vöxtum eða með tiltekna vaxtaviðmiðun. Til veðlana teljast innlend skuldabréfalán með veði í fasteign. Verðbréf með föstum tekjum eru færð til eignar með áföllnum verðbótum miðað við vísitölu sem tók gildi 1. janúar 2009 og vöxtum m.v. vaxtakjör verðbréfanna að teknu tilliti til ávöxtunarkröfu þeirra á kaupdegi. Áföllin eða gengisaukinn sem myndast við kaup verðbréfanna eru færð í ársreikninginn á afborgunartíma þeirra miðað við virka vexti. Verðbréf í erlendum gjaldmiðlum eru umreiknuð í íslenskar krónur á kaupgengi skv. Seðlabanka Íslands í árslok. Höfuðstólstryggð skuldabréf, sem taka mið af hækkun erlendra hlutabréfavísitalna og eru með vörn ef vísitalan lækkar niður fyrir áður tryggt vísitölugildi, eru færð á hæsta tryggða vísitölugildi.

3. Varanlegir rekstrarfjármunir

Fasteign og aðrir varanlegir rekstrarfjármunir eru færðir á framreiknuðu stofnverði eins og það stóð í lok árs 2001. Kaup ársins 2008 eru færð á kostnaðarverði.

Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundraðshluti af stofnverði. Afskriftir vegna kaupa ársins 2008 reiknast hlutfallslega eftir eignarhaldstíma innan ársins. Afskriftarhlutföll eru eftirfarandi: fasteign 1,5%, tölvubúnaður 33,3%, aðrir rekstrarfjármunir 10-15%.

Mat stjórnenda og ályktanir við beitingu reikningskilaaðferða

4. Virðisrýrnun útlána og krafna

Verðbréfasafn Lífeyrissjóðsins hefur verið yfirfarið og mat lagt á virðisrýrnun þess. Áður en ákvörðun var tekin um færslu virðisrýrnunar var lagt mat á hlutlæg gögn sem gefa til kynna lækkun á væntu framtíðarsjóðstreymi. Matið byggðist ýmist á áætlaðri virðisrýrnun einstakra lána eða á safni lána. Þetta geta verið margs konar vísbendingar um breytingar á greiðslugetu lántakenda, bæði formlegar og óformlegar, og einnig breytingar á efnahagsástandi.

5. Afleiðusamningar

Framvirkir gjaldmiðlaskiptasamningar eru gerðir til að draga úr gjaldeyrisáhættu sjóðsins og til að draga úr misvægi á gjaldmiðlasamsetningu erlendra verðbréfaeignar sjóðanna gagnvart gengisvog íslensku krónunnar. Lífeyrissjóðurinn var með afleiðusamninga við Glitni, Kaupþing og Landsbanka. Í aðdraganda að falli bankanna og við fall þeirra brustu forsendur fyrir þessum samningum. Sjóðurinn hefur boðist til að gera þessa samninga upp með tilteknum hætti í tengslum við uppgjör á kröfum hans á hendur bönkunum, þrátt fyrir að óvissa sé um lagalega skyldu til þess. Óvissa er um greiðsluskyldu sjóðsins og ef svo er þá er einnig óljóst við hvaða tíma og gengi á að miða. Miðað við tilboð Lífeyrissjóðsins er staða vegna þessara samninga 1,4 milljarðar kr. en frá þeirri fjárhæð á eftir að draga verðmæti skuldabréfa sem koma til skuldajöfnunar. Til viðbótar er þessi fjárhæð vaxtareiknuð frá falli bankanna til áramóta um 30,4 milljónir kr. Skilanefndir bankanna hafa gert kröfu um að samningarnir verði gerðir upp miðað við gengi á gjalddaga. Miðað við það og að samningar sem ekki voru fallnir í gjalddaga um áramót verði gerðir upp á gengi í árslok, væri skuldin 2,9 milljarðar kr. en eins og áður sagði á eftir að taka tillit til skuldajöfnunar.

6. Skuldajöfnun

Lífeyrissjóðurinn á 1,1 milljarðs kr. kröfu á Glitni, Kaupþing og Landsbanka, en þar af eru 500,4 milljónir kr. víkjandi lán. Mismunur þarna á milli eru skuldabréf að fjárhæð 577,2 milljónir kr. sem gera má ráð fyrir að verði skuldajafnað á móti tapstöðu á afleiðusamningum verði niðurstaðan sú að sjóðurinn þurfi að greiða hana. Hver niðurstaðan varðandi skuldajöfnunina og uppgjör afleiðusamninga verður getur því haft veruleg áhrif á fjárhagsstöðu sjóðsins. Auk víkjandi bréfa á hendur fyrrnefndum þremur bönkum átti Lífeyrissjóðurinn einnig víkjandi bréf á Straum og SPRON, samtals að fjárhæð 141,4 milljónir kr.

7. Niðurfærsla verðbréfa með föstum tekjum

Við fall bankanna varð ljóst að veruleg virðisrýrnun gæti orðið á skuldabréfum á ýmis fyrirtæki. Ýmsir útgefendur skuldabréfa hafa óskað eftir frestun á greiðslu afborgana og vaxta, nokkrir hafa óskað eftir greiðslustöðvun og aðrir verið teknir til gjaldþrotaskipta. Vegna þessa hafa skuldabréf sjóðsins verið færð niður um 801,6 milljónir kr. Myndaður hefur verið mótreikningur sem nemur þessari fjárhæð til að mæta kröfum sem kunna að tapast. Takmarkaðar upplýsingar eru í sumum tilvikum um þessar eignir og óvissa mikil. Endanleg niðurstaða um verðmæti eignanna kann því að verða önnur en gert er ráð fyrir í þessu uppgjóri.

Auk framangreindrar niðurfærslu skuldabréfa hafa víkjandi skuldabréf á Kaupþing, Landsbanka, Glitni, Straum og SPRON verið færð niður að fullu sbr. skýringarlið 6.

8. Fjárfestingargjöld og rekstrarkostnaður

Rekstrarkostnaði sjóðsins er skipt í fjárfestingargjöld og rekstrarkostnað eftir því hvort um er að ræða kostnað við eignaumsýslu eða annan rekstur sjóðsins.

Meðal annarra fjárfestingargjalda eru 811 þúsund kr. útlagður kostnaður vegna umsýslu lána. Þessi kostnaður er endanlega greiddur af lántakendum (sjá aðrar tekjur af lánastarfsemi í skýringarlið 13).

Umsýslu- og viðskiptakostnaður vegna erlendra sérgreindra hlutabréfasafna og viðskiptakostnaður vegna innlendra hlutabréfaviðskipta nam 15,2 millj. kr. á árinu 2008 en 26,2 millj. kr. árið áður. Umsýslu- og viðskiptakostnaður er bókfærður á móti vaxtatekjum viðkomandi verðbréfa. Þá er ótalinn umsýslu- og viðskiptakostnaður vegna hlutdeildarskírteina í verðbréfasjóðum en kostnaðarupplýsingar fást ekki gefnar upp eða liggja ekki fyrir hjá viðkomandi vörsluaðilum og er sá kostnaður því jafnframt innifalinn í vaxtatekjum viðkomandi sjóða.

Lðgjöld

9. Uppgreiddar lífeyrisskuldbindingar

Uppgjör launagreiðenda á skuldbindingum sínum við sjóðinn námu 2.074 þúsundum kr. á árinu 2008. Um var að ræða uppgjör lífeyrisskuldbindinga vegna réttindaávinnslu á árinu 2008.

10. Innborganir launagreiðenda inn á skuldbindingar

	2008	2007
Innborganir ríkissjóðs inn á bakábyrgð vegna skuldbindinga	333.025	325.777
Viðbótarframlög ýmissa launagreiðenda, innborgun inn á skuldbindingar	30.277	28.456
	363.303	354.233

Lífeyrir

11. Lífeyrisgreiðslur

Sundurliðun lífeyrisgreiðslna eftir tegundum lífeyris:

	2008	2007
Ellilífeyrir	1.185.700	981.135
Örorkulífeyrir	138.647	114.099
Makalífeyrir	39.223	31.627
Barnalífeyrir	2.092	2.182
	1.365.662	1.129.044

Fjárfestingartekjur

12. Fjárfestingartekjur af eignarhlutum sundurliðast þannig:

	2008	2007
Af innlendum hlutabréfum	(3.445.104)	167.821
Af erlendum hlutabréfum	822.386	56.213
	(2.622.718)	224.034

Undir tekjur af eignarhlutum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og óinnleystur gengismunur af hlutabréfum, bæði vegna breytinga á gengi bréfanna og gengi erlendra gjaldmiðla.

13. Vaxtatekjur og gengismunur sundurliðast þannig:

	2008	2007
Af veðlánnum	506.385	218.077
Af öðrum skuldabréfum	1.991.968	951.253
Af framvirkum skiptasamningum	(759.207)	140.011
Af hlutdeildarskírteinum	260.015	(522.844)
Af bankainnistæðum o.fl.	156.313	(24.318)
Lántökugjöld og aðrar tekjur af lánastarfsemi	4.615	7.086
Dráttarvextir	(282)	167
	2.159.807	769.432

Undir vaxtatekjur og gengismun falla vaxtatekjur af verðbréfum með föstum tekjum, veðlánnum, bundnum bankainnstæðum, framvirkum skiptasamningum, vaxtatekjur af iðgjöldum og veltiinnlánnum auk tekna af lánastarfsemi. Þá fellur undir þennan lið gengismunur af verðbréfum með föstum tekjum í erlendum gjaldmiðlum og breytingar á verði innlendra og erlendra hlutdeildarskírteina.

Fjárfestingar

14. Varanlegir rekstrarfjármunir

Varanlegir rekstrarfjármunir og afskriftir þeirra, sem reiknaðar eru sem fastur árlegur hundraðshluti, greinast þannig:

	Fasteign	Aðrir rekstrarfjármunir	Samtals
Heildarverð 1.1.2008	16.754	4.628	21.382
Viðbætur á árinu	0	383	383
Heildarverð 31.12.2008	16.754	5.011	21.765
Afskrifað áður	2.497	3.167	5.664
Afskrifað á árinu	251	737	989
Afskrifað samtals	2.748	3.905	6.653
Bókfært verð 31.12.2008	14.005	1.107	15.112
Afskriftarhlutföll 2008 eru eftirfarandi:	1,5%	10-33%	

Bókfærð fasteign er hlutdeild Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga í skrifstofuhúsnæði Lífeyrissjóða Bankastræti 7 á 2.-4. hæð. Eignarhlutdeild Lífeyrissjóða Bankastræti 7 skv. eignaskiptasamningi um húseignina er 53,98% og er fasteignamat þess eignarhluta 141,7 millj. kr., lóðarmat 25,2 millj. kr. og brunabótamat 260,2 millj. kr. skv. opinberum skráum í árslok 2008. Hlutdeild LH í fasteigninni er 10% og er samsvarandi fasteignamat 14,2 millj. kr., lóðarmat 2,5 millj. kr. og brunabótamat 26,0 millj. kr.

Eign Lífeyrissjóða Bankastræti 7 í fasteigninni skiptist þannig:

A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins	45%
B-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins	45%
Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga	10%

15. Verðbréf með breytilegum tekjum

Erlend verðbréf eftir fjárvörsluaðilum:

Hlutabréf:	2008	2007
Sampo OYJ-A SHS	9.695	0
	9.695	0
Sérgreind hlutabréfasöfn:	2008	2007
EFG Global Equity	99.810	95.507
MFS Institutional Advisors	909.637	704.038
Morgan Stanley	1.159.915	1.014.964
	2.169.362	1.814.509
Hlutdeildarskírteini í hlutabréfasjóðum:	2008	2007
ACM Global Growth Trends	748.210	811.828
ACM Global Value	701.962	656.788
Dexia Fund SRI Fund	0	64.664
Glitnir Fim Mondo	60.673	64.585
JP Morgan Global Dynamic Fund	603.079	564.063
Schroder Global Sigma	580.916	497.689
Schroder Global Quant Value	149.362	133.448
Seilern Stryx fund	69.037	53.378
Sparinvest Global Value	20.018	18.530
State Street Enhanced Fund - Europe	275.793	270.418
State Street Enhanced Fund - North America Enhanced	392.963	334.755
State Street Enhanced Fund - Pacific	119.512	97.233
T. Rowe Price US Large Growth	48.511	97.172
T. Rowe Price US Small Cap Fund	110.031	38.194
Templeton Growth Fund	313.801	365.803
Vanguard Global Enhanced	61.921	53.922
Vanguard Global Stock Index	743.108	743.972
	4.998.897	4.866.441

Hlutdeildarskírteini í framtaks- og fasteignasjóðum:	2008	2007
Alþjóða Fasteignasjóðurinn	37.237	7.519
Alþjóða Framtakssjóðurinn	41.801	26.485
Alþjóða Framtakssjóðurinn II	44.832	23.086
Black Rock Diversified Private Equity III	30.959	9.789
Black Rock Private Opportunity Fund II	95.426	42.220
Brú Venture Capital II	31.854	26.963
DLJ Merchant Banking Partners	100.412	32.859
Kaupþing Capital Partners II	12.957	0
Landsbanki Private Equity II	17.437	0
LGT Crown European Private Equity Fund	36.967	13.221
Morgan Stanley Emerging Private Markets	20.841	10.139
Morgan Stanley Private Equity II	69.386	23.329
Morgan Stanley Private Equity III	130.335	39.296
Morgan Stanley Private Markets IV	7.818	0
Partners Group	65.771	23.352
Private Opportunity Ventures	5.520	3.910
Schroder Private Equity II	116.493	59.431
Schroder Private Equity III	155.566	53.776
Schroder Private Equity IV	27.491	6.380
SVG Asia Fund of Funds	3.296	0
SVG Diamond Private Equity III	36.200	12.466
Templeton Real Estate fund	60.503	28.938
	1.149.104	443.157
Hlutdeildarskírteini í erlendum skuldabréfasjóðum:	2008	2007
ISB Global Fixed Income	0	17.452
Landsbankinn Diversified Yield	221	14.805
Payden & Rygel Global Fixed Income	0	54.651
	221	86.908
Erlend verðbréf með breytilegum tekjum alls	8.327.279	7.211.014

Í sérgreindu hlutabréfasöfnunum eru eingöngu hlutabréf í markaðsskráðum stórum erlendum hlutafélögum og er eignarhluti sjóðsins í hverju félagi fyrir sig óverulegur.

Lífeyrissjóðurinn hefur skuldbundið sig til fjárfestingar í framtakssjóðum fyrir samtals 2,4 milljarða kr. og þar af hefur sjóðurinn fjárfest í sjóðunum fyrir 1,2 milljarða kr. Sjóðurinn á því eftir að fjárfesta fyrir 1,2 milljarða kr. og kemur þessi fjárhæð til greiðslu á næstu árum.

Innlend verðbréf:

Skráð innlend hlutabréf:	Eignarhl.	2008	2007
Alfesca (áður SÍF hf.)	0,12%	30.660	918
Atorka Group hf.	0,01%	224	52.484
Bakkavör Group hf.	0,39%	20.728	453.342
Exista hf.	0,10%	548	252.571
FL Group hf.	0,00%	0	80.819
Flaga Group hf.	0,00%	0	4.918
Glitnir (áður Íslandsbanki hf.)	0,00%	0	299.736
Hf. Eimskipafélag Íslands	0,00%	0	469
Icelandair Group Holding hf.	0,00%	0	544
ICEQ verðbréfasjóður	0,00%	0	4.207
Kaupþing banki hf.	0,00%	0	1.488.243
Landsbanki Íslands hf.	0,00%	0	698.821
Marel hf.	0,17%	73.733	78.636
Straumur-Burðarás fjárfestingarbanki hf.	0,00%	0	167.347
Teymi hf. (áður Kögung hf.)	0,00%	0	631
Össur hf.	0,16%	67.036	40.879
		192.930	3.624.564
Óskráð innlend hlutabréf:	Eignarhl.	2008	2007
Eignarh.fél. Isj. verðbr.þing ehf.	0,80%	35	39
		35	39
Hlutdeildarskírteini í framtakssjóðum:			
Auður Capital		218	0
		218	0
Hlutdeildarskírteini í skuldabréfasjóðum:			
Virðing veðskuldabréfasjóður		34.260	0
		34.260	0
Innlend verðbréf með breytilegum tekjum alls		227.443	3.624.603
Verðbréf með breytilegum tekjum alls		8.554.722	10.835.617

Þau hlutabréf sem skráð eru á opinberum markaði eru metin á markaðsverði í árslok 2008.

16. Verðbréf með föstum tekjum og veðlán

Verðbréf með föstum tekjum og veðlán greinast þannig:

	2008	%	2007	%
Veðskuldabréf	2.683.021	22,1%	2.363.629	19,2%
Ríkistryggð bréf	4.323.805	35,6%	3.738.739	30,4%
Sveitarfélög	1.321.533	10,9%	1.123.596	9,1%
Lánastofnanir	1.730.210	14,2%	2.499.502	20,3%
Fyrirtæki	2.083.510	17,2%	2.566.475	20,9%
	12.142.079	100,0%	12.291.942	100,0%

Áætlað markaðsverð verðbréfa með föstum tekjum nam 10.753 millj. kr. í árslok 2008.

Veðskuldabréf í árslok 2008 eru lán til sjóðfélaga.

Sundurliðun verðbréfa með föstum tekjum og veðlána eftir formi verðtryggingar:

	2008	2007
Verðtryggt, vísitala neysluverðs	11.072.018	11.003.160
Tengt erlendum vísitölum	773.743	941.076
Gengistryggð	296.317	347.706
	12.142.079	12.291.942

Sundurliðun erlendra eigna eftir myntum:

	2008	2007
Bandaríkjadollar	85,6%	89,7%
Evra	12,8%	9,0%
Japanskt jen	1,4%	1,3%
Sterlingspund	0,2%	0,0%
	100,0%	100,0%

Sundurliðun erlendra hlutdeildarskírteina og sérgreindra safna eftir landsvæðum:

	2008	MSCI World Index	2007	MSCI World Index
Norður-Ameríka	52,0%	54,0%	48,8%	50,6%
Evrópa	33,5%	30,0%	36,0%	33,7%
Kyrrahafslönd	11,5%	16,0%	11,0%	15,7%
Þróunarmarkaðir	3,5%	0,0%	4,2%	0,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kröfur

17. Kröfur á launagreiðendur

Kröfur á launagreiðendur skiptast þannig:

	2008	2007
Kröfur vegna lífeyrishækkana	129.899	7.669
Áætluð óinnheimt iðgjöld í árslok	13.370	13.370
Ógreidd skuldbinding v/uppgjörs fyrirtækja (sbr. skýringarl. 6)	3.046	3.046
Vangreidd iðgjöld	1.306	1.091
	147.620	25.175

Viðskiptaskuldir

18. Aðrar skuldir

Aðrar skuldir skiptast þannig:

	2008	2007
Staðgreiðsla skatta af lífeyrisgreiðslum í desember	48.316	29.263
Ógreidd verðbréfakaup	30.377	0
Nettó staða framvirkra samninga	1.421.023	40.464
Aðrar skuldir	336	365
	1.500.053	70.092

Launakostnaður og fjöldi starfsmanna

19. Launakostnaður og fjöldi starfsmanna

Hlutdeild sjóðsins í heildarlaunakostnaði Lífeyrissjóða Bankastræti 7 nam 23,2 millj. kr. árið 2008. Hann skiptist þannig að heildarlaun voru 19,4 millj. kr. og launatengd gjöld 3,8 millj. kr. Stöðugildi hjá Lífeyrissjóðum Bankastræti 7 voru 39,8 á árinu 2008 og hlutdeild sjóðsins metin 3,1 stöðugildi.

20. Laun til stjórnar, framkvæmdastjóra og endurskoðenda

Heildarlaun til stjórnar og framkvæmdastjóra sjóðsins á árinu 2008 greinast þannig:

Ásta Möller, stjórnarformaður 2008	996
Elsa B. Friðfinnsdóttir	498
Jóhannes Pálmason	498
Marianna Jónasdóttir	749
Varamenn í stjórn:	
Jón A. Jónsson	75
Sigrún Valgerður Ásgeirsdóttir	13
Samtals greiðslur til stjórnarmanna	2.828
Haukur Hafsteinsson, framkvæmdastjóri LSR og LH	19.988

Hlutdeild Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga í launakostnaði framkvæmdastjóra nam 1.553 þúsund kr.

Þóknun til Deliotte hf. á árinu 2008 vegna innri endurskoðunar hjá LSR og LH nam 4.173 þúsund kr., þar af var hlutdeild LH 325 þúsund kr.

Ríkisendurskoðun sér um fjárhagsendurskoðun sjóðsins sbr. 9. gr. laga nr. 1/1997 án sérstakrar þóknunar. Á árinu 2008 voru unnir samtals 569 tímar vegna fjárhagsendurskoðunar hjá LSR og LH, sem samsvarar til reiknaðs endurgjalds að fjárhæð 4,4 millj. kr. og er sá kostnaður borinn uppi af fjárveitingu til Ríkisendurskoðunar á fjárlögum.

Tryggingafræðileg úttekt

21. Tryggingafræðileg úttekt

Stjórn Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga fól Talnakönnun hf. að gera tryggingafræðilega úttekt á stöðu sjóðsins miðað við árslok 2008. Í úttektinni er miðað við 2% ávöxtun umfram launahækkningar.

Samkvæmt útreikningi Talnakönnunar hf. er áfallin skuldbinding sjóðsins 56.950 millj. kr. og eiga launagreiðendur að standa undir 28.475 millj. kr. af þeirri fjárhæð með greiðslu lífeyrishækkana, sbr. 1. mgr. 20. gr. laga um sjóðinn nr. 2/1997. Skuldbindingar sem sjóðurinn á sjálfur að standa undir eru því 28.475 millj. kr. Eignir sjóðsins skv. efnahagsreikningi eru 19.626 millj. kr. og endurmat 562 millj. kr. Það sem á vantar, eða 8.286 millj. kr., er á ábyrgð ríkissjóðs og annarra launagreiðenda sem greiða iðgjöld til sjóðsins skv. 18. gr. laga hans.

Helstu niðurstöður tryggingafræðilegrar úttektar eru að öðru leyti þessar:

Eignir:	Áfallin skuldbinding	Framtíðar-skuldbinding	Heildar-skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris	19.626.079	0	19.626.079
Núvirði verðbréfa	962.494	0	962.494
Fjárfestingargjöld	(400.082)	0	(400.082)
Núvirði framtíðariðgjalda	0	2.153.666	2.153.666
Eignir samtals	20.188.491	2.153.666	22.342.156
Skuldbindingar:			
Ellilífeyrir	50.514.640	5.264.101	55.778.742
Örorkulífeyrir	4.414.482	1.293.999	5.708.482
Makalífeyrir	1.591.630	93.022	1.684.652
Barnalífeyrir	5.083	0	5.083
Rekstrarkostnaður	423.944	195.894	619.838
Skuldbindingar samtals	56.949.780	6.847.017	63.796.796
Eignir umfram skuldbindingar	(36.761.289)	(4.693.351)	(41.454.640)
Í hlutfalli af skuldbindingum	-64,6%	-68,5%	-65,0%

Áfallin skuldbinding hækkar úr 49.823 millj. kr. í 56.950 millj. kr. sem er 14,3% hækkun milli ára. Heildarskuldbinding sjóðsins hækkar milli ára úr 56.551 millj. kr. í 63.797 millj. kr. eða um 12,8%.

Lífeyrisréttindi í sjóðnum eru reiknuð sem hlutfall af dagvinnulaunum sjóðfélaga og þegar launin hækka þá hækkar skuldbinding sjóðsins í sama hlutfalli og launin. Almennt er tekið tillit til þessa í tryggingafræðilegum forsendum og er því venjulega miðað við dagvinnulaun í lok hvers úttektarárs.

22. Ábyrgð launagreiðenda og ríkissjóðs á lífeyrisskuldbindingum

Utan efnahagsreiknings er getið um skuldbindingar launagreiðenda vegna lífeyrishækkana samkvæmt 1. mgr. 20. gr. laga um lífeyrissjóðinn nr. 2/1997. Samkvæmt útreikningi Talnakönnunar hf. voru ógreidd framlög launagreiðenda vegna lífeyrishækkana metin 28.475 millj. kr. í árslok 2008. Þessar skuldbindingar voru metnar 25.310 millj. kr. í árslok 2007. Hækkunin milli árána 2007 og 2008 er því 3.165 millj. kr. eða 12,5%.

Kennitölur LH

	2008	2007	2006	2005	2004
Ávöxtun					
Nafnávöxtun	-14,64%	4,41%	18,93%	18,52%	13,80%
Raunávöxtun	-26,64%	-1,37%	11,20%	13,81%	9,51%
Hrein raunávöxtun	-26,73%	-1,47%	11,09%	13,67%	9,37%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	-0,06%	8,76%	8,53%	6,11%	3,58%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára	1,71%	5,59%	6,36%	5,82%	5,12%
Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar					
Skráð verðbréf með breytilegum tekjum	37,8%	45,7%	48,3%	40,6%	40,4%
Skráð verðbréf með föstum tekjum	42,0%	39,0%	38,8%	46,2%	44,2%
Óskráð verðbréf með breytilegum tekjum	3,5%	1,2%	0,5%	0,1%	0,3%
Óskráð verðbréf með föstum tekjum	3,7%	3,9%	3,8%	3,7%	4,7%
Veðlán	13,0%	10,2%	8,6%	9,4%	10,5%
Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum	57,9%	66,5%	64,1%	69,1%	73,6%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	42,1%	33,5%	35,9%	30,9%	26,4%
Rekstrarkostnaður					
Rekstrarkostnaður í % af eignum	0,12%	0,10%	0,10%	0,12%	0,13%
Fjöldatalningar					
Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga	628	689	740	765	815
Meðalfjöldi lífeyrisþega	644	589	555	521	487
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir	86,8%	86,9%	85,1%	86,4%	87,2%
Örorkulífeyrir	10,2%	10,1%	11,7%	10,6%	10,2%
Makalífeyrir	2,9%	2,8%	3,0%	2,9%	2,5%
Barnalífeyrir	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt					
Eignir umfram heildarskuldbindingar	-65,0%	-54,2%	-53,9%	-55,2%	-59,5%
Eignir umfram áfallnar skuldbindingar	-64,6%	-52,3%	-50,9%	-52,1%	-57,4%

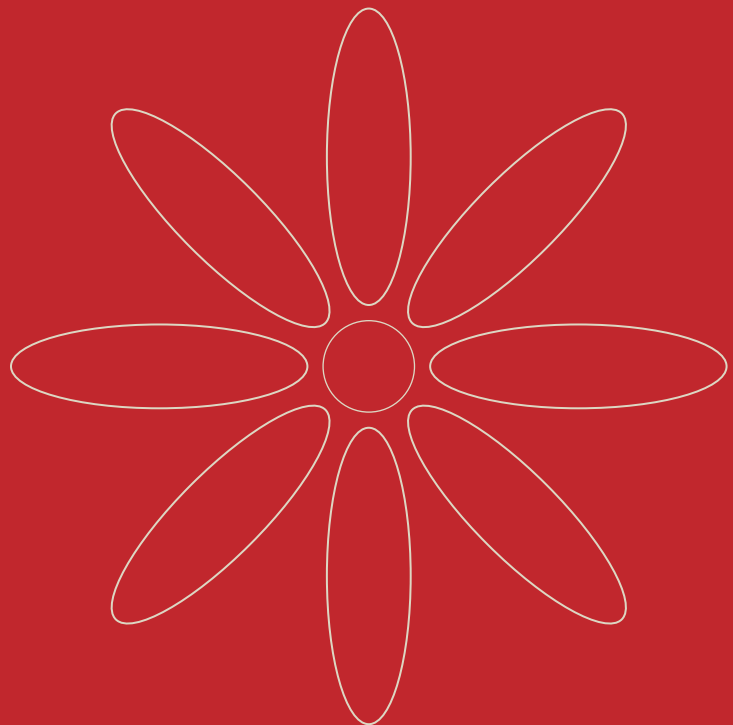
Frá árslokum 1998 til loka árs 2008 hafa samanlagðar eignir LSR og LH aukist úr 44,5 milljörðum kr. í 306,5 milljarða kr. og hafa því tæplega áttfaldast á undanföörnum 10 árum. Það jafngildir því að árleg meðalaukning eigna hafi verið 21,3%.

The principal role of the Pension Fund for State Employees (LSR) and the Pension Fund for Nurses (LH) is to pay pensions to its members upon retirement and throughout their lives and ensure their families with a pension following a loss of income due to an impaired ability to work or due to death.

Consolidated Statement 2008

The Pension Fund for State Employees (LSR)
The Pension Fund for Nurses (LH)

Statement of changes in net assets available for benefits 2008

	LSR 2008	LH 2008	Total LSR & LH	
			2008	2007
Contributions				
Participant contributions	5,063,420	81,140	5,144,560	4,587,443
Employer contributions	12,885,170	204,434	13,089,604	11,538,378
Transfer of rights and refunds	(31,200)	0	(31,200)	(62,048)
Increase in pension payments	7,011,728	611,251	7,622,978	6,710,304
Liquidated pension commitments	529,010	2,074	531,083	8,602,146
Employers commitment deposits	5,164,242	363,303	5,527,544	5,910,006
Contributions	30,622,369	1,262,201	31,884,570	37,286,229
Benefits				
Benefits	18,304,567	1,365,662	19,670,229	17,172,705
Cost of disability assessments	3,070	120	3,190	2,265
Benefits	18,307,637	1,365,782	19,673,419	17,174,970
Financial income				
Capital gains on equity shares	(36,841,792)	(2,622,718)	(39,464,510)	2,369,072
Interest and indexation	33,814,691	2,159,807	35,974,499	13,582,854
Provision for losses	(21,994,175)	(1,443,996)	(23,438,170)	(14,790)
Provision for forward agreements	(16,776,075)	(1,451,401)	(18,227,475)	0
Financial income	(41,797,350)	(3,358,307)	(45,155,657)	15,937,136
Financial expenses				
Financial administration expenses	204,332	17,057	221,390	187,331
Other financial expenses	14,825	832	15,657	15,345
Financial expenses	219,158	17,889	237,046	202,676
Operating expenses				
Office and administrative expenses	274,524	25,438	299,962	270,169
Other operating expenses	8,897	989	9,886	9,502
Operating expenses	283,421	26,426	309,847	279,671
Increase in net assets over the year	(29,985,196)	(3,506,203)	(33,491,399)	35,566,048
Net assets from previous year	316,841,497	23,132,282	339,973,779	304,407,731
Net assets available for benefits	286,856,301	19,626,079	306,482,380	339,973,779

Balance sheet 31.12.2008

Assets	LSR	LH	Total LSR & LH	
	2008	2008	2008	2007
Investments				
Real estate	126,045	14,005	140,050	142,563
Variable-income securities	109,693,684	8,554,722	118,248,405	150,486,796
Fixed-income securities	124,845,024	9,459,057	134,304,082	130,858,995
Member loans	53,867,546	2,683,021	56,550,567	45,575,967
Other investments	1,224,267	0	1,224,267	537,501
Investments	289,756,566	20,710,805	310,467,371	327,601,823
Claims				
Claims on employers	1,832,886	146,492	1,979,378	1,485,823
Other claims	226,293	10,079	236,372	41,550
Claims	2,059,180	156,571	2,215,750	1,527,373
Other assets				
Operating assets and other tangible assets	9,960	1,107	11,067	14,610
Cash on hand and deposits	12,508,584	265,007	12,773,592	11,929,590
Other assets	12,518,545	266,114	12,784,659	11,944,200
Assets	304,334,290	21,133,490	325,467,780	341,073,396
Liabilities				
Commitments				
Accrued pension commitments	82,171	7,359	89,529	77,612
Commitments	82,171	7,359	89,529	77,612
Liabilities				
Other liabilities	619,744	48,652	668,396	1,022,005
Provision for forward agreements	16,776,075	1,451,401	18,227,475	0
Liabilities	17,395,819	1,500,053	18,895,872	1,022,005
Liabilities	17,477,989	1,507,411	18,985,401	1,099,617
Net assets available for benefits	286,856,301	19,626,079	306,482,380	339,973,779
Assets excluded in the Balance sheet				
Claim on employers, art. 33/20	210,390,804	28,474,890	238,865,694	216,315,666

Statement of cash flow 2008

	LSR 2008	LH 2008	Total LSR & LH 2008	2007
Inflow				
Contributions	30,250,131	1,140,884	31,391,014	36,319,354
Financial income	6,394,106	335,709	6,729,815	5,308,115
Bond payments	16,809,041	1,264,997	18,074,037	11,733,434
Sale of variable-income securities	13,999,636	875,963	14,875,599	33,477,074
Sale of fixed-income securities	17,016,413	892,295	17,908,707	18,849,250
Inflow	84,469,326	4,509,847	88,979,173	105,687,228
Outflow				
Benefits	18,133,134	1,346,730	19,479,863	17,134,998
Financial expenses	213,837	17,137	230,974	228,214
Operating costs excluding depreciation	277,637	25,298	302,936	283,045
Other outflow	9,652,714	799,671	10,452,385	42,469
Outflow	28,277,322	2,188,835	30,466,158	17,688,726
Disposable resources for purchase of securities and other investments	56,192,008	2,321,011	58,513,019	87,998,506
Purchase of securities and other investments				
Purchase of variable-income securities	21,484,996	988,752	22,473,749	43,310,222
Purchase of fixed-income securities	25,170,475	817,200	25,987,675	25,351,221
New member loans and other loans	8,913,747	290,017	9,203,764	8,644,884
Other investments	3,446	383	3,829	4,756
Total disposal	55,572,665	2,096,353	57,669,017	77,311,083
Increase (decrease) in cash and bank deposits	619,343	224,658	844,002	10,687,422
Cash and bank deposits at beginning of year	11,889,241	40,349	11,929,590	1,242,168
Cash and bank deposits at year-end	12,508,584	265,007	12,773,592	11,929,590

Financial indicators – LSR

	2008	2007	2006	2005	2004
Yield					
Nominal yield	-13.01%	5.06%	18.71%	18.88%	13.76%
Real yield	-25.24%	-0.75%	10.99%	14.15%	9.47%
Net real yield	-25.31%	-0.84%	10.89%	14.03%	9.33%
Average net real yield over last 5 years	0.47%	8.69%	8.57%	6.34%	3.89%
Average net real yield over last 10 years	2.08%	5.71%	6.36%	5.72%	4.94%
Apportionment of other investments					
Listed variable-income securities	34.6%	44.8%	46.9%	41.7%	40.4%
Listed fixed-income securities	38.2%	35.1%	37.0%	42.0%	41.0%
Unlisted variable-income securities	3.2%	1.1%	0.5%	0.1%	0.3%
Unlisted fixed-income securities	4.9%	4.6%	2.9%	2.7%	3.7%
Mortgage loans	18.6%	14.2%	12.7%	13.4%	14.4%
Other investments	0.4%	0.2%	0.2%	0.2%	0.1%
Apportionment of other investments by currency					
Assets in Icelandic kronas	62.6%	69.2%	66.9%	71.4%	75.1%
Assets in foreign currencies	37.4%	30.8%	33.1%	28.6%	24.9%
Financial expenses					
Apportionment of financial expenses of assets	0.09%	0.09%	0.09%	0.11%	0.13%
Numbers					
Average number of active members	28.099	27.655	26.849	26.504	26.486
Average number of pensioners	11.603	10.980	10.388	9.989	9.294
Breakdown of pension payments by type					
Old-age pensions	74.4%	74.3%	72.9%	72.7%	72.76%
Disability allowance	6.5%	5.7%	6.6%	6.3%	6.0%
Spouse's pension	18.7%	19.6%	20.2%	20.9%	21.1%
Children's allowance	0.4%	0.4%	0.4%	0.1%	0.1%

Financial indicators – LH

	2008	2007	2006	2005	2004
Yield					
Nominal yield	-14.64%	4.41%	18.93%	18.52%	13.80%
Real yield	-26.64%	-1.37%	11.20%	13.81%	9.51%
Net real yield	-26.73%	-1.47%	11.09%	13.67%	9.37%
Average net real yield over last 5 years	-0.06%	8.76%	8.53%	6.11%	3.58%
Average net real yield over last 10 years	1.71%	5.59%	6.36%	5.82%	5.12%
Apportionment of other investments					
Listed variable-income securities	37.8%	45.7%	48.3%	40.6%	40.4%
Listed fixed-income securities	42.0%	39.0%	38.8%	46.2%	44.2%
Unlisted variable-income securities	3.5%	1.2%	0.5%	0.1%	0.3%
Unlisted fixed-income securities	3.7%	3.9%	3.8%	3.7%	4.7%
Member loans	13.0%	10.2%	8.6%	9.4%	10.5%
Apportionment of other investments by currency					
Assets in Icelandic kronas	57.9%	66.5%	64.1%	69.1%	73.6%
Assets in foreign currencies	42.1%	33.5%	35.9%	30.9%	26.4%
Financial expenses					
Apportionment of financial expenses of assets	0.12%	0.10%	0.10%	0.12%	0.13%
Numbers					
Average number of active members	628	689	740	765	815
Average number of pensioners	644	589	555	521	487
Breakdown of pension payments by type					
Old-age pensions	86.8%	86.9%	85.1%	86.4%	87.2%
Disability allowance	10.2%	10.1%	11.7%	10.6%	10.2%
Spouse's pension	2.9%	2.8%	3.0%	2.9%	2.5%
Children's allowance	0.2%	0.2%	0.2%	0.1%	0.1%

Appendix – LSR & LH

Role of the Funds

The principal role of the Pension Fund for State Employees (LSR) and the Pension Fund for Nurses (LH) is to pay pensions to its members upon retirement and throughout their lives and ensure their families with a pension following a loss of income due to an impaired ability to work or due to death. The Fund receives contributions and invests them in a common fund in order to meet its liability regarding old-age pensions, disability benefits, spouse's and children's benefits. Furthermore, the Fund grants loans to Fund members and accepts and invests voluntary pension savings. LSR & LH had a total of 31,984 active members in 2008 and 14,482 members received pensions and other benefits. The Fund pays over one-third of all pensions and benefits paid by Icelandic pension funds. The Fund operates in three divisions, divisions A and B, and a division for individual retirement accounts. All divisions have the same Board but are financially separate from each other. The Pension Fund for State Employees operates in close cooperation with the Pension Fund for Nurses. The two funds share facilities and staff members.

Investment Policy for LSR & LH

The investment policy is as shown below. It is reviewed at least once a year considering changes in market situations, laws and regulations. LSR & LH follow a strategic asset allocation policy that targets the percentage to be invested in each asset class.

	Division A			Division B & LH		
	Policy	Variation		Policy	Variation	
Cash	3%	0%	10%	3%	0%	10%
Bonds	55%	40%	70%	57%	40%	70%
Government bonds	23%	15%	30%	25%	15%	30%
Fin. institution bonds	5%	0%	15%	5%	0%	15%
Municipal bonds	5%	0%	15%	5%	0%	15%
Corporate bonds	5%	0%	15%	5%	0%	15%
Member loans	12%	5%	30%	12%	5%	30%
Foreign bonds	5%	0%	5%	5%	0%	5%
Equities	35%	30%	60%	35%	30%	60%
Domestic equities	5%	0%	15%	5%	0%	15%
Foreign equities	30%	25%	45%	30%	25%	45%
Other Investments	7%	0%	10%	5%	0%	10%
Private Equity	3%	0%	7%	3%	0%	7%
Real Estate	2%	0%	5%	2%	0%	5%
Hedge Funds	2%	0%	5%	-	-	-

Investments

Total net investments in the year 2008 were 21.0 billion ISK. The funds invested 17.0 billion ISK in domestic bonds and sold 3.5 billion ISK in foreign bonds. Net investments allocated to domestic equities were 2.5 billion and 0.8 billion ISK of foreign equities were sold in 2008. LSR & LH invested 3.7 billion ISK in private equity last year and 0.5 billion ISK in real estate.

Net investments 2008

(m. ISK)	Div. A	Div. B	Div. S	LSR total	LH	Total	
Government bonds	2,877	3,881	0	6,757	114	6,871	
Fin. institution bonds	422	1,270	(75)	1,616	(262)	1,355	
Municipal bonds	1,578	1,157	0	2,734	92	2,827	
Corporate bonds	214	27	25	266	1	267	
Member loans	3,859	2,828	18	6,705	177	6,882	
Domestic bond funds	0	0	(1,219)	(1,219)	0	(1,219)	
Foreign bonds	(1,330)	(1,833)	(100)	(3,263)	(246)	(3,510)	
	Bonds	7,619	7,328	(1,352)	13,596	(124)	13,472
Domestic equities	1,510	872	72	2,455	67	2,529	
Foreign equities	(138)	(427)	(6)	(580)	(172)	(752)	
	Equities	1,373	436	66	1,875	(106)	1,777
Private Equity	1,747	1,775	48	3,570	170	3,740	
Real Estate	189	291	8	488	39	527	
	Other investments	1,936	2,066	56	4,058	209	4,267
	Cash	4,790	-5,473	1,990	1,306	225	1,531
	Total	15,718	4,356	761	20,835	204	21,039

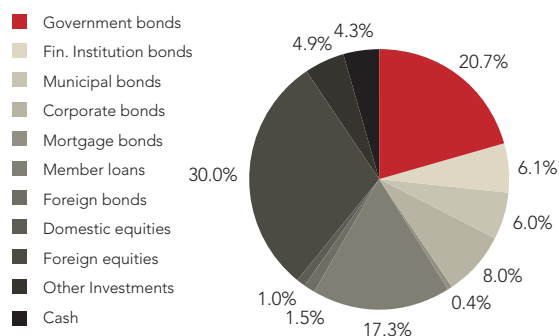
Total Assets

In the year-end 2008 total assets in securities amounted to 323.1 billion ISK. Assets in domestic bonds amounted to 189.0 billion ISK or 58.5% compared to 52.7% in the year-end 2007. Assets in foreign bonds were 4.7 billion ISK or 1.5% compared to 2.6% the year before. Assets in domestic equities were 3.1 billion ISK or 1.0% of total assets compared to 15.9% in 2007. Total assets in foreign equities were 96.5 billion ISK or 29.9% compared to 27.0% in 2007.

Total Assets 2008

(m. ISK)	LSR	LH	Total	Proportion			
				LSR	LH	Total	
Government bonds	62,533	4,324	66,857	20.7%	20.6%	20.7%	
Fin. institution bonds	18,236	1,528	19,764	6.0%	7.3%	6.1%	
Municipal bonds	17,959	1,322	19,281	5.9%	6.3%	6.0%	
Corporate bonds	23,854	1,900	25,754	7.9%	9.1%	8.0%	
Mortgage bonds	1,335	88	1,423	0.4%	0.4%	0.4%	
Member loans	53,295	2,630	55,925	17.6%	12.5%	17.3%	
Foreign bonds	4,313	386	4,699	1.4%	1.8%	1.5%	
	Bonds	181,526	12,177	193,702	60.1%	58.1%	60.0%
Domestic equities	2,882	193	3,075	1.0%	0.9%	1.0%	
Foreign equities	89,286	7,178	96,464	29.7%	34.2%	30.0%	
	Equities	92,168	7,371	99,539	30.5%	35.2%	30.9%
Private Equity	13,537	1,052	14,589	4.5%	5.0%	4.5%	
Real Estate	1,159	98	1,257	0.4%	0.5%	0.4%	
Hedge funds	16	0	16	0.0%	0.0%	0.0%	
	Other investments	14,713	1,149	15,862	4.9%	5.5%	4.9%
	Cash	13,733	265	13,998	4.5%	1.3%	4.3%
	Total	302,139	20,962	323,101	100%	100%	100%

Total Assets 2008

Return

The table below shows nominal and net real return for LSR and LH in 2008 and 2007 along with nominal and real return in each asset class.

Return and Asset Allocation 2008

	LSR		LH	
	2008	2007	2008	2007
Return				
Nominal return	-13.0%	5.1%	-14.6%	4.4%
Net real return	-25.2%	-0.8%	-26.6%	-1.5%
Average 5 year net real return	0.5%	8.7%	-0.1%	8.8%
Asset Allocation				
Cash	4.5%	—	1.3%	—
Domestic bonds	58.7%	52.9%	56.2%	50.7%
Foreign bonds	1.4%	2.6%	1.8%	2.8%
Domestic equities	1.0%	15.9%	0.9%	15.7%
Foreign equities	29.7%	26.8%	34.2%	28.9%
Other investments	4.9%	1.8%	5.5%	1.9%

Return on Asset Classes

	LSR		LH	
	2008	2007	2008	2007
Nominal return				
Domestic bonds	9.0%	10.1%	9.4%	10.0%
Foreign bonds	29.6%	5.0%	23.3%	6.8%
Domestic equities	-97.4%	2.1%	-95.7%	2.9%
Foreign equities	-11.3%	-3.1%	-13.2%	-3.3%
Other investments	75.6%	7.8%	76.6%	8.4%
Real return				
Domestic bonds	-6.3%	4.0%	-6.0%	3.9%
Foreign bonds	11.4%	-0.8%	5.9%	0.9%
Domestic equities	-97.8%	-3.1%	-96.3%	-2.8%
Foreign equities	-23.8%	-8.5%	-25.4%	-8.6%
Other investments	50.9%	1.8%	51.8%	2.4%

Foreign Equities

LSR & LH cooperate with external managers for investments and custody of foreign equities. For risk diversification purposes, investments are diversified between several managers with different investment styles and strategies. The external managers are listed in the table below.

Funds / segregated portfolios (LSR & LH) 2008

Segregated Portfolios	m.ISK	%
Morgan Stanley	15,277	13.6%
MFS Institutional Advisors	11,729	10.5%
EFG Global Equities	1,128	1.0%
Total	28.133	25.1%

Foreign Equities – Funds

State Steet Global Advisors	12,346	11.0%
Vanguard Global Advisors	9,931	8.9%
ACM Global Growth Trends	9,913	8.8%
J.P. Morgan Global Dynamic Fund	8,265	7.4%
ACM Global Value	7,619	6.8%
Schroder Global Sigma	7,213	6.4%
Templeton Growth Fund	3,862	3.4%
Schroder Global Quant Value	3,734	3.3%
T. Rowe Price US Small Cap Fund	1,375	1.2%
Seilern Stryx fund	935	0.8%
Other funds	2,888	2.6%
Total	68,082	60.7%

Private Equities

Schroder Private Equity III	1,921	1.7%
Morgan Stanley Privat Equity III	1,609	1.4%
Schroder Private Equity II	1,456	1.3%
Black Rock Private Opportunity Fund II	1,363	1.2%
DLJ Merchant BK Partners IV	1,252	1.1%
Morgan Stanley Private Equity II	987	0.9%
Alþjóða Framtakssjóðurinn II	897	0.8%
Partners Group Private Equity	813	0.7%
LGT Crown European Private Equity Fund	526	0.5%
SVG Diamond Private Equity III	517	0.5%
Other funds	3,243	2.9%
Total	14.584	13.0%

Real Estate Funds

Templeton Real Estate Fund	767	0.7%
International Real Estate Fund	490	0.4%
Total	1.257	1.1%

Hedge Funds

Artemis Holding ISK Class	16	0.0%
---------------------------	----	------

Foreign bonds

Landsbanki Diversified Yield	8	0.0%
------------------------------	---	------

Total	112,080	100,0%
--------------	----------------	---------------

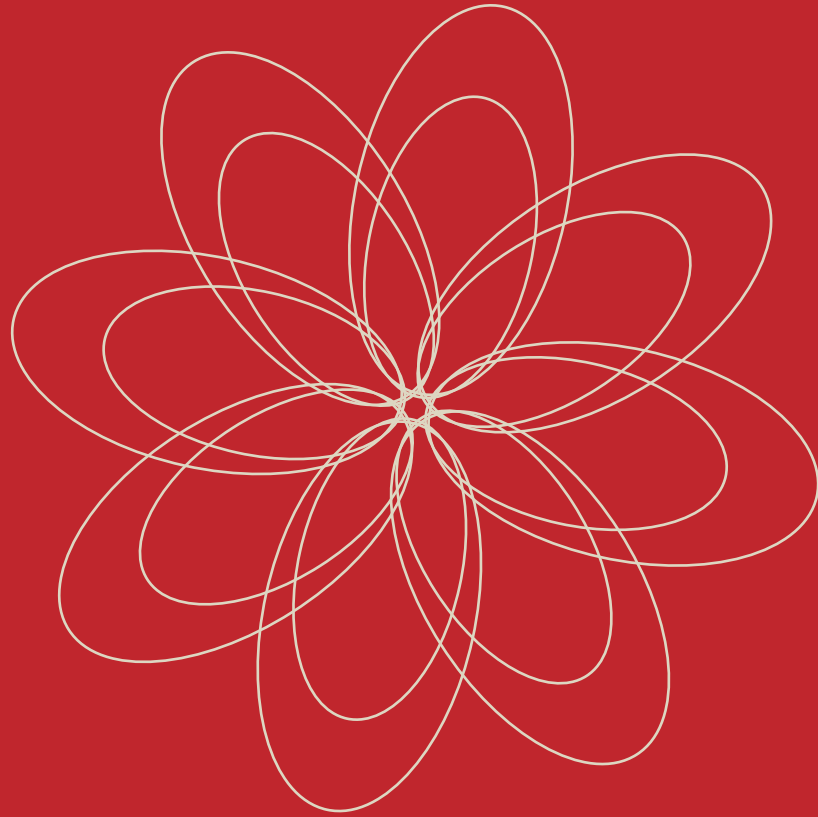
LÍFEYRISJÓÐUR

LÍFEYRISJÓÐUR
STARFSMANNA RÍKISINN

Afgreiðslan er opin alla virka daga

9:00–15:30

Símatími er alla virka daga frá 9:00–16:00

Umsjón:

Halla Kristjánsdóttir, eignastýring
Hulda Jakobsdóttir, viðskiptafræðingur
Þorkell Sigurgeirsson, skrifstofu- og fjármálastjóri

Hönnun og umbrot:

Tunglið – auglýsingastofa

Prentun:

Oddi hf.

Ljósmyndir:

Thorsten Henn, Kristján Maack

